

WALORYZACJA PRZYRODNICZA MIASTA CZELADZI

Zlecniodawca:

Urząd Miasta Czeladź

Kierownik tematu:

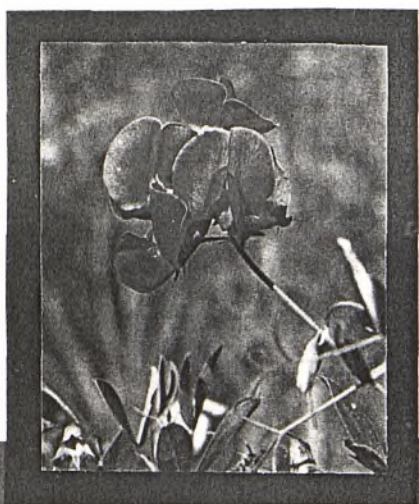
dr Barbara Tokarska-Guzik

Wykonawcy:

dr Jacek Gorczyca

dr hab. Aleksander Herczek

dr Adam Rostański

Katowice, 1995

zaborów Czeladź utraciła przywileje miejskie odzyskując je dopiero pod administracją niemiecką w 1915 roku. Po pierwszej wojnie światowej Czeladź objęło województwo kieleckie, zaś po II wojnie, do 1951 roku stanowiła samodzielny powiat miejski w województwie śląsko-dąbrowskim. Do dziewiętnastego stulecia miasto to miało charakter typowo rolniczy. Dopiero po odkryciu złóż węgla kamiennego powstały na jego terenie dwie kopalnie: w 1860 Towarzystwa „Czeladź” i w 1875 Towarzystwa „Saturn”. W tym czasie założono również dwa osiedla mieszkaniowe: Piaski i Saturn i zdecydowanie wzrosła liczba mieszkańców. Miasto przekształciło się w ośrodek przemysłowy. Obecnie nadal funkcjonuje tutaj kopalnia „Saturn” (jej likwidacja przewidywana jest w 2015 roku) oraz 30 innych zakładów przemysłowych, przedsiębiorstw i spółek.

Działalność osiedleńcza i przemysłowa spowodowały znaczne przeobrażenie środowiska przyrodniczego miasta. Naturalny i półnaturalny krajobraz zdominowany został przez krajobraz kulturowy i w ostatnim stuleciu - miejsko-przemysłowy. Obecnie Czeladź jest miastem średniej wielkości w wielkoprzemysłowym regionie, o typowej dla takich obszarów szacie roślinnej i faunie. Mimo to, można na jej obszarze wskazać miejsca pełniące ważną rolę w funkcjonowaniu ekosystemów i pod tym względem wyróżniających się od sąsiednich obszarów.

2. Metody gromadzenia danych florystycznych i faunistycznych.

2.1. Metodyka badań florystycznych

Aktualne dane o florze i roślinności Czeladzi uzyskano na podstawie obserwacji terenowych prowadzonych w 1995 roku. W badaniach zastosowano metodę szczegółowej penetracji terenu miasta w oparciu o jego zróżnicowanie siedliskowe i sposoby użytkowania gruntów. Szczególną uwagę zwrócono na obszary o zachowanych walorach przyrodniczych i półnaturalnym krajobrazie (dolina Brynicy, zbiorniki wodne, tereny łąk i nieużytków porolnych oraz parki miejskie).

W trakcie badań posłużono się mapami topograficznymi w skali 1 : 10 000 i 1 : 5 000.

Dane gromadzono w postaci spisów florystycznych i zdjęć fitosocjologicznych

wykonanych metodą Brauna-Blanqueta (Pawłowski, 1977). W opracowaniu zawarto dane o florze aktualnej miasta.

Przy charakterystyce cennych składników flory badanego obszaru uwzględniono status ochronny gatunków (Rzporządzenie..., 1995) oraz kategorie zagrożenia w skali kraju (Zarzycki i inni, 1992) i regionu (Wika, 1992).

Zinwentaryzowano także pojedyncze drzewa i grupy drzew o wymiarach pomnikowych, a zgromadzone dane zestawiono w postaci wykazu drzew o wymiarach pomnikowych (por. załączniki).

W opracowaniu zastosowano tradycyjną nomenklaturę botaniczną opartą na Roślinach Polskich (Szafer i inni, 1976) z uwzględnieniem najnowszej terminologii (Jasiewicz, 1984).

Nazewnictwo zbiorowisk roślinnych podano za Matuszkiewiczem (1984).

2.2 Metodyka badań faunistycznych

Materiały do opracowania faunistycznego gromadzono w trakcie badań terenowych w sezonie wegetacyjnym w 1995 roku w wybranych rejonach miasta Czeladzi. Zwierzęta bezkręgowce w większości przypadków zbierano i oznaczano w pracowni Katedry Zoologii Uniwersytetu Śląskiego za pomocą specjalistycznych kluczy. Niektóre, charakterystyczne gatunki oznaczano w terenie. Również niektóre zwierzęta kręgowce - żaby i kilka gatunków gryzoni oznaczano w pracowni. Obecność stwierdzonych gatunków ryb ustalano przez obserwację zbiorników, odłowy siatką (podrywką) i wędką oraz przez oglądanie ryb odłowionych przez wędkarzy i prowadzenie wśród nich wywiadów. Pozostałe kręgowce, głównie ptaki, oznaczano na miejscu na podstawie bezpośrednich obserwacji. W kilku przypadkach opierano się również na tropach, odchodach i innych śladach pozostawionych przez zwierzęta korzystając z odpowiednich przewodników (Chmielewski, 1984; Bouchner, 1992). W niektórych przypadkach zrezygnowano z podawania nazwy gatunkowej a przedstawiono jedynie nazwę rodzajową. Dotyczyło to szczególnie trudnych do oznaczania bezkręgowców. Przy nazwie rodzajowej podawano wówczas skrót „sp.” jeżeli chodziło o jeden gatunek lub „spp.” jeżeli była pewność, iż mamy do czynienia z grupą gatunków trudną lub niemożliwą do oznaczenia (np. jeżeli występowały stadia rozwojowe, po cechach których gatunków się nie rozróżnia). W sytuacji gdy stwierdzenie nie było w 100% pewne i mogła nastąpić pomyłka z pokrewnym gatunkiem, w zamieszczonym wykazie zwierząt, stawiano

przy nazwie znak zapytania. Sytuacja taka zaistniała przy stwierdzeniu na terenie Czeladzi pełzacza ogrodowego. W przypadku nietoperzy (wszystkie gatunki są w Polsce objęte ochroną prawną) nie udało się zidentyfikować rzadnego gatunku czy nawet rodzaju chociaż na pewno przynajmniej jeden gatunek występuje na terenie miasta. Obserwacje dokonywane były o zmierzchu i wyłącznie latających osobników, których nie da się wówczas oznaczyć.

Oczywiście przedstawione wyniki nie dają pełnego obrazu fauny Czeladzi. Dotyczy to szczególnie wielu drobnych grup bezkręgowców (nicienie, skorupiaki, roztocza czy owady), których zebranie i oznaczenie wymagałoby zatrudnienia badaczy wąsko wyspecjalizowanych w poszczególnych rodzinach.

Również nie wszystkie z wykazanych są gatunkami występującymi na stałe czy gniazdującymi na terenie miasta. Kilka gatunków ptaków stwierdzono jedynie w okresie ich przelotów lub obserwacje dokonane były jednorazowo co mogłoby wskazywać na sporadyczne zalatywanie lub zachodzenie na teren Miasta. Niektóre gatunki przylatują też w okresie jesiennym by spędzić tu zimę. Przy zamieszczonej liście gatunków zamieszczono odpowiednie symbole, podając na końcu ich objaśnienia.

3.2. Zasoby i różnorodność gatunkowa roślin zielnych, drzew i krzewów.

Skład i analiza statystyczna flory

W trakcie aktualnych badań florystycznych (1995) stwierdzono występowanie w granicach Czeladzi 435 gatunków roślin naczyniowych.

Pełny wykaz gatunków wraz z ich charakterystyką ekologiczną, geograficzno - historyczną oraz kategoriami ochrony zamieszczono na końcu opracowania (por. zał. 1.). Lista florystyczna obejmuje gatunki składające się na florę spontaniczną ("dziko" rosnące). W liście tej nie uwzględniono gatunków hodowanych.

Analiza spektrum form życiowych we florze miasta wykazuje wyraźną dominację hemikryptofitów (wieloletnich roślin zielnych - bylin) stanowiących ok 43% jej składu ogólnego (tab.1.).

Tab. 1. Udział procentowy wyróżnionych grup form życiowych we florze Czeladzi

Forma życiowa	Ogólna liczba gatunków flory	% ogólnej liczby gatunków
Fanerofity - (M+N)	60	13,7
Chamefity - C,Ch	17	4,3
Hemikryptofity - H	187	42,9
Geofity - G	31	7,1
Terofity - T	119	27,2
Hydrofity - Hy	20	4,8
s u m a :	435	100

Hemikryptofity wraz z geofitami stanowią grupę roślin wieloletnich, związanych trwale z siedliskami w których występują. Stanowią najistotniejszą grupę roślin

występujących na obszarach trwałych nieużytków oraz na siedliskach zbliżonych do półnaturalnych (w zaawansowanych fazach sukcesji).

Rośliny drzewiaste: fanerofity i chamefity, stanowią odpowiednio 13,7 i 4,3 % składu ogólnego flory.

Stosunkowo wysoki udział we florze gatunków krótkotrwałych (terofitów) stanowiących ok. 27 % świadczy o znacznym, antropogenicznym przekształceniu obszaru miasta. Rośliny te występują zazwyczaj w biotopach podlegających silnej antropopresji, charakteryzujących się przekształceniami powierzchni ziemi.

Rośliny związane z siedliskami wodnymi (hydrofity) stanowią 5 % ogólnego składu flory. Są one związane głównie ze sztucznymi zbiornikami wodnymi, zlokalizowanymi w zachodniej i wschodniej części miasta. W wodach Brynicy zaobserwowano zaledwie 2 gatunki z tej grupy. Wynika to z silnego zanieczyszczenia wody i zlikwidowania jej naturalnego biegu. Większość roślin wodnych (przede wszystkim rdestnic) odnotowanych w toni rzeki w końcu XIX wieku (Łapczyński, 1888) aktualnie nie występuje.

We florze Czeladzi, pomimo znacznego przeobrażenia środowiska przyrodniczego, dominują rośliny rodzimego pochodzenia, stanowiące ok. 70% jej składu ogólnego.

Antropofity - t.j. gatunki obcego pochodzenia stanowią 30% (tab. 2.)

Są to zarówno rośliny, które zostały wprowadzone do flory krajowej w okresie wczesnohistorycznym (doXVI wieku), jak również tzw. „nowsi przybysze”, rośliny zawleczone głównie z kontynentu amerykańskiego, po XVI wieku.

Większość gatunków z tych grup (archeofity i kenofity) to chwasty polne i ogrodowe.

Tab. 2. Udział antropofitów we florze Czeladzi.

Charakterystyka gatunku	Liczba gatunków	Flora ogólna	%
gatunki rodzime - apofity	307	70,3	
antropofity:			
- archeofity	52	12,0	
- kenofity	58	13,6	
- efemerofity	18	4,1	
s u m a:	435	100	

Zróznicowanie przestrzenno-siedliskowe miasta (tab. 3.) odzwierciedla procentowy udział wyróżnionych grup ekologiczno-siedliskowych.

Tab. 3. Procentowy udział wyróżnionych grup ekologiczno-siedliskowych we florze Czeladzi.

Grupa ekologiczna	Ogólna liczba gatunków	Flora ogólna %
Gatunki leśno-zaroślowe LZ	84	19,0
Gatunki łąkowe LK	79	18,5
Gat. muraw kserotermicznych i piaszczyskowych MP	41	10,4
Gat. wodne W	9	2,1
Gat. nadwodne WN	46	10,3
Gat. torfowiskowe TR	3	0,9
Gat. naskalne NS	2	0,5
Gat. ruderalne RD	128	30,0
Gat. segetalne SG	43	9,8
s u m a :	435	100

Największy udział (30%) we florze wykazuje grupa gatunków związana z antropogenicznymi siedliskami ruderalnymi. Fakt ten należy wiązać z wysokim stopniem przekształcenia siedlisk na terenie Czeladzi i brakiem siedlisk naturalnych.

Grupa roślin segetalnych, głównie chwastów pól uprawnych i ogrodów stanowi ok.10% i odzwierciedla stosunkowo wysoki udział terenów rolniczych i nieużytków porolnych na obszarze miasta.

Stosunkowo niski udział gatunków leśnych i zaroślowych (ok. 19,0%) we florze należy wiązać z brakiem w granicach miasta większych kompleksów leśnych i zaroślowych.

Podobny udział procentowy (18,5 %) stwierdzono w przypadku gatunków łąkowych. Siedliska łąkowe skoncentrowane w dolinie Brynicy zostały przekształcone (osuszone) na znacznej powierzchni lub zlikwidowane (zabudowane).

Analizując dość wysoki udział we florze grupy gatunków siedlisk nadwodnych (ok. 10%) należy pamiętać, że do grupy tej włączono także rośliny związane z miejscami okresowo zalewanymi i wilgotnymi.

Grupy roślin wodnych (ok 2%) i torfowiskowych (ok1%) na terenie miasta są zdecydowanie najmniej liczne. Jest to obecnie najsilniej zagrożona grupa roślin, wymagająca szczególnej ochrony.

Ważniejsze składniki flory ze szczególnym uwzględnieniem gatunków objętych ochroną prawną, rzadkich i zagrożonych

W trakcie aktualnych badań stwierdzono na terenie Czeladzi występowanie 11 gatunków roślin objętych ochroną, w tym: 5 objętych ochroną ścisłą i 6 znajdujących się pod ochroną częściową oraz 3 regionalnie rzadkich. Do lokalnie rzadkich roślin (posiadających pojedyncze stanowiska na terenie miasta) zaliczono 10 gatunków. Są to gatunki:

- pod ochroną ścisłą:

1. Barwinek pospolity (*Vinca minor*) - pojedyncze stanowisko odnotowano na cmentarzach gdzie był wysadzany;
2. Bluszcz pospolity (*Hedera helix*) - posiada stanowiska na cmentarzach, gdzie został wysadzony;
3. Cis pospolity (*Taxus baccata*) - gatunek sadzony, wyłącznie na stanowiskach antropogenicznych (w parkach i ogrodach przydomowych). Większe okazy rosną przy ul. Legionów i Sikorskiego.
4. Dziewięciśł bezłodygowy (*Carlina acaulis*) - posiada pojedyncze stanowisko złożone z kilku okazów na nasłonecznionej, południowo-wschodniej skarpie dolomitowej w pobliżu wapiennika i dawnego kamieniołomu;

5. Jarzab szwedzki (*Sorbus intermedia*) - jest gatunkiem sadzonym na terenie miasta, głównie w parkach;
6. Kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*) - pojedyncze okazy tego gatunku odnotowano na terenie zadrzewionych nieużytków w południowo-zachodniej części miasta (na granicy z Siemianowicami Śląskimi).
- częściowo chronione:
7. Centuria pospolita (*Centaurium erythraea*) - spotykana w sąsiedztwie nieużytków porolnych w zachodniej części miasta;
8. Kalina koralowa (*Viburnum opulus*) - posiada stanowiska na terenach zadrzewionych nieużytków oraz w parkach. Także spotykana w ogrodach przydomowych;
9. Konwalia majowa (*Convallaria majalis*) - posiada stanowiska pochodzenia antropogenicznego w parkach (Park Jordana) i na cmentarzach;
10. Kruszyna pospolita (*Frangula alnus*) - dość częsta na terenach zalesionych nieużytków w południowo-zachodniej części miasta;
11. Pierwiosnka lekarska (*Primula veris*) - występuje na terenie zadrzewionych nieużytków w południowo-zachodniej części miasta;
12. Wilżyna ciernista (*Ononis spinosa*) - pojedyncze okazy rosną na trawiastych nieużytkach w północnej części miasta.

Do roślin regionalnie rzadkich (Wika, 1992) należą: sitowiec nadmorski (*Scirpus maritimus*) i pływacz zwyczajny (*Utricularia vulgaris*) - związane z siedliskami wodnymi oraz pajęcznica gałęzista (*Anthericum ramosum*), która jest gatunkiem leśno-zaroślowym.

Sitowiec posiada jedyne stanowisko w zbiorniku wodnym w parku Grabek. Pływacza odnotowano w stawie przy ul. Wiejskiej.

Spośród roślin lokalnie rzadkich, (bardzo rzadkich w skali miasta) jednocześnie coraz rzadziej spotykanych w regionie wymienić należy paprocie: zanokcicę skalną i murową oraz zachyłkę trójkątną występujące na starym wapiennym murze cmentarza parafialnego przy ul. Nowopogońskiej i Cmentarnej.

Rdestnice: scieśniona, kędzierzawa, pływająca i grzebieniasta oraz rzęsa trójrowkowa to coraz radsze rośliny wodne spotykane w zbiornikach z niezanieczyszczoną wodą, których jest tak niewiele na terenie miasta.

Jaskier bulwkowaty i pięciornik siedmiolistkowy to gatunki reprezentujące grupę roślin murawowych. Fragmenty tych zbiorowisk występujące na ograniczonych powierzchniach w rejonie wzgórza Bożecha i w dolinie Brynicy posiadają charakter wtórny.

Skład i zróżnicowanie dendroflory

Na terenie miasta zinwentaryzowano łącznie 142 taksony drzew i krzewów, w tym 124 taksony roślin okrytozalążkowych oraz 18 nagozalążkowych (załącznik 2).

Dendroflora miasta obejmuje 65 gatunków rodzimych, 54 gatunki obcego pochodzenia, 8 form mieszańcowych i 15 odmian.

Wśród gatunków obcego pochodzenia najliczniej reprezentowane są gatunki północno-amerykańskie (26), azjatyckie (20) i południowo-europejskie (6).

Do częstych na terenie miasta drzew rodzimych, rosnących głównie na obszarach zalesionych nieużytków, należą: brzoza brodawkowata (*Betula pendula*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), topole i wierzby. Do pospolitych gatunków krzewów należą: jarzębina (*Sorbus aucuparia*), kruszyna (*Frangula alnus*), bez czarny (*Sambucus nigra*) i czerwona ptasia (*Padus avium*).

Duży udział w spontanicznym zarastaniu nieużytków mają także gatunki obcego pochodzenia: robinia akacjowa (*Robinia pseudoacacia*) i bardzo często spotykany na terenie miasta klon jesionolistny (*Acer negundo*).

Na terenach zieleni urządzonej do najczęściej spotykanych gatunków należą: kasztanowce (*Aesculus*), robinie (*Robinia*), topole (*Populus*), lipy (*Tilia*), klony (*Acer*), wierzby (*Salix*). Często w nasadzeniach przyulicznych wykorzystywane są efektownie kwitnące i owocujące głogi (*Crataegus*) i jarząby (*Sorbus*).

Wśród interesujących drzew Czeladzi wymienić należy gatunki introdukowane takie jak: miłorząb dwukłapowy (*Ginkgo biloba*), perełkowiec japoński (*Sophora japonica*) i iglicznia (glediczja) trójcierniowa (*Gleditsia triacanthos*).

Miłorząb dwukłapowy jest drzewem osiągającym wysokość 30 m, o charakterystycznych wachlarzowatych liściach skórzastych w dotyku. Jest to gatunek reliktowy i endemiczny, występujący naturalnie w Chinach. Do Polski pierwsze okazy miłorzębu sprowadzono w XVIII wieku. Piękne te drzewa, zwłaszcza w jesiennych, złocistych barwach są wprowadzane do parków i ogrodów także ze względu na odporność na mrozy i zanieczyszczenie powietrza.

W Czeladzi 2 okazy miłorzęba rosną w dawnym parku szkolnym, przy ul. Mickiewicza.

Perełkowiec japoński (szupin japoński) to drzewo dorastające do 25 m wysokości, posiadające szeroką koronę o liściach podobnych do robinii. Kwitnie obficie w lecie, kiedy większość drzew już przekwitła. Kremowobiałe, pachnące kwiaty zebrane są w duże, luźne wiechy na końcach pędów.

Iglicznia trójcierniowa (glediczja) jest wysokim drzewem o liściach pierzastych przypominających mimozy i akacje. Egzotycznego wyglądu dodają charakterystyczne długie ciernie (do 10 cm) zwykle z 1-2 bocznymi rozgałęzieniami oraz owoce: długie, płaskie skrzydła, utrzymujące się na drzewie do wiosny.

Ozdobą miasta są efektownie kwitnące drzewa owocowe m.in. jabłonie (kwieciste), śliwy (wiśniowa, purpurowa), wiśnie i grusze.

Obok wymienionych gatunków na uwagę zasługują odmiany o barwnych liściach (buk - *Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), zwisające (jesion - *Fraxinus excelsior* 'Pendula', wierzby - *Salix alba* 'Tristis', jarzębina - *Sorbus aucuparia* 'Pendula'), kuliste (robinie - *Robinia pseudoacacia* 'Umbraculifera', klon - *Acer platanoides* 'Globosum').

Wśród interesujących gatunków krzewów wymienić należy: derenia właściwego (*Cornus mas*) o jadalnych owocach wielkości wiśni, parczelinę trójlistkową (*Ptelea trifoliata*) o atrakcyjnych owocach podobnych do owoców wiązów, trzmielinę i klon 'Ginnala' o ozdobnych, barwnych owocach.

Na uwagę zasługują także pnącza. Bluszcz pospolity (*Hedera helix*) spotykany jest na cmentarzach. Do obsadzeń budynków najczęściej wykorzystywany jest winobluszcz - szczególnie atrakcyjnie prezentujący się jesienią podczas przebarwiania liści na kolor żółty i czerwony.

3.3. Drzewa o wymiarach pomnikowych.

Obok reliktyw przyrody pierwotnej w krajobrazie miasta spotykamy, świadomie kształtowane, zabytkowe parki i ogrody przy willach dawnych przedsiębiorców i właścicieli ziemskich, a także pojedyncze drzewa, które przetrwały wśród gęstej zabudowy. Jednak obiekty te nie zawsze objęte są właściwą opieką, a nierzadko bezpowrotnie niszczone.

Na terenie Czeladzi brak jak dotąd drzew uznanych za pomniki przyrody i znajdujących się w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

W trakcie aktualnych badań zinwentaryzowano na terenie miasta 61 okazów drzew o wymiarach pomnikowych, lub zbliżonych do tych wymiarów (zał. 3), charakteryzujących się dobrym warunkami zdrowotnymi, walorami estetycznymi i pokrojowymi (20 posiada wymagane wymiary).

Wykaz (zał. 3) obejmuje zarówno gatunki rodzime jak i introdukowane. Spośród drzew krajowych najliczniej reprezentowane są klony, jesiony, jawory, brzozy, topole rzadziej lipy, wiązy, wierzby i głogi.

Z gatunków introdukowanych na uwagę zasługują pomnikowe okazy kasztanowca białego i czeremchy późnej. Do drzew okazowych należą także miłorząb dwuklapowy i gledicja trójcierniowa. Stan zdrowotny gledicji nie jest najlepszy: część konarów usycha. Na ochronę w formie pomnika przyrody zasługują ponadto wiekowe okazy winobluszcza porastające ściany budynków m.in. Ośrodka opiekuńczo-adaptacyjnego 'Ostoja' przy ul. Sikorskiego w Piaskach.

W wykazie uwzględniono ponadto stare okazy krzewów przybierające formy drzewiaste. Są to: trzmielina pospolita z parku Grabek i dziki bez czarny z parku przy ul. Mickiewicza w Piaskach.

3.4. Zieleń urządzona

Na zieleni urządzonej miasta składają się parki, zieleńce, skwery, zieleni cmentarna i przykościelna, zieleni osiedlowa i przyuliczna. Na terenie Czeladzi znajduje się 11 parków (w tym 8 zabytkowych z czego 4 znajdują się w ewidencji zabytkowych założeń ogrodowych w Polsce (Michałowski (red.), 1992) i 5 cmentarzy (4 zabytkowe).

- park miejski przy ul. Katowickiej (wpisany do ewidencji)

- park Jordana przy ul. Katowickiej (wpisany do ewidencji)
- Ogród Morwowy (wpisany do ewidencji)
- park byłego dyrektora kopalni "Saturn" przy ul. Danhelów
- park przy dawnym domu mieszkalnym przy ul. Danhelów
- park 18 listopada (wpisany do ewidencji)
- ogród przy dawnym domu noclegowym przy ul. Legionów
- park przy ul. Mickiewicza w Czeladzi-Piaskach
- park przy ośrodku opiekuńczo-adaptacyjnym w Czeladzi-Piaskach
- park Grabek
- park przy ul. Nowopogońskiej w Czeladzi-Piaskach
- cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej w Czeladzi
- cmentarz epidemiczny przy ul. Strzeleckiej (Batrosiaka) w Czeladzi
- cmentarz żydowski przy ul. 3 Szyb
- cmentarz parafialny przy ul. Szybikowej w Czeladzi-Piaskach
- cmentarz komunalny przy ul. Wojkowickiej

Obiekty te różnią się pod względem zajmowanej powierzchni, stanu zachowania drzewostanu, walorów estetycznych i użytkowych. Do największych, a zarazem najlepiej utrzymanych należy park Grabek i Jordana w Czeladzi oraz park Prochownia w Czeladzi-Piaskach.

Zabytkowe założenia ogrodowe

Park miejski w Czeladzi

Park położony jest w centralnej części miasta, w dolinie Brynicy. Północną i wschodnią granicę parku stanowią główne arterie komunikacyjne Czeladzi: ul. Katowicka i 1 Maja. Obiekt został założony w 1905 roku przez Zarząd Miasta. Obecnie zajmuje powierzchnię ok. 2,4 ha. Podczas II wojny światowej granice parku uległy zmianie, głównie ze względu na wybudowanie drogi (dzisiejszej ul. 1 Maja). Po wojnie wzniesiono na jego terenie kolejne obiekty: szkołę podstawową, budynek kina "Uciecha" (obecnie Ochotnicza Straż Pożarna).

Dendroflora parku liczy 41 taksonów. Starodrzew składa się z kasztanowców białych, jesionów wyniosłych, robinii akacjowych, topoli i brzoź. Do młodych nasadzeń należą między innymi: jabłonie purpurowe, klon pospolity w odm. kulistej, brzoza brodawkowata w odm. Younga, jaśminowiec Lemoine'a, świerk kłujący w odm. srebrzystej i lilak kosmaty.

W północnej części parku rośnie okazała topola berlińska o obwodzie pierśnicowym pnia 3,54m. Na uwagę zasługuje także, rosnąca obok, glediczja trójcierniowa (1,35 m), której wysoko podcięta korona częściowo zasycha.

Park wymaga stałej pielęgnacji.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny	
2.	<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity	
3.	<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	Klon pospolity w odm. kulistej	pokrój
4.	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Klon jawor	
5.	<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Purpureum'	Klon jawor w odm. purpurowej	barwa liści
6.	<i>Acer saccharinum</i>	Klon srebrzysty	barwa liści
7.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec biały	kwiaty
8.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
9.	<i>Betula pendula</i> 'Youngi'	B. brodawkowata w odm. zwisłej	pokrój
10.	<i>Crataegus monogyna</i>	Głóg jednoszyjkowy	kwiaty, owoce
11.	<i>Forsythia x intermedia</i>	Forsycja pośrednia	kwiaty
12.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
13.	<i>Gleditsia triacanthos</i>	Glediczja trójcierniowa	owoce
14.	<i>Ligustrum vulgare</i>	Ligustr pospolite	
15.	<i>Malus domestica</i>	Jabłoń domowa	kwiaty
16.	<i>Malus x purpurea</i>	Jabłoń purpurowa	barwa, owoce
17.	<i>Philadelphus lemoinei</i>	Jaśminowiec Lemoine'a	
18.	<i>Picea pungens</i>	Świerk kłujący	
19.	<i>Picea pungens</i> 'Glauca'	Świerk kłujący w odm. sinej	barwa
20.	<i>Populus nigra</i> 'Italica'	Topola czarna w odm. włoskiej	pokrój
21.	<i>Populus nigra</i>	Topola czarna	
22.	<i>Populus simonii</i>	Topola Simona	
23.	<i>Populus simonii</i> 'Fastigiata'	T. Simona w odm. stożkowatej	pokrój
24.	<i>Prunus avium</i>	Wiśnia ptasia (czereśnia)	kwiaty
25.	<i>Quercus rubra</i>	Dąb czerwony	barwa liści
26.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia akacjowa	

27.	Rosa sp.	Róża	
28.	Salix alba 'Tristis'	Wierzba biała w odm. płaczącej	pokrój
29.	Sorbus aucuparia	Jarząb pospolity	owoce
30.	Sorbus aucuparia 'Pendula'	J. pospolity w odm. zwisająca	pokrój
31.	Spiraea x bumalda	Tawuła drobna	
32.	Spiraea vanhouttei	Tawuła van Houtte'a	kwiaty
33.	Symphoricarpos albus	Śnieguliczka biała	owoce
34.	Syringa villosa	Lilak kosmaty	kwiaty
35.	Syringa vulgaris	Lilak pospolity	kwiaty
36.	Taxus baccata	Cis pospolity	
37.	Thuja occidentalis	Żywotnik zachodni	pokrój
38.	Tilia cordata	Lipa drobnolistna	
39.	Tilia platyphyllos	Lipa szerokolistna	
40.	Ulmus laevis	Wiąz szypułkowy	
41.	Viburnum opulus	Kalina koralowa	kwiaty, owoce

Park „Jordana”.

Park położony jest między wałem rzeki Brynicy a skarpą biegnącą wzdłuż ul. Katowickiej. Od południa park graniczy z ogródkami działkowymi.

Budowę parku rozpoczęto w 1924 roku według projektu architekta Celichowskiego. Park funkcjonował jako obiekt rekreacyjno-wypoczynkowy ; na jego terenie znajdowały się urządzenia zabawowe dla dzieci, altana, gdzie niedzielami grywała orkiestra dęta kopalni. Jego aktualna powierzchnia wynosi

ok. 7,0 ha.

Dendroflora liczy 38 gatunków drzew i krzewów. Starodrzew tworzą nasadzenia 80-letnie. W jego skład wchodzi: jesion wyniosły, klon srebrzysty, grab pospolity, świerk pospolity, świerk kłujący i sosna wejmutka. Na uwagę zasługują także okazałych rozmiarów brzozy (których obwody pierśnicowe pnia sięgają 2,0 m), należące do najpiękniejszych rodzimych drzew.

Oś kompozycji układu przestrzennego przebiega w kierunku północ-południe.

Istotnymi elementami kompozycji są formy soliterowe (samotniki) brzozy i jesionu.

Teren parku jest zaniedbany i częściowo zniszczony. Świerki kłujące rosnące na skarpie przy ulicy Katowickiej stopniowo usychają.

Południową część parku przeznaczono w latach 60-tych na ogródki działkowe. W tej części znajduje się także przedszkole. W latach 70-tych zlokalizowano na terenie parku przepompownię ścieków niszcząc dawny układ kompozycyjny. Elementy dawnego założenia zachowały się w części północnej parku.

Aktualnie prowadzone są tu prace ziemne (budowa wejścia do parku od strony ul. Katowickiej).

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy
			dekoracyjne
1.	<i>Acer campestre</i>	Klon polny	
2.	<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny	
3.	<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity	
4.	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Klon jawor	
5.	<i>Acer saccharinum</i>	Klon srebrzysty	barwa liści
6.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec biały	kwiaty
7.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
8.	<i>Carpinus betulus</i>	Grab pospolity	kora, owoce
9.	<i>Cornus stolonifera</i>	Dereń rozłogowy	pędy
10.	<i>Deutzia scabra</i>	Żyłistek szorstki	
11.	<i>Evonymus europaea</i>	Trzmielina europejska	owoce
12.	<i>Fagus sylvatica</i>	Buk pospolity	kora, barwa
13.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
14.	<i>Larix decidua</i>	Modrzew europejski	barwa igieł
15.	<i>Ligustrum vulgare</i>	Ligustr pospolite	
16.	<i>Picea abies</i>	Świerk pospolity	
17.	<i>Picea pungens</i>	Świerk kłujący	
18.	<i>Picea pungens</i> 'Glaucua'	Świerk kłujący w odm. sinej	barwa
19.	<i>Pinus strobus</i>	Sosna wejmutka	szyszki
20.	<i>Populus x berolinensis</i>	Topola berlińska	
21.	<i>Populus nigra</i> 'Italica'	T. czarna w odm. włoskiej	pokrój

22.	Populus nigra	Topola czarna	
23.	Populus simonii	Topola Simona	
24.	Prunus mahaleb	Wiśnia wonna (antypka)	kwiaty
25.	Prunus serotina	Czeremcha późna	kwiaty, owoce
26.	Ptelea trifoliata	Parczelina trójlistkowa	owoce
27.	Quercus rubra	Dąb czerwony	barwa liści
28.	Robinia pseudoacacia	Robinia akacjowa	
29.	Rosa multiflora	Róża wielokwiatowa	kwiaty, owoce
30.	Salix alba 'Tristis'	Wierzba biała w odm. płaczącej	pokrój
31.	Sorbus aucuparia	Jarząb pospolity	owoce
32.	Sorbus intermedia	Jarząb szwedzki	owoce
33.	Spiraea japonica	Tawuła japońska	kwiaty
34.	Symphoricarpos albus	Śnieguliczka biała	owoce
35.	Syringa vulgaris	Lilak pospolity	kwiaty
36.	Tilia cordata	Lipa drobnolistna	
37.	Tilia platyphyllos	Lipa szerokolistna	
38.	Ulmus laevis	Wiąz szypułkowy	

Ogród „Morwowy”

Położony jest w dolinie Brynicy (na jej prawym brzegu) przy ul. Katowickiej. Od północy park łączy się z założonym w latach 60-tych parkiem "Grabek", od zachodu przylega do terenów mieszkaniowych, natomiast na południu graniczy z pozostałością zabytkowego ogrodu dyrektora kopalni "Saturn". Budowę parku podjęto na terenie dawnego pastwiska w 1928 roku, kiedy teren ten został wykupiony przez Towarzystwo Górniczo-Przemysłowe „Saturn” dla pracowników kopalni. W centrum założenia znajduje się boisko, które obsadzono drzewami.

Ogród o powierzchni 3,4 ha jest terenem sportów i zabaw dla dzieci.

Mało zróżnicowane zadrzewienie tworzą morwy białe, topole włoskie i wierzby białe w odm. płaczącej.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska takson	Cechy dekoracyjne
1.	Fraxinus excelsior	Jesion wyniosły	
2.	Fraxinus pennsylvanica	Jesion pensylwański	
3.	Morus alba	Morwa biała	
4.	Populus nigra 'Italica'	Topola czarna w odm. włoskiej	pokrój
5.	Salix alba 'Tristis'	Wierzba biała w odm. płaczącej	pokrój

Park przy dyrekcji Kopalni „Saturn”

Park położony jest przy budynku dyrekcji KWK „Saturn” przy ulicy Danhelów. Należał do dawnego dyrektora kopalni. Od wschodu przylega do skarpy Brynicy. Założony został na początku naszego stulecia na podstawie projektu S. Celichowskiego. Zajmuje powierzchnię ok. 1,0 ha. Układ komunikacyjny został całkowicie zatarty, większa część założenia wraz z zielenią zniszczona. Dno ogrodu jest zachwaszczone, porośnięte przez samosiejki drzew.

Niewielką kolekcję tworzy 19 taksonów drzew i krzewów. Wiek drzew wynosi ok. 80 lat. Większość drzew cechuje niezadowolający stan zdrowotny. Do ciekawszych okazów rosnących na terenie dawnego ogrodu należy perełkowiec japoński i dereń jadalny. Wymiary pomnikowe posiada kasztanowiec biały (obwód pnia 3,95 m); znaczne rozmiary osiąga ponadto wiaz szypułkowy (1,85 m).

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	Acer negundo	Klon jesionolistny	
2.	Acer platanoides	Klon pospolity	
3.	Acer pseudoplatanus	Klon jawor	
4.	Aesculus hippocastanum	Kasztanowiec biały	kwiaty
5.	Betula pendula	Brzoza brodawkowata	kora
6.	Carpinus betulus	Grab pospolity	kora, owoce
7.	Cornus mas	Dereń jadalny	owoce
8.	Fraxinus excelsior	Jesion wyniosły	

9.	<i>Larix decidua</i>	Modrzew europejski	barwa igieł
10.	<i>Picea pungens</i>	Świerk kłujący	barwa
11.	<i>Pyrus communis</i>	Grusza pospolita	kwiaty
12.	<i>Quercus rubra</i>	Dąb czerwony	barwa liści
13.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia akacjowa	
14.	<i>Salix fragilis</i>	Wierzba krucha	
15.	<i>Salix caprea</i>	Wierzba iwa	
16.	<i>Sophora japonica</i>	Perelkowiec japoński	kwiaty
17.	<i>Symphoricarpos albus</i>	Śnieguliczka biała	owoce
18.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	
19.	<i>Ulmus laevis</i>	Wiąz szypułkowy	

Park przy dawnym budynku mieszkalnym przy ul.Danhelów

Obecnie teren ogrodu zajmuje powierzchnię 1,0 ha. Dendroflora liczy 13 taksonów. Wiek drzew szacuje się na ok. 80 lat. Najokazalszym drzewem jest topola późna o obwodzie pierśnicowym pnia 4, 75 m. Drzewo to posiada wymiary pomnikowe, niestety niezadowalający jest jego stan sanitarny (wymaga zabiegów pielęgnacyjnych). Znacznymi rozmiarami odznaczają się także buki, graby i czeremcha późna (amerykańska). Interesujący dobór drzew stwarza efektowne zestawienia kolorystyczne: na tle zieleni kontrastowo czerwono ubarwione są buki i jawory. Zielono-srebrzyste odcienie dają liście klonu srebrzystego, natomiast drzewa iglaste wprowadzają barwę stalową.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Abies concolor</i>	Jodła jednobarwna	barwa
2.	<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity	
3.	<i>Acer pseudoplatanus 'Purpureum'</i>	Klon jawor w odm. purpurowej	barwa
4.	<i>Acer saccharinum</i>	Klon srebrzysty	barwa
5.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
6.	<i>Carpinus betulus</i>	Grab pospolity	kora, owoce
7.	<i>Fagus sylvatica 'Atropunicea'</i>	Buk pospolity w odm. purpurowej	barwa

8.	<i>Picea pungens</i> 'Glauca'	Świerk kłujący w odm. sinej	barwa
9.	<i>Populus x serotina</i>	Topola późna	stan sanitarny !
10.	<i>Prunus serotina</i>	Czeremcha późna	kwiaty, owoce
11.	<i>Robinia pseudoacaccia</i>	Robinia akacjowa	
12.	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	Wierzba biała w odm. płaczącej	pokrój
13.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	

Pozostałość po ogrodzie przy dawnym domu noclegowym przy ul. Legionów

Ogród założono w 1923 roku przy dawnym domu noclegowym przy ówczesnej ul. Rożka. W 1973 roku budynek przejęło przedsiębiorstwo BUDOHUT. W wyniku prac ziemnych i budowlanych w przeważającej części ogród zniszczono. Z dawnego założenia pozostało zaledwie kilka drzew i budynek z początku wieku wzniesiony w stylu dworcowym. Obiekt, wraz z budynkiem, zajmuje powierzchnię 0,8 ha. Aktualnie prowadzone są tu prace renowacyjne.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity	
2.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
3.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	

Park im. 18-tego listopada

Park o powierzchni 3,0 ha położony w południowej części miasta. Od strony wschodniej i północno-wschodniej sąsiaduje z terenami mieszkaniowymi, od południa z obszarem rekultywowanych nieużytków, od południowego wschodu z ogródkami działkowymi, od północnego zachodu z nową zabudową mieszkaniową. Dendroflora liczy 24 taksony. W drzewostanie przeważają robinie, klony, brzozy, graby. Wiek większości drzew wynosi ok. 80 lat. Wymiary pomnikowe posiada klon pospolity i klon jawor rosnące u południowej granicy parku, klon pospolity w części północnej i lipa szerokolistna w części centralnej. Zdrowotność wielu drzew jest niezadowalająca. Z dawnego założenia zachowała się część zadrzewienia, jaskinia oraz zdewastowane trybuny.

Park wymaga renowacji i uporządkowania. Aktualnie zakładane jest tu oświetlenie.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy
			dekoracyj.
1.	<i>Acer ginnala</i>	Klon ginnala	owoce
2.	<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny	
3.	<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity	
4.	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Klon jawor	
5.	<i>Acer saccharinum</i>	Klon srebrzysty	barwa
6.	<i>Aesculus x carnea</i>	Kasztanowiec czerwony	kwiaty
7.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec biały	kwiaty
8.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
9.	<i>Chamaecyparis pisifera</i>	Cypryśnik groszkowy	barwa
10.	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropurpurea'	Buk pospolity w odm. purpurowej	barwa
11.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
12.	<i>Fraxinus pensylvanica</i>	Jesion pensylwański	
13.	<i>Picea pungens</i>	Świerk kłujący	
14.	<i>Pinus nigra</i>	Sosna czarna	pokrój
15.	<i>Populus nigra</i>	Topola czarna	
16.	<i>Populus x serotina</i>	Topola późna	
17.	<i>Prunus serotina</i>	Czeremcha późna	kwiaty, ow.
18.	<i>Quercus rubra</i>	Dąb czerwony	barwa
19.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia akacjowa	
20.	<i>Salix viminalis</i>	Wierzba wiciowa	
21.	<i>Thuja occidentalis</i>	Żywotnik zachodni	pokrój
22.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	
23.	<i>Tilia platyphyllos</i>	Lipa szerokolistna	
24.	<i>Ulmus laevis</i>	Wiąz szypułkowy	

Park w Czeladzi-Piaskach przy ulicy Mickiewicza

Dawny park szkolny o powierzchni 1,5 ha zlokalizowany przy ul. Mickiewicza. Od północy przylega do nieużytków wokół bloków mieszkalnych, od wschodu graniczy ze starą zabudową mieszkaniową, od zachodu z basenem kąpielowym, natomiast od południa ze stadionem sportowym.

Dendroflora liczy 16 taksonów. Do rzadkich drzew należą: dwa miłorząby japońskie, z których jeden o ładnie wykształconej korze osiąga w pierśnicy 1,44 m; drugi jest niestety słabo wyeksponowany i zagłuszony przez rosnące obok drzewa. Na uwagę zasługują także głogi o dekoracyjnych kwiatach i owocach, bez czarny o drzewiastym pokroju i okazały jesion wyniosły w odmianie zwisłej. Waler dekoracyjny, ze względu na obfite kwitnienie i owocowanie, posiadają także czerechmy późne (amerykańskie), z których jedna osiąga rozmiar pierśnicowy pnia 1,40 m.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy
			dekoracyjne
1.	<i>Acer saccharinum</i>	Klon srebrzysty	barwa liści
2.	<i>Crataegus crus-galli</i>	Głóg ostrogowy	kwiaty, owoce
3.	<i>Crataegus monogyna</i>	Głóg jednoszyjkowy	kwiaty, owoce
4.	<i>Crataegus oxyacantha</i>	Głóg dwuszyjkowy	kwiaty, owoce
5.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
6.	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	Jesion wyniosły w odm. zwisłej	pokrój
7.	<i>Ginkgo biloba</i>	Miłorząb dwuklapowy	pokrój, liście, barwa
8.	<i>Malus domestica</i>	Jabłoń domowa	kwiaty
9.	<i>Malus x purpurea</i>	Jabłoń purpurowa	kwiaty, owoce
10.	<i>Prunus insititia</i>	Śliwa lubaszka	
11.	<i>Prunus serotina</i>	Czeremcha późna	kwiaty, owoce
12.	<i>Quercus robur</i>	Dąb szypułkowy	
13.	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	Dąb szypułkowy w odm. stożkowatej	pokrój
14.	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	Wierzba biała w odm. płaczącej	pokrój
15.	<i>Sambucus nigra</i>	Bez czarny	kwiaty, owoce
16.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	

Park w Czeladzi-Piaskach

Obecnie park o powierzchni 1,4 ha składa się z dwóch części. Tworzą je zieleń otaczająca dawny budynek Zarządu Kopalni „Czeladź” oraz zieleń przy dawnym budynku Klubu Urzędników (dziś Ośrodek Opiekuńczo-Adaptacyjny „Ostoja”).

W części północnej na uwagę zasługuje jesion wyniosły (1,40) brzoza brodawkowata (1,40).

W części południowej zadrzewienie tworzą: klony jawory, klony pospolite, jesiony, kasztanowce, brzozy, olsza czarna, lipa drobnolistna. W zaniedbanym i zchwaszczonym dnie parku rosną krzewy bzu czarnego, jaśminowca i śnieguliczki. Za ogrodzeniem wzdłuż drogi rośnie rząd wierzb płaczących.

Dawny budynek Klubu Urzędników porasta winobluszcz trójklapowy.

Teren dawnego parku (głównie jego część południowa) jest zaśmiecony i zdewastowany.

Dużą wartość posiada dobrze zachowany drzewostan. Wiele drzew (klony, jawory) posiada rozmary pomnikowe (por. rozdz.), pozostałe to tzw. drzewa okazowe charakteryzujące się znacznymi rozmiarami (potencjale pomniki przyrody).

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Ep.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity	
2.	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Klon jawor	
3.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec biały	kwiaty
4.	<i>Alnus glutinosa</i>	Olsza czarna	
5.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
6.	<i>Carpinus betulus</i>	Grab pospolity	kora, owoce
7.	<i>Crataegus oxyacantha</i> ‘Rubra Plena’	Głóg dwuszyjkowy odm.	kwiaty
8.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
9.	<i>Parthenocissus tricuspidata</i>	Winobluszcz trójklapowy	barwa
10.	<i>Philadelphus coronarius</i>	Jaśminowiec wonny	kwiaty
11.	<i>Picea pungens</i>	Świerk kłujący	
12.	<i>Picea pungens</i> ‘Glauc’	Świerk kłujący odm. sina	barwa
13.	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	Daglezja zielona	barwa, szyszki
14.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia akacjowa	kwiaty
15.	<i>R. pseudoacacia</i> ‘Umbraculifera’	R. akacjowa odm. kulista	pokrój

16.	<i>Robinia viscosa</i>	Robinia lepka	kwiaty
17.	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	Wierzba płaczaca	pokrój
18.	<i>Sambucus nigra</i>	Bez czarny	kwiaty, owoce
19.	<i>Symphoricarpos albus</i>	Śnieguliczka biała	owoce
20.	<i>Thuja occidentalis</i>	Żywotnik zachodni	pokrój
21.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	

Zabytkowe cmentarze

Cmentarz parafialny przy ulicy Nowopogońskiej w Czeladzi

Cmentarz znajduje się w centrum miasta, w kwadracie ulic: Nowopogońskiej, Cmentarnej, Reymonta i Górnej. Obiekt zajmuje powierzchnię 3,24 ha.

Cmentarz datuje się na koniec XVIII wieku (1750). Najstarszy nagrobek pochodzi z 1877 roku. Na cmentarzu zachowały się cenne rzeźby nagrobne, w większości jednak niszczące. Kilka grobów ma znaczenie historyczne.

Skład dendroflory ogranicza się do 18 gatunków i odmian drzew i krzewów. Stan zdrowotny wielu z nich nie jest zadowalający. Na cmentarzu rosną dwa drzewa o wymiarach pomnikowych: jawor i wierzba krucha, a także okazale brzozy o wymiarach zbliżonych do pomnikowych. Na uwagę zasługuje brzoza brodawkowata w odm. Younga o pięknym, dekoracyjnym pokroju.

Mur cmentarny wzniesiony z wapienia jest specyficznym siedliskiem dla ponad 30 gatunków roślin naczyniowych (w tym 6 gatunków paproci), kilku gatunków mchów i wątrobowców. Jest jednocześnie jedynym w mieście siedliskiem dla roślin skalnych. Swoje jedyne na terenie Czeladzi stanowiska mają tu: zanokcica skalna i murowa, paprotnica i zachyłka.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Klon jawor	
2.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec biały	kwiaty
3.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
4.	<i>Betula pendula</i> 'Youngi'	B. brodawkowata odm. Younga	kora, pokrój
5.	<i>Buxus sempervirens</i>	Bukszpan wieczniezielony	pokrój, zimozielony
6.	<i>Crataegus oxyacantha</i>	Głóg dwuszyjkowy	kwiaty, owoce
7.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	

8.	<i>Juniperus communis</i>	Jałowiec pospolity	pokrój
9.	<i>Philadelphus coronarius</i>	Jaśminowiec wonny	kwiaty
10.	<i>Picea abies</i>	Świerk pospolity	
11.	<i>Populus balsamifera</i>	Topola balsamiczna	
12.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia akacjowa	kwiaty
13.	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	Wierzba płacząca	pokrój
14.	<i>Salix fragilis</i>	Wierzba krucha	
15.	<i>Syringa vulgaris</i>	Lilak pospolity	kwiaty
16.	<i>Taxus baccata</i>	Cis pospolity	
17.	<i>Thuja occidentalis</i>	Żywotnik zachodni	pokrój
18.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	

Cmentarz żydowski

Cmentarz położony jest przy ulicy 3 Szyb w zachodniej części miasta, w pobliżu drogi łączącej Czeladź z Będzinem. Cmentarz powstał w I połowie XX wieku. Zajmuje powierzchnię 2,8 ha. Charakteryzuje się regularnym i czytelnym układem. Na terenie cmentarza zachowało się około 2800 nagrobków (macew i sarkofagów) o różnych kształtach, zdobionych secesyjnie, neoklasycystycznie i eklektycznie.

Na cmentarzu wzniesiono także cenotaf ku czci Żydów pomordowanych w getcie sosnowieckim.

Drzewostan towarzyszący miejscu pochówku tworzą kilkudziesięcioletnie lipy. Pojedynczo występują kasztanowce, młode jesiony i dęby. Szczególnie dekoracyjne walory posiada buk pospolity w odm. purpurowej o ciemnobordowo wybarwionych liściach.

Cmentarz ten jest największą nekropolią żydowską w województwie katowickim. Należy do najbardziej ortodoksyjnych cmentarzy na Górnym Śląsku. Wyróżnia się rozwiązaniem architektonicznym, pięknymi pomnikami nagrobnymi i charakterystyczną, artystycznie i mistrzowsko wykonaną symboliką oraz ścisłym podziałem na pochówki według płci (Domański, 1992).

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec biały	kwiaty
2.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
3.	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	Buk pospolity odm. purpurowa	barwa
4.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
5.	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	Jesion pensylwański	
6.	<i>Populus x serotina</i>	Topola późna	
7.	<i>Quercus robur</i>	Dąb szypułkowy	
8.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia akacjowa	kwiaty
9.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	

Cmentarz epidemiczny przy ulicy Strzeleckiej.

Zabytkowy cmentarz choleryczny z okresu XIX i początku XX wieku (1905). Aktualnie ogrodzony i oznakowany, zajmuje powierzchnię 0,14 ha. Dawny układ kompozycyjny cmentarza jest zupełnie zatarty, nagrobki nie istnieją. Stare, wiekowe drzewa wycięto. Współczesny drzewostan tworzą kilkudziesięcio- i kilkunastoletnie drzewa.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Acer negundo</i>	Jesion klonolistny	
2.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
3.	<i>Crataegus oxyacantha</i>	Głóg dwuszyjkowy	kwiaty
4.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
5.	<i>Populus sp.</i>	Topola	

Cmentarz parafialny przy ulicy Szybikowej w Czeladzi-Piaskach

Cmentarz zlokalizowany jest w południowej części dzielnicy u zbiegu ulic: Szybikowej i Saturnowskiej. Zajmuje powierzchnię 3,24 ha. Cmentarz założono w 1936 roku. Stan cmentarza jest dobry. Starodrzew tworzą lipy i topole.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	Acer negundo	Jesion klonolistny	
2.	Juglans regia	Orzech włoski	
3.	Populus nigra	Topola czarna	
4.	Populus nigra 'Italica'	Topola czarna odm. włoska	pokrój
5.	Sorbus aucuparia	Jarząb pospolity	kwiaty, owoce
6.	Thuja occidentalis	Żywotnik zachodni	pokrój
7.	Tilia cordata	Lipa drobnolistna	
8.	Tilia platyphyllos	Lipa szerokolistna	

Cmentarze współczesne

Cmentarz komunalny przy ulicy Wojkowickiej

Cmentarz położony jest w północnej części miasta przy granicy z Będzinem-Grodźcem. Cmentarz jest założeniem współczesnym. Drzewostan stanowią młode nasadzenia topoli, wierzby, brzozy i jesiona; z drzew iglastych wysadzono tuje.

Parki współczesne

Park Grabek w Czeladzi

Park położony jest na prawym brzegu rzeki Brynicy w pobliżu centrum miasta. Brynica stanowi jego wschodnią granicę, od strony południowej park przylega do zabytkowego parku Morwowego z którym tworzy aktualnie integralną całość. Od strony zachodniej sąsiaduje z terenami mieszkaniowymi, na północy styka się z kompleksem terenów sportowych (stadion, basen).

Park powstał w latach 60-tych naszego stulecia na obszarze dawnych pastwisk.

Park ma charakter krajobrazowy ze swobodnym przebiegiem alejek. W części północnej zlokalizowany jest amfiteatr i zbiornik wodny o wybetonowanym dnie i brzegach.

Dendroflora parku liczy 42 taksony drzew i krzewów. Drzewa i krzewy wysadzone są w grupach. W drzewostanie dominują rodzime drzewa i krzewy liściaste; z gatunków obcego pochodzenia do częściej spotykanych należą: robinie, klony Ginnala i jesionolistne. Uwagę zwracają okazałych rozmiarów krzewy trzmieliny o dekoracyjnych owocach. Park jest chętnie odwiedzanym miejscem wypoczynku i spacerów mieszkańców miasta.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Acer ginnala</i>	Klon ginnala	owoce
2.	<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny	barwa liści jesienią
3.	<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity	
4.	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Klon jawor	
5.	<i>A. pseudoplatanus</i> 'Purpureum'	K. jawor odm. purpurowa	barwa liści
6.	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Kasztanowiec biały	kwiaty
7.	<i>Alnus glutinosa</i>	Olsza czarna	
8.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
9.	<i>Carpinus betulus</i>	Grab pospolity	kora, owoce
10.	<i>Euonymus europaea</i>	Trzmielina pospolita	owoce
11.	<i>Fraxinus excelsior</i>	Jesion wyniosły	
12.	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	Jesion pensylwański	barwa liści jesienia
13.	<i>Larix decidua</i>	Modrzew europejski	barwa igieł
14.	<i>Larix kaempferi</i>	Modrzew japoński	barwa igieł
15.	<i>Malus domestica</i>	Jabłoń domowa	kwiaty
16.	<i>Malus x purpurea</i>	Jabłoń purpurowa	kwiaty, owoce
17.	<i>Malus sylvestris</i>	Jabłoń dzika	kwiaty
18.	<i>Morus alba</i>	Morwa biała	
19.	<i>Philadelphus coronarius</i>	Jaśminowiec wonny	kwiaty
20.	<i>Physocarpus opulifolius</i>	Pęcherznica kalinolistna	owoce
21.	<i>Populus nigra</i>	Topola czarna	
22.	<i>Populus x serotina</i>	Topola późna	
23.	<i>Prunus avium</i>	Wiśnia ptasia (czereśnia)	kwiaty
24.	<i>Prunus domestica</i>	Śliwa domowa	
25.	<i>Prunus insititia</i>	Śliwa lubaszka	kwiaty
26.	<i>Prunus serotina</i>	Czeremcha późna	kwiaty, owoce

27.	<i>Pyrus communis</i>	Grusza pospolita	kwiaty
28.	<i>Quercus rubra</i>	Dąb czerwony	barwa liści jesienią
29.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia akacjowa	kwiaty
30.	<i>Rubus idaeus</i>	Malina	
31.	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	Wierzba płacząca	pokrój
32.	<i>Sorbus aria</i>	Jarząb mączny	liście, owoce
33.	<i>Sorbus aucuparia</i>	Jarząb pospolity	owoce
34.	<i>Sorbus aucuparia</i> 'Pendula'	J. pospolity odm. zwisła	pokrój, owoce
35.	<i>Spiraea menziesii</i>	Tawuła Menziesia	kwiaty
36.	<i>Spiraea salicifolia</i>	Tawuła wierzbolistna	kwiaty
37.	<i>Syringa vulgaris</i>	lilak pospolity	kwiaty
38.	<i>Thuja occidentalis</i>	Żywotnik zachodni	pokrój
39.	<i>Tilia cordata</i>	Lipa drobnolistna	
40.	<i>Ulmus minor</i>	Wiąz polny	
41.	<i>Ulmus laevis</i>	Wiąz szypułkowy	
42.	<i>Viburnum opulus</i>	Kalina koralowa	kwiaty, owoce

Park przy ulicy Nowopogońskiej w Czeladzi-Piaskach („Prochownia”)

Park położony jest przy ulicy Nowopogońskiej w Czeladzi-Piaskach (w części północnej dzielnicy), otaczają go obszary zabudowane i nieużytki. Przez park powadzą, na osi: wschód-zachód, dwie główne aleje łącząc się przy jego wschodniej granicy.

W drzewostanie parku dominują topole i robinie. Zwraca uwagę rząd brzoź wysadzonych przy jednej z alej.

SKRÓCONA INWENTARYZACJA DENDROFLORY

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Cechy dekoracyjne
1.	<i>Acer negundo</i>	Klon jesionolistny	
2.	<i>Acer platanoides</i>	Klon pospolity	
3.	<i>Betula pendula</i>	Brzoza brodawkowata	kora
4.	<i>Crataegus monogyna</i>	Głóg jednoszyjkowy	kwiaty, owoce
5.	<i>Malus x purpurea</i>	Jabłoń purpurowa	kwiaty, owoce
6.	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia akacjowa	kwiaty

7.	<i>Populus nigra</i>	Topola czarna	
8.	<i>Populus x serotina</i>	Topola późna	
9.	<i>Populus simonii</i>	Topola Simona	
10.	<i>Populus tremula</i>	Topola osika	
11.	<i>Rosa canina</i>	Róża dzika	kwiaty, owoce
12.	<i>Sambucus nigra</i>	Bez czarny	kwiaty, owoce
13.	<i>Symphoricarpos albus</i>	Śnieguliczka biała	owoce
14.	<i>Tilia platyphyllos</i>	Lipa szerokolistna	

3.5. Fauna parków

Fauna parków ma w większości przypadkowy charakter i zależy od wielu czynników. Różnice pomiędzy składem gatunkowym poszczególnych założeń wynikają z wieku i zwartości szaty roślinnej jak i od charakteru terenów przyległych. Na obszarze miasta różnice te są raczej niewielkie i w związku z tym podano krótką charakterystykę fauny jedynie wybranych parków miasta, która wydaje się być reprezentatywna także dla pozostałych.

Park Prochownia jest interesujący przede wszystkim ze względu na gniazdujące tu gatunki ptaków. Stwierdzono na jego obszarze gniazda szczygła, dzwońca, szpaka, modraszki, bogatki, kosa, sroki oraz wróbla domowego. Z gatunków, których gniazd nie stwierdzono (choć nie można wykluczyć ich gniazdowania na tym terenie) lecz jedynie obserwowano osobniki dorosłe wymienić można wilgę, sówkę, kawkę, gawrona, gołębia domowego, kukułkę, sierpówkę oraz kwiczoła. Szczególnie interesujące byłoby gdyby park był miejscem lęgowym wilgi, bowiem gatunek ten rzadko wnika do wnętrza osiedli. Samca tego wilgi obserwowano w czerwcu.

Z innych gromad kręgowców w parku spotkać można płazy, reprezentowane jednak przez nieliczne osobniki: ropuchę szarą, żabę trawną i ssaki, głównie gryzonie (nornice rude, norniki i myszy) oraz nielicznie owadożerne: jeże i ryjówki aksamitne. Niewielka liczba osobników wynika z niewielkiego zróżnicowania siedliskowego, braku np. większych, zwartych kompleksów zakrzewień. Te same czynniki zdecydowały niewątpliwie o niewielkim zróżnicowaniu fauny bezkręgowej tego terenu. Występują tu przedstawiciele kilku rzędów owadów w tym chrząszcze z rodzaju biegacz (*Carabus*), którego wszyscy przedstawiciele podlegają w Polsce ochronie prawnej, szarańczaki, błonkówki i motyle

Park przy ulicy Sikorskiego w Czeladzi-Piaskach, choć niewielki jednak stanowi miejsce występowania dwóch chronionych gatunków płazów: żaby trawnej i ropuchy szarej. Gniazda zakładają tu również kosy, sikory bogatki i modre. Obserwowano tu również strzyżyka i słowika rdzawego, które prawdopodobnie tutaj gniazdują. Stwierdzono również kopciuszka, który swe gniazda buduje w szczelinach murów czy domów. Ptak ten był pierwotnie gatunkiem związanym z terenami skalistymi szybko jednak zaaklimatyzował się w osiedlach ludzkich wykorzystując na tereny gniazdowe wszelkiego rodzaju ruiny budynków, murów, tereny budów, a nawet hydranty. Jest to typowy gatunek przekształconego krajobrazu.

Na omawianym terenie obserwowano również krety, jeże, ryjówki aksamitne i wspomniane wcześniej gryzonie. Fauna bezkręgową reprezentowana jest przez ślimaki, pajęczaki, wije i owady.

Park Grabek leży nad rzeką Brynicą. Na jego terenie założono niewielki zbiornik. Jest on bardzo płytki, miejscami wyschnięty (lustra wody nie da się podobno utrzymać) dlatego nie występują tutaj gatunki płazów związanych całe życie ze środowiskiem wodnym. Tym niemniej zbiornik jest miejscem godów i przeobrażenia larw dla kilku przedstawicieli tej gromady. Najczęściej spotkać tu można kijanki żaby trawnej, a nieco mniej licznie występują kijanki ropuchy szarej i zielonej. Dość liczna (jak na tego typu warunki) jest populacja traszki zwyczajnej. W okolicy zbiornika stwierdzono ważkę płaskobrzuchą, żagnicę, pałatki i szablaka, służy on też jako wodopój i miejsce kąpieli dla kawek, sierpówek, gołębi, szpaków, wróbli i innych ptaków. Stosunkowo często akwen odwiedzają śmieszki, jednak o wiele liczniej spotkać je można nad pobliską Brynicą, a sporadycznie krzyżówki.

W samym parku oprócz już wymienionych ptaków stwierdzono także gniazdo grzywacza, gatunku nie tak dawno jeszcze leśnego, a obecnie coraz częściej spotykanego w miastach.. Ssaki reprezentują tu ryjówki aksamitne, jeże oraz wspomniane już gatunki gryzoni.

W parkach, a zwłaszcza tych sąsiadujących z ogródkami działkowymi występują dość licznie motyle. Na uwagę zasługuje stwierdzenie mieniaka tęczowego, jednego z ładniej ubarwionych motyli, będącego pod ochroną prawną. Częste są też: rusałka pawik, rusałka admirał, latolistek cytrynek, zorzynek rzeżuchowiec i bielinki. Z motyli tzw. nocnych spotkać

można niedźwiedziówkę nożówkę, której gęsto owłosione gąsienice żerują na liściach wielu roślin zielnych, a także przedstawicieli rodziny zawisaków (*Sphingidae*). Z tych ostatnich stwierdzono nastrosza topolowca i nastrosza półpawika. Zarówno gąsienice jak i dorosłe motyle tej rodziny są bardzo charakterystyczne. Nazwa - zawisaki wzięła się z rzadkiej umiejętności tych motyli do pobierania nektaru z kwiatów z powietrza. Dzięki odpowiedniej pracy skrzydeł, motyl „zawisa” nad kwiatostanem nie siadając na nim i za pomocą długiej ssawki pożywia się. Z innych gatunków motyli występują tu m.in. szkodniki drzew liściastych w tym i owocowych.

Z chrząszczy pospolite są gatunki z rodziny żukowatych (*Scarabeidae*): ogrodnica niszczylistka, guniak czerwczyk oraz rzadki obecnie chrabąszcz majowy. Stosunkowo licznie spotkać można też chrząszcze z rodzin stonkowatych (rodzaj rynnica - *Melasma*, i inne), biedronkowatych oraz omomiłkowatych.

4. OCENA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO MIASTA

4.1. Obszary przyrodniczo cenne wraz ze wskazaniem i zaleceniami ochronnymi.

Opisy wyszczególnionych obszarów zawierają informacje podstawowe określające:

- lokalizację;
 - wskazania połączeń z innymi obszarami;
 - dominujący typ roślinności;
 - istotne wartości terenu, w tym rzadkie gatunki roślin i zwierząt;
 - wiodące funkcje obszaru;
 - klasyfikacja obszaru dla potrzeb ochronnych, wyznaczenie jego rangi w obrębie miasta;
- zalecenia ochronne i rekomendacja dla planu zagospodarowania przestrzennego.

STAWY PRZY UL. STASZICA, NA GRANICY Z SIEMIANOWICAMI

Obszar położony jest w zachodniej części miasta, w dolinie rzeki Brynicy. Od południa ograniczony ul. Staszica, od wschodu wałem rzeki Brynicy. Od strony zachodniej i północnej sąsiaduje z terenami rolniczymi i nieużytkami położonymi na terenie Siemianowic Śląskich.

Obszar posiada dogodne połączenia poprzez korytarz rzeki Brynicy z terenami otwartymi na północy i zachodzie.

Dominującym typem roślinności jest tu szuwar mozgowy (z mozgą trzcinową - *Phalaris arundinacea*) w kompleksie ze zbiorowiskami trawiastymi, z dużym udziałem roślin ruderalnych (np. bylica pospolita - *Artemisia vulgaris*, słonecznik bulwiasty - *Helianthus tuberosus*, nawłóć późna - *Solidago serotina*). Z gatunków łąkowych do najczęściej spotykanych należy śmiełek darniowy (*Deschampsia caespitosa*) i barszcz zwyczajny (*Heracleum sphondylium*). Odnotowano także duży udział grupy roślin leśno-zaroślowych, typowych dla naturalnych lasów łęgowych i zarośli nadrzecznych (np. chmiel zwyczajny - *Humulus lupulus*, trędownik bulwiasty - *Scrophularia nodosa*, glistnik jaskółcze ziele - *Chelidonium majus*). Na brzegach zbiorników wodnych występują płaty szuwaru pałkowego (z pałą szerokolistną - *Typha latifolia*) i szuwaru właściwego z trzciną (*Phragmites australis*). Z gatunków nadwodnych tu spotykanych wymienić można: żabieniec babkę wodną (*Alisma plantago-aquatica*), rzepicę błotną (*Rorippa palustris*), szczaw lancetowaty (*Rumex*

hydrolapatum). W toni wodnej odnotowano jedynie rdestnicę ścięsnioną (*Potamogeton compressus*) i moczarkę kanadyjską (*Elodea canadensis*).

Zbiorniki wodne wraz z otaczającymi zbiorowiskami łąkowymi i luźnymi zaroślami wierzbowymi stanowią miejsce występowania szeregu gatunków zwierząt związanych z tego typu siedliskami. Rybostan akwenów został ukształtowany w trakcie zarybień dokonywanych przez koło wędkarskie. Występuje tu (wg informacji dostarczonych przez wędkarzy) karp, karaś, płoć, wzdręga, lin, okoń, słonecznica i szczupak. Na obrzeżach zbiorników występują niezbyt licznie żaby jeziorkowa i wodna. W okresie godowym spotkać tu można również traszki zwyczajne, żaby trawne, ropuchy szare i zielone.

W części porośniętej trzciną gniazdują łyski i kokoszki wodne. W zaroślach nad zbiornikami stwierdzono łożówki, trznadłe i sikory bogatki. Na pobliskich łąkach stosunkowo często występują pliszki żółte. Natomiast na niewielkich nasadzonych drzewach gniazda swoje zakładają sroki.

Na terenach trawiastych występują ślimaki winniczki, wstężyki oraz bezmuszłowe gatunki z rodzaju ślinik i pomrów. Z owadów na uwagę zasługują przedstawiciele z rodzaju biegacz, którego wszystkie gatunki są objęte ochroną prawną.

Teren pełni funkcję rekreacyjną (wędkarstwo).

Ze względu na posiadane walory i potencjalne możliwości wzbogacania bioróżnorodności obszar należy otoczyć **ochroną lokalną** poprzez ujęcie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Obszar powinien zostać włączony do ciągu obszarów położonych w dolinie Brynicy (projektowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy - porównaj część końcową rozdziału i rozdział 5).

Obszar należy pozostawić sukcesji spontanicznej, jedynie w pasie nadbrzeżnym wysadzić grupy rodzimych drzew i krzewów związanych z siedliskami nadwodnymi (wierzby: purpurowa, witwa, krucha i biała oraz olsza czarna). Niezmiernie ważne jest także zapobieganie wypalaniu traw przez miejscową ludność w okresie wiosennym i jesienią. Szczególnie wiosną wypalanie traw powoduje niepowetowane straty dla środowiska przyrodniczego (nie mówiąc już o zanieczyszczaniu powietrza miasta). Prowadzi do całkowitej zagłady gatunków występujących na wypalanym obszarze: piskląt i młodych ptaków, płazów wędrujących do zbiorników w celu odbycia godów, drobnych ssaków oraz wszystkich występujących na terenie ślimaków, owadów i innych bezkręgowców, często bardzo pożytecznych z punktu widzenia człowieka. Wiosną wokół zbiorników wodnych obserwowano spalone drobne kręgowce i bardzo liczne, wypalone muszle ślimaków.

STAWY PRZY UL. WIEJSKIEJ

Obszar położony jest we wschodniej części miasta, przy granicy z Będzinem.

Ograniczony jest liniami kolejowymi i drogami: od wschodu - drogą szybkiego ruchu Katowice-Warszawa, od zachodu nasypem kolejowym. Obszar jest w znacznym stopniu odizolowany od terenów otwartych położonych na północ od niego. Poważną barierę stanowią drogi (ulica Wiejska - od północy i droga szybkiego ruchu - na zachodzie) oraz linie kolejowe poprowadzone na nasypach. Są one barierą przede wszystkim dla zwierząt przemieszczających się po ziemi (płazy, drobne ssaki).

Brzegi stawów usytuowanych w zagłębieniu terenu porastają zarośla i płaty zbiorowisk szuwarowych. Zarośla tworzone są głównie przez wierzbę: białą, iwę, purpurową, i pięciopęcikową. W domieszce występuje topola osika i topola biała. Szuwary tworzą: trzcina pospolita, pałka szerokolistna i mozga trzcinowata. W strefie przybrzeżnej spotkać można wiele gatunków roślin nadwodnych takich jak: mięta nadwodna (*Mentha aquatica*), jaskier jadowity (*Ranunculus sceleratus*) i przetacznik bobowniczek (*Veronica beccabunga*), żabieniec babka-wodna (*Alisma plantago-aquatica*) i kilka gatunków sitów (*Juncus sp.*).

W toni wodnej występują: rdest ziemno-wodny, rdestnice - pływająca i nitkowata (coraz rzadsze w regionie ze względu na wzrost zanieczyszczenia cieków i zbiorników wodnych).

Spotyka się tu także pływające plechy przedstawiciela gromady mchów - wątrobowca - wgłębkę wodną (*Riccia fluitans*), o wstęgowatych, wielokrotnie widlasto rozgałęzionych plechach.

Na szczególną uwagę zasługuje obecność w wodach zbiorników glonu z grupy ramienic (*Chara sp.*) i rzadkiej rośliny mięsożernej - pływacza zwyczajnego (*Utricularia vulgaris*). Obecność tych roślin świadczy o czystości wody zbiorników które zamieszkują.

Zbiorniki wodne i trzcinowisko tam występujące jest jednym z niewielu miejsc w mieście zapewniającym warunki bytowania zwierzętom wodnym, wodnoblotnym i szuwarowym. W samym oczku wodnym rozwijają się larwy i występują owady dorosłe: ważek (z rodzajów szablak, żagnica, ważka, pałątka), nartników i pluskalców (należące do pluskwiaków różnoskrzydłych) oraz kilka gatunków chrząszczy wodnych z największym ich przedstawicielem - pływakiem żółto-brzeżkiem.

Ryby zasiedlające stawek to przede wszystkim karaś zwyczajny i srebrzysty, płoć, lin i słonecznice. Występowanie innych gatunków takich jak karp czy wzdregą (informacje

otrzymane od wędkarzy) jest wysoce prawdopodobne gdyż akwen spełnia wszystkie wymogi siedliskowe wymienionych gatunków.

Płytkie zarośnięte roślinnością brzegi zbiornika są miejscem rozmnażania i występowania kilku gatunków płazów. Występują tutaj gatunki chronione takie jak traszka zwyczajna, ropucha szara, ropucha zielona, żaba trawna oraz rzekotka drzewna a także objęte częściową ochroną (wyznaczony okres ochronny) żaby jeziorkowe. Te ostatnie przebywają w pobliżu zbiornika przez cały okres wegetacyjny. Pozostałe gatunki spotkać można w akwencie jedynie w ich okresie godowym (a więc w różnych okresach wiosny), a przez pozostałą część sezonu przebywają w pobliskich zadrzewieniach czy zbiorowiskach z roślinnością zielną.

Mimo niewielkiej powierzchni na omawianym zbiorniku gniazdują łyski, krzyżówki, a także objęte ochroną prawną kokoszki wodne i prawdopodobnie perkozy (te ostatnie obserwowano we wrześniu). Co prawda obserwowano jedynie osobniki dorosłe perkozka ale zbiornik spełnia wymogi ich gniazdowania, a młode ze względu na skryty tryb życia (zwłaszcza w środowiskach często odwiedzanych przez ludzi) mogły zostać niezauważone.

Z ptaków związanych ze zbiorowiskiem szuwarowym stwierdzono obecność łośówki i trzciniačka. Obserwacje wymienionych gatunków przeprowadzono w ich okresie lęgowym. Z innych przedstawicieli ptaków występujących na omawianym terenie i w jego bezpośrednim sąsiedztwie wymienić można bażanty, kosy, sroki, skowronki, dzwońce, świstunki, modraszki i bogatki.

Okolice zbiornika są terenem występowania piżmaka amerykańskiego, jeży, łasicy oraz stosunkowo licznej populacji ryjówki aksamitnej.

Ze względu na walory zbiornika (występowanie rzadkich gatunków flory i fauny) teren należy objąć **ochroną lokalną**.

Ponieważ znaczna część terenu wokół zbiornika przeznaczona jest na utworzenie giełdy samochodowej, niezbędne jest, ze względu na rolę jaką pełni omawiany teren w planach zagospodarowania przestrzennego miasta (strefa buforowa), funkcję tę utrzymać. Prace budowlane należałoby zaprojektować na nieużytkach trawiastych, zaś zbiornik wodny oddzielić pasem drzew i krzewów szerokości ok. 5m od powstającej giełdy. Gatunkami zalecanymi tu mogą być: wierzby (krucha, biała, witwa) oraz topola biała i czarna. Właściwe zagospodarowanie obszaru przyszłej giełdy samochodowej z zachowaniem istniejących walorów może przyczynić się do poprawy jego walorów estetycznych. W związku z tym na terenie przyszłej giełdy zalecane byłoby nasadzenie drzew i krzewów pełniących z jednej strony funkcje ochronno-izolacyjne, z drugiej podnoszące estetykę

obszaru giełdy. Gatunkami proponowanymi do obsadzania mogą być: drzewa - robinia akacjowa, kasztanowiec, klon; krzewy - rokitnik, karagana, ligustr.

WZGÓRZE BOŻECHA WRAZ Z KAMIENIOŁOMEM I WAPIENNIKIEM

W południowej części miasta na wyniesieniu osiągającym wysokość blisko 282 m n.p.m., zwanym Wzgórzem Bożecha, występuje zróżnicowany pod względem florystycznym i faunistycznym kompleks nieużytków.

Wzgórze obwiedzione jest pierścieniem ulic: od zachodu ul. Katowicką, od strony południowej ul. Saturnowską od wschodu ulicami: Szybikową i Borową, natomiast od północy opada w kierunku terenów mieszkaniowych Osiedla Borowa.

Teren wzgórza jest w znacznym stopniu antropogenicznie przekształcony. W części północnej zlokalizowana jest zrekultywowana hałda, której zbocza południowe i wschodnie są stosunkowo łagodne; podczas gdy zbocze północne jest bardziej strome. Od wschodu hałda opada stromą skarpą w kierunku ulicy Katowickiej. W południowym skłonie wzgórza zlokalizowany jest nieczynny kamieniołom. Aktualnie dobrze zachowana jest jego ściana północna osiągająca wysokość rzędu 10 metrów. W części południowej kamieniołom jest zasypany gruzem i odpadami budowlanymi, od strony zachodniej nadal prowadzone jest wysypywanie gruzu i odpadów. W bezpośrednim sąsiedztwie kamieniołomu zachowały się, pochodzące prawdopodobnie z początku wieku, piece wapiennicze zbudowane z cegły i opasane stalowymi taśmami o kształcie zwężających się łukowato walców.

We wschodnim krańcu obszaru zlokalizowane są ogródki działkowe i cmentarz parafialny. Teren otoczony jest wprawdzie pierścieniem ulic, które stanowią barierę dla wielu gatunków zwierząt; posiada jednak kontakt z korytarzem rzeki Brynicy poprzez park Jordana z którym sąsiaduje (por. rys. 3).

Roślinność porastająca aktualnie omawiany obszar stanowi urozmaiconą mozaikę zbiorowisk ruderalnych reprezentujących kolejne fazy zarastania terenów w różny sposób przeobrażonych i pozostawionych spontanicznej sukcesji. Część północna i zachodnia obszaru (dawna hałda) została częściowo zrekultywowana. Aktualnie występują tu antropogeniczne zbiorowiska leśne z dominującym udziałem: klonu jesionolistnego, jesionu wyniosłego, brzozy brodawkowatej i robinii akacjowej.

Przeważającą część obszaru pokrywają ruderalne zbiorowiska ziołorośli, traworośli i muraw wykształcone zarówno na terenach dawnej eksploatacji powierzchniowej jak i na

dawnych terenach rolniczych. Wśród roślinności trawiastej wzgórza, na charakterystyczne pasmowo przebiegających wzdłuż południowych zboczy wałach wapiennych występują ruderalne zbiorowiska zaroślowe. Tworzą je niskie drzewa klonu jesionolistnego, czerechchy późnej, brzozy brodawkowatej i krzewy róży, ligustru i derenia świdwy. Runo tworzą gatunki leśne, zaroślowe, łąkowe, murawowe. Do ciekawszych roślin tu występujących należą: pajęcznica gałęzista (*Anthericum ramosum*), dziewięciśł bezłodygowy (*Carlina acaulis*), fiołek fiołek kosmaty (*Viola hirta*).

Do najbardziej przyrodniczo interesujących fragmentów roślinności należą niewielkie powierzchniowo płaty ciepłolubnych i piaszczyskowych muraw. Ciepłolubne murawy pokrywają obrzeża kamieniołomu o wystawie południowej. Wykształcają się na suchych zasobnych w wapń glebach o zasadowym odczynie. Spośród gatunków charakterystycznych dla muraw ciepłolubnych występują tu: gęsiówka szorstkowłosa (*Arabis hirsuta*), bylica polna (*Artemisia campestris*), dziewięciśł pospolity (*Carlina vulgaris*), chaber nadreński (*Centaurea rhenana*), chaber driakiewnik (*C. scabiosa*), wilczomlec sosnka (*Euphorbia cyparissias*), wiechlina spłaszczona (*Poa compressa*), pięciornik siedmiolistkowy (*Potentilla heptaphylla*), jaskier bulwkowaty (*Ranunculus bulbosus*), krwiściąg mniejszy (*Sanguisorba minor*), driakiew żółtawa (*Scabiosa ochroleuca*).

Fitocenozy reprezentujące murawy piaszczyskowe wykazują zmienność lokalnosiedliskową, a ich niewielkie płaty przenikają się z ruderalnymi zbiorowiskami bylin i kadłubowo wykształconymi zbiorowiskami łąkowymi. Reprezentowane są tu przez gatunki charakterystyczne takie jak: piaskowiec macierzankowy (*Arenaria serpyllifolia*), jastrzębiec kosmaczek (*Hieracium pilosella*), rozchodnik ostry (*Sedum acre*), koniczyna polna (*Trifolium arvense*).

Urwiste ściany kamieniołomu i półki skalne są nieomal zupełnie pozbawione roślinności. Rumowiska skalne są siedliskiem wierzbowki nadrzecznej (*Epilobium dodonaei*) - rośliny występującej naturalnie na zwirowiskach towarzyszących górskim rzekom.

Na murawach porastających obrzeże kamieniołomu występuje wiele gatunków motyli. Latem uwagę zwracają przedstawiciele rodziny *Zygenidae*, których wymienić można kraśnika sześcioplamka (*Zygaena filipendulae*). Jego gąsienice żerują na koniczynie, cieciorce i innych roślinach motylkowych jak również na babce i innych. Przedstawicielem innej rodziny motyli są niebiesko i czerwono ubarwione modraszki (*Lycaena spp.*). Reprezentują one rodzinę modraszkwatych (*Lycaenidae*). Pewne stadia rozwojowe gąsienic motyli z tej rodziny są

drapieżne co jest zjawiskiem wyjątkowym wśród motyli. W rozwoju występuje także zjawisko trofobiozy czyli swoistego związku z mrówkami.

W okresie wiosennym i letnim na obszarze tym często pojawiają się również inne gatunki motyli. Pospolicie występuje zorzynek rzeżuchowiec, rusalka pawik oraz bielinki. Spotkać tutaj można również jednego z najładniejszych i największych naszych motyli, chronionego pazia królowej. Należy on do rodziny paziowatych (*Papilionidae*), obejmującej ok. 700 gatunków żyjących na całym świecie. Jego gąsienice żerują na niektórych roślinach baldaszkowatych, a zaniepokojone wysuwają charakterystyczne, żółtopomarańczowe wyrostki ukryte w okolicach głowy, które wydzielają ostry zapach. W Polsce pojawiają się dwa pokolenia tego motyla: jedno wiosenne (IV-VI), drugie letnie (VII-VIII).

Na nasłonecznionych ścieżkach, w pobliżu kamieniołomu, można spotkać w ziemi niewielkie otworki. Są to wejścia do gniazd pszczoł samotnic. W przeciwieństwie do dobrze znanej pszczoły miodnej, nie tworzą one zorganizowanych społeczności lecz żyją samotnie.

Na omawianym obszarze występują dwa gatunki ropuch: ropucha szara (*Bufo bufo*) i intensywnie ubarwiona ropucha zielona (*Bufo viridis*). Prowadzą one nocny tryb życia i polują na prawie wszystkie, możliwe do złapania, bezkręgowce. Niekiedy zjadają nawet młode gryzonie, jaszczurki czy małe żabki. Na grzbiecie tych płazów znajdują się duże gruczoły jadowe wydzielające, w razie podrażnienia, trującą substancję zawierającą bufotalinę i bufotenię. Młode ropuchy są aktywne całą dobę. Poza okresem godowym zwierzęta te unikają wody. Obydwa gatunki, mimo iż spotykane na tym samym obszarze zajmują jednak różne siedliska. Ropucha szara preferuje raczej zacienione leśne biotopy i występuje w pobliskich zaroślach i zadrzewieniach, natomiast zielona występuje chętnie na suchych, otwartych terenach i spotkać ją można w samym wapienniku. Należy podkreślić, że wszystkie krajowe gatunki ropuch są pod ochroną prawną. W pobliżu kamieniołomu na łące i w zadrzewieniach występuje także żaba trawna, również objęta ochroną gatunkową.

Ptakiem gniazdującym w samym kamieniołomie jest białorzytka. Stwierdzono obecność co najmniej dwóch par lęgowych. Jest to gatunek związany ze skalnymi urwiskami, wiatrołomami i ogólnie terenami kamienistymi. Fakt gniazdowania tego gatunku na omawianym terenie jest godny podkreślenia bowiem nie jest on zbyt liczny na terenie Wyżyny Śląskiej. Innym ptakiem obserwowanym w pobliżu kamieniołomu a godnym uwagi jest dudek. Nie stwierdzono co prawda jednoznacznie, że jest on gatunkiem tu gniazdującym ale fakt, iż obserwacji dokonano w czerwcu, czyli w okresie dla niego lęgowym mógłby na to

wskazywać. Dudek należy do ptaków nielicznie gniazdujących i przelotnych na Śląsku (Dyrcz i inni, 1991). W pobliżu kamieniołomu obserwowano także kopciuszki. Gatunek ten pierwotnie występował na urwiskach skalnych i wszelkiego rodzaju rumowiskach. Obecnie jest on typowym synantropem zasiedlającym środowiska silnie przekształcone przez człowieka i gniazduje w szczelinach murów, ruinach czy kamieniołomach.

Pomimo znacznego antropogenicznego przekształcenia obszaru, cechuje się on znacznymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i historycznymi.

Należy do najbardziej zróżnicowanych i bogatych obszarów w granicach miasta. Na tym terenie odnotowano występowanie 3 gatunków roślin chronionych, oraz kilkanaście gatunków zwierząt objętych ochroną.

Wzgórze jest doskonałym punktem widokowym. Z wierzchołiny dawnej hałdy otwiera się panorama na centrum miasta i obszary położone w granicach Będzina. Dobrze widoczne jest Góra Św. Doroty w Grodźcu.

Nieczynny kamieniołom kwalifikuje się do objęcia ochroną jako stanowisko dokumentacyjne jednak przytoczone walory przyrodniczo-krajobrazowe predysponują obszar do ochrony w formie **użytku ekologicznego**.

Aktualnie obszar ten pełni funkcję rekreacyjną. Jest miejscem spacerów mieszkańców i zabaw dzieci. Funkcję jego możnaby, po odpowiednim zaadaptowaniu rozszerzyć o funkcję dydaktyczną (por. rozdz. 4.4.).

Dla utrzymania walorów tego obszaru należy brwzględnie zachować nieczynny kamieniołom i wstrzymać jego zasypywanie. Teren uporządkować poprzez usunięcie dzikich wysypisk śmieci i poprowadzenie ścieżek (ziemnych). Nie dopuszczać do zaśmiecania i dewastacji obszaru (m.in. wyznaczyć miejsca pod małe biwaki i ogniska). Objąć opieką konserwatorską piece wapienne i uprządkować teren wokół nich.

Ochrona lokalna

SKARPA DAWNEGO KAMIENIOŁOMU PRZY URZĘDZIE MIASTA

Na tyłach Urzędu Miasta, wśród zwartej zabudowy śródmieścia, zachował się fragment ściany dawnego kamieniołomu. Odkrywka o wystawie północnej przylega do tyłów posesji zlokalizowanych przy ulicy Katowickiej. Urwiste, zacienione zbocze porasta nitrofilne zbiorowisko drzewiasto-zaroślowe z przewagą klonu pospolitego, jaworu, bzu czarnego i głogu.

Ten niewielki fragment „dzikiej przyrody”, ukrytej wśród zabudowy, pełni istotną rolę jako miejsce schronienia i gniazdowania niektórych ptaków. Spotkać tu też można wspomniane już drobne ssaki a z bezkręgowców m.in: winniczki, pomrowiki, ślimaki zaroślowe oraz biegacze.

Obszar ten stanowi enklawę zieleni o **znaczeniu lokalnym**. Bezpośrednim zagrożeniem tego niewielkiego obszaru jest wysypywanie śmieci i intensywna penetracja.

Poza opisanymi obszarami reprezentującymi fragmenty stosunkowo urozmaiconej i bogatej pod względem florystycznym i faunistycznym „dzikiej” przyrody na obszarze miasta dużą wartość kulturową i przyrodniczą posiadają także tereny zieleni urządzonej, a wśród nich:

park miejski przy ul. Katowickiej, park Grabek, wraz z Ogrodem Morwowym i park Jordana.

Obok walorów historycznych i przyrodniczych (por. rozdz. 3.4.) parki te pełnią w mieście ważną funkcję: są miejscem odpoczynku i rekreacji dla mieszkańców, podnoszą także walory krajobrazowe i klimatyczne miasta.

Istotną jest także ich lokalizacja w dolinie Brynicy - rzeki pełniącej funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym (por. rozdz. 4.2.).

Potrzebę ochrony doliny Brynicy postulowano już wcześniej w ramach projektowanego Systemu Obszarów Chronionych Województwa Katowickiego (Joseph-Tomaszewska, 1991). Wychodząc na przeciw tym postulatom proponuje się objąć cały odcinek rzeki Brynicy, pozostający w granicach miasta, ochroną w formie **zespołu przyrodniczo - krajobrazowego**. Do obszaru chronionego należy włączyć obszary zlokalizowane w dolinie rzeki: tereny otwarte (trawiaste nieużytki) w północnej części miasta, teren stawów zlokalizowanych na prawym brzegu rzeki przy granicy z Siemianowicami Śl. (propozycja ochrony lokalnej), parki: miejski przy ul. Katowickiej, Grabek, wraz z Ogrodem Morwowym i zabytkowy park dawnego dyrektora kopalni „Saturn” przy ul. Danhelów oraz park Jordana (por. rys. 3.).

Zgodnie z brzmieniem ustawy o ochronie przyrody z 1992 r. *zespół przyrodniczo - krajobrazowy zabezpiecza obszary o znaczeniu lokalnym, cenne fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego, wartości estetyczne oraz historyczno - pamiątkowe.*

Utworzenie zespołu przyrodniczo - krajobrazowego jest ponadto prostsze od wprowadzenia ochrony konserwatorskiej (którą, w przypadku parków można zastosować tylko do obiektów zabytkowych). *Wyznaczenie obszaru następuje w drodze rozporządzenia wojewody.*

4.2. Korytarze ekologiczne, obszary łącznikowe

Przez obszar miasta na kierunku północ - południe przepływa rzeka Brynica (w granicach miasta znajduje się jej środkowy bieg) pełniąc istotną funkcję na jego obszarze i terenach sąsiednich.

Wąska dolina rzeki stanowi korytarz umożliwiający połączenie z obszarami położonymi na północ i południe (por. rys. 4.).

Korytarz: pas terenów różniący się od otaczającego tła; izolowany lub połączony z określoną powierzchnią lub powierzchniami.

Wprawdzie rzeka jest w swym środkowym i dolnym biegu uregulowana (od zbiornika w Kozłowej Górze do ujścia) jednak korzystną jej cechą jest zachowana ciągłość na znacznych obszarach (Mac i inni, 1994). Jest to jednak bardziej ciągłość przestrzenna niż ekologiczna, ponieważ tą drugą blokują skutecznie skażenia wód, brak lub znaczne ograniczenie kontaktów poprzecznych oraz kilka barier technologicznych.

Najpoważniejsze, trudne do pokonania są przeszkody w postaci obiektów przemysłowych i szlaków komunikacyjnych (trasa przelotowa - ul. Staszica). Jednak na pewnych odcinkach dolina Brynicy sprzyja bytowaniu i migracji roślin i zwierząt.

W granicach Czeladzi, prawie na całej długości, Brynica płynie wśród terenów otwartych: nieużytków na północy, parków w części środkowej i ogródków działkowych na południu.

W Systemie Obszarów Chronionych Województwa Katowickiego (Joseph-Tomaszewska, 1991) dolina Brynicy klasyfikowana jest jako korytarz ekologiczny łączący **regionalne** elementy SOCH na północy i na południu województwa przez tereny najbliższego zainwestowania GOP.

Włączenie doliny rzeki w obszar chroniony wzmocni jej funkcję i zagwarantuje utrzymanie terenów otwartych doń przylegających.

Rozeznanie i wzbogacenie funkcji ekologicznej rzeki wymaga opracowania spójnej koncepcji ochrony i rewaloryzacji obszaru całej zlewni (por. rozdz. 5.).

Funkcję obszarów łącznikowych pełnią w granicach miasta rozległe tereny rolnicze i porolne zlokalizowane w północnej, północno-wschodniej i południowo-zachodniej jego części.

W części zachodniej tereny otwarte Czeladzi (zadrzewiona hałda, tereny rolne i porolne) sąsiadują z terenami otwartymi położonymi w granicach administracyjnych Siemianowic Śląskich. Są to obszary różniące się pod względem sposobu użytkowania i walorów przyrodniczych: pola uprawne, ogrody działkowe, nieużytki, tereny zieleni urządzonej (park „Pszczelnik”) i obszary leśne (Bażanciarnia). Park „Pszczelnik” należy do nielicznej grupy parków aglomeracji katowickiej, na terenie których zachowały się fragmenty naturalnych siedlisk i związanych z nimi zbiorowisk roślinnych (Tokarska-Guzik i Witkowska, 1989). Park ten powstał na przełomie XIX i XX wieku jako założenie krajobrazowe na miejscu naturalnych lasów liściastych. Aktualnie na jego terenie występują fragmenty zbiorowisk łąkowych i łągowych z charakterystycznymi dla nich gatunkami tj.: zawilec gajowy, kokoryczka wielokwiatowa szczyr trwały, czworolist, fiołek leśny i kalina koralowa.

Obszary położone w północnej części Czeladzi mają możliwość połączeń z podobnymi obszarami położonymi w granicach Wojkowic (przez dolinę Brynicy) i Będzina (Grodziec).

Szczególnie cenne ze względów przyrodniczych obszary zlokalizowane w granicach Będzina to park Rozkówka i Góra Świętej Doroty.

Górę Św. Doroty charakteryzują wysokie walory przyrodniczo - krajobrazowe i kulturowe. Wartości przyrodnicze reprezentuje budowa geologiczna i sama Góra Św. Doroty oraz specyficzna roślinność (mezofilne zarośla śródpolne zwane czyżniami, murawy kserotermiczne), zaś kulturowe - budowle świeckie i sakralne oraz parki przypałacowe (Sendek i Wika, 1992).

4.3. Uwagi o faunie miasta

Środowisko przyrodnicze Czeladzi jest w bardzo dużym stopniu przekształcone przez człowieka. Znajduje to odzwierciedlenie w składzie gatunkowym występujących tu zwierząt. Większość z wykazanych taksonów to gatunki synantropijne lub występujące w siedliskach silnie przekształconych. Tym niemniej na terenie miasta znaleziono kilka gatunków rzadkich na obszarze GOP i dość dużą liczbę gatunków podlegających w Polsce ochronie prawnej.

Z terenu miasta Czeladzi wykazano ogółem ok. 350 gatunków zwierząt z tego ok. 70. podlegających ochronie prawnej (por. zał. 4.). Wśród nich przeważają ptaki (49 gatunków).

Jak już wcześniej zaznaczono większość z gatunków, zwłaszcza ptaków i ssaków to formy synantropijne lub występujące w siedliskach przekształconych. Na obszarze miasta są też niewielkie fragmenty gdzie występują (fak że nielicznie) gatunki leśne. Większość zwierząt pierwotnie leśnych (zwłaszcza ptaków) spotkać można na terenie parków i ogrodów działkowych Stosunkowo licznie reprezentowane są na terenie miasta zwierzęta związane z terenami otwartymi i krajobrazem rolniczym (kuropatwy, zajace, bażanty, pliszki, skowronki i in.). Na opracowywanym obszarze zachowały się niewielkie fragmenty zbiorowisk umożliwiające przeżycie także i tym zwierzętom, które nie potrafią się zaadaptować do warunków wielkomiejskich czy rolniczych. Są to obszary położone w pobliżu zbiorników wodnych, trzcinowisk i cieków oraz większe kompleksy zadrzewień i ogródków działkowych.

Należy szczególnie podkreślić istotną rolę jaką odgrywają dla fauny Czeladzi (i w ogóle miast) wszelkiego rodzaju niezanieczyszczone zbiorniki, ciek i trzcinowiska. Stanowią one ostoję dla wielu gatunków zwierząt, które, w przypadku zniszczenia, zanieczyszczenia lub likwidacji wymienionych siedlisk, skazane są na zagładę. Istnieje silna potrzeba zwrócenia uwagi na ochronę terenów posiadających znaczenie nie tylko dla fauny lokalnej ale także dla wielu gatunków ptaków będących na przelotach. Tereny takie tworzą ciągi wzdłuż, których ptaki przemieszczają się i w których znajdują możliwość schronienia, odpoczynku i żerowania. Dewastacja tego typu obszarów nie tylko niszczy lokalne populacje ale stwarza zagrożenie dla gatunku w skali kraju.

4.4. Tereny dogodne do wykorzystania w procesie dydaktycznym.

Podstawowym warunkiem zrozumienia zjawisk zachodzących w przyrodzie jest bezpośredni kontakt z terenem. W związku z tym programy nauczania biologii muszą uwzględniać ten aspekt w procesie dydaktycznym. Bezpośredni kontakt z przyrodą ożywioną jest szczególnie istotny w wielkich aglomeracjach miejskich, w których młodzież nie ma możliwości codziennego obserwowania różnorodnych zmian i procesów zachodzących w świecie ożywionym. Stwarza to konieczność rozpoznania terenów miejskich i podmiejskich oraz odnalezienie takich fragmentów, które mogą być przydatne w procesie nauczania biologii. Okazuje się bowiem, iż nawet w terenach wielkomiejskich występują miejsca (często niewielkie „wyspy”), gdzie obserwować można różnorodne procesy przyrodnicze i wykorzystać je w procesie nauczania.

Na terenie Czeladzi jest kilka takich miejsc. Najciekawsze pod względem przyrodniczym, są okolice kamieniołomu i starych wyrobisk w południowo-wschodniej części miasta. Wielkość tego obszaru umożliwia wyznaczenie ścieżki dydaktycznej, na której prowadzący zajęcia z biologii może realizować różne tematy lekcyjne (np.: oznaczanie wybranych gatunków roślin i zwierząt; przystosowanie organizmów do życia w określonych siedliskach; sukcesja roślinności itp.). Innym przydatnym miejscem są okolice stawów przy trasie prowadzącej do Siemianowic. Walorem jest tutaj występowanie zbiorników wodnych, umożliwiających prowadzenie sprofilowanych na środowiska wodne lekcji. Wreszcie występujące w mieście duże parki stanowią teren, gdzie możliwe jest przeprowadzenie zajęć o profilu botanicznym oraz zoologicznym, ze szczególnym uwzględnieniem poznawania drzew i ptaków.

Wymienione miejsca przydatne w nauczaniu biologii (głównie w szkołach podstawowych i średnich) powinny być opracowane w postaci przewodników (ścieżek dydaktycznych) możliwych do wykorzystania przez nauczycieli i uczniów.

5. Strategia ochrony przyrody i zabezpieczenia powiązań przyrodniczych miasta z terenami sąsiadującymi ze wskazaniem do planu zagospodarowania przestrzennego.

Warunki życia mieszkańców miast są w wysokim stopniu determinowane ich strukturą przestrzenną, w tym szczególnie udziałem i funkcją zieleni miejskiej.

Zieleń miejska najczęściej utożsamiana jest z terenami zieleni urządzonej: parkami, skwerami, zielenią osiedlową i przyuliczną, zaprojektowaną i kształtowaną przez człowieka. Obok tych form zieleni w granicach miast pozostają różnej wielkości obszary „dzikiej” (spontanicznej) roślinności, która przetrwała w krajobrazie rozrastającego się miasta, jak również roślinność, która pojawiła się na terenach przeobrażonych przez człowieka i pozostawionych bez ingerencji.

Obecnie w wysoko uprzemysłowionych i zurbanizowanych krajach bardzo się ceni i szanuje wszelkie przejawy dzikiego tj. spontanicznego życia roślin i zwierząt w miastach (Olaczek, 1995). Według tego Autora na zieleni miast przyszłości trzeba patrzeć jako na twór wielce zróżnicowany. W jej skład wchodzić będą:

- parki i inne układy zieleni odziedziczone, mające obok innych także wartości historyczne;
- nowe układy i kompozycje jako przejaw żywej twórczości sztuki ogrodniczej, a także różne formy zieleni użytkowej, np. ogrody działkowe i przydomowe;
- roślinność synantropijna, która samoczynnie i bez zachęty gotowa jest pokryć każde wolne miejsce, nawet na gruzach i śmietnikach, okrywając litościwie miejską brzydotę wielobrowną szatą;
- płaty roślinności naturalnej - relikty poprzednio istniejących ekosystemów, najbardziej autentycznej i ważnej do zachowania różnorodności biologicznej, w zasadzie niemożliwej do przeniesienia lub zastąpienia.

Rozpatrując zieleni Czeladzi w tym kontekście i z myślą o jej właściwym zabezpieczeniu dla przyszłych pokoleń należy przede wszystkim zrealizować następujące działania:

- zgromadzić szczegółową informację na temat jej stanu i zasobów;
- objąć ochroną jej najcenniejsze fragmenty;
- zabezpieczyć i zaplanować połączenia między nimi i obszarami poza granicami miasta;
- projektować i tworzyć nowe tereny zieleni;

- budzić wrażliwość ludzi na naturalne zjawiska przyrodnicze i popularyzować najcenniejsze wartości przyrodnicze w ich najbliższym otoczeniu;
- tworzyć warunki umożliwiające mieszkańcom kontakt z przyrodą w miejscu zamieszkania.

Realizacja przedstawionych założeń wymaga stosowania konsekwentnej polityki przez organa administracji lokalnej i miejscowe organizacje społeczne.

Główne kierunki działań ochronnych powinny objąć:

- tworzenie obszarów i stref ochronnych
- łączenie pojedynczych obiektów w większe kompleksy co zapewni skuteczniejszą ochronę
- tworzenie miejskiego systemu zieleni obejmującego: parki, ogrody wraz z zabytkowymi i historycznymi obiektami oraz obiekty ściśle przyrodnicze
- opiekę i utrzymanie miejskich terenów zieleni (zgodnie z programem sformułowanym w *Krajowej Karcie Miejskich Terenów Zieleni i Krajobrazu* (1994).
- zabezpieczenie trwałości obszarów przyrodniczo cennych (nie dopuszczanie do zmiany ustaleń ochronnych i przyjętych sposobów użytkowania)

Warunki prawne

Realizację wymienionych działań można przeprowadzać w oparciu o następujące regulacje prawne:

- Ustawa o ochronie przyrody z 16 października 1991r. (Dz.U. Nr 114, poz.492);
- Ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska z 31 stycznia 1980 r. (Dz.U. Nr 3, poz. 6; tekst jedn. Dz.U. z 1994r., Nr 49, poz. 196);
- Ustawa o lasach z 28 września 1991 r. (Dz.U. Nr 101, poz. 444);
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z 26 marca 1982 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 79 ze zmianami);
- Ustawa o hodowli, ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim (Dz. U. z 1973 r., Nr 33, poz. 197 i z 1990, Nr 34, poz. 198);
- Ustawa o planowaniu przestrzennym z 12 lipca 1984 r. (Dz.U. z 1989, Nr 17, poz. 99; zm., 1989, Nr 34, poz.178, Nr 35, poz.192; 1990, Nr 34, poz. 198; Nr 87, poz. 505);
- Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994r. (Dz.U. Nr 89, poz. 415);

- Ustawa o zmianie ustawy o ochronie dóbr kultury i o muzeach z 19 lipca 1990r. (Dz.U. Nr 56, poz. 322);
- Ustawa prawo budowlane z 7 lipca 1994 r. (Dz.U. 89, poz. 414);

Aktualne przepisy ustawy o ochronie przyrody wprowadzają nowe formy ochrony prawnej:

- **stanowisko dokumentacyjne** (obejmuje wyłącznie fragmenty przyrody nieożywionej, powoływane jest w drodze rozporządzenia wojewody lub radę gminy);
- **użytek ekologiczny** (obiekty o znaczeniu ogólnoprzyrodniczym, uwzględnia się je w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, uznanie za użytek ekologiczny następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub uchwały rady gminy, jeśli wojewoda nie skorzysta z przysługujących mu uprawnień; rozporządzenie lub uchwała powinno określać nazwę poddawanego ochronie obszaru, jego położenie oraz ograniczenia, nakazy i zakazy);
- **zespół przyrodniczo-krajobrazowy** (głównym motywem ochrony są wartości estetyczne, tworzone przez ukształtowanie elementów przyrodniczych, choć znaczący wpływ na ich ustanowienie winny mieć także elementy historyczno-pamiątkowe; dla zespołu miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo; objęcie ochroną następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub uchwały rady gminy; w rozporządzeniu lub uchwale należy określić nazwę zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, jego położenie oraz nakazy i zakazy, składające się na treść ochrony; w szczególności chodzić tu będzie o zakaz pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzania drzew i innych roślin, zmian stosunków wodnych, prowadzenia działalności przemysłowej oraz budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych, linii komunikacyjnych, urządzeń lub instalacji).

Zmiany wprowadzone przez ustawę o ochronie dóbr kultury i o muzeach stwarzają możliwość ochrony krajobrazu jako:

- rezerwatu kulturowego
- parku kulturowego
- strefy ochrony konserwatorskiej

Zgodnie z brzmieniem ustawy o ochronie przyrody z 1991 roku „ustalenia zawarte w planie ochrony, dotyczące obszaru poddanego ochronie, są wiążące przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w skład którego wchodzi” (Art. 4.1.), jak również

„ustalenia zawarte w rozporządzeniu wojewody, dotyczące zagospodarowania obszaru poddanego ochronie, uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w skład którego wchodzi ten obszar” (Art. 4.2.). [Artykuł 4 ustawy o ochronie przyrody został wprowadzony nowelizacją tej ustawy, dokonaną przez ustawę z 7.07. 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym i wszedł w życie od 1. 01. 1995 r.].

Jednak w wielu przypadkach istniejące regulacje prawne są fragmentaryczne, a brak współdziałania pomiędzy organami je realizującymi nie sprzyja właściwej ochronie danego obiektu.

Dużą rolę w zabezpieczeniu walorów przyrodniczo-kulturowych i historycznych powinien odgrywać Samorząd Terytorialny.

Wnioski i zalecenia ochronne.

➔ Otoczenie ochroną prawną wskazanych, szczególnie cennych ze względów przyrodniczych obszarów:

- Objęcie ochroną prawną w formie **użytku ekologicznego** nieczynnego kamieniołomu wraz z obszarem przylegających doń nieużytków na Wzgórzu Bożecha (por. rozdz.4.1.i rys.3 i4)
Ochroną konserwatorską należy objąć piece wapiennicze.
- Objęcie ochroną prawną w formie **zespołu przyrodniczo-krajobrazowego** doliny rzeki Brynicy wraz z położonymi w jej obszarze terenami otwartymi, parkami. Połączenie cennych przyrodniczo obiektów w ciąg obszarów chronionych zapewni skuteczniejszą ich ochronę (por. rozdz.4.2., rys. 3 i 4).
- Objęcie **ochroną lokalną** stawów przy ul. Staszica i ul. Wiejskiej i ściany dawnego kamieniołomu przy Urzędzie Miasta w drodze ich wpisania do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (por.rozd. 4.1.).
- Objęcie ochroną prawną w formie **pomników przyrody** sędziwych drzew(por.rozd.3.3.).

➔ Opracowanie planów zagospodarowania dla obszarów proponowanych do ochrony lokalnej i obszarów „łącznikowych” (por. rozdz.4.1., 4.2.):

względnienie w/w obszarów w planie zagospodarowania przestrzennego miasta. Plan przestrzenny rozstrzyga bowiem o rozmieszczeniu obszarów spełniających różne funkcje przyrodnicze i techniczne, proponuje także konstrukcję systemu przyrodniczo-technicznego danego obszaru.

Opracowanie programu renowacji i rewitalizacji doliny Brynicy.

Program ten może być rozwiązany jedynie w drodze współdziałania gmin leżących na terenie zlewni Brynicy. Punktem wyjścia do opracowania i realizacji planu winno stać się założenie, że rzeka ta stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym (por. rozdz.4.2.).

Należy rozwiązać problem obniżenia zanieczyszczenia wód Brynicy poprzez powstrzymanie odprowadzania ścieków lub rygorystyczne przestrzeganie norm dla zrzutu ścieków, bezwzględne ich uprzednie oczyszczenie mechaniczno-biologiczne. Istotne jest niedopuszczanie do lokalizacji wszelkich inwestycji w dolinie Brynicy, a tam gdzie jest to możliwe „otworzenie” doliny. W tej chwili rzeka płynąca uregulowanym korytem ujęta jest w wysokie wały powodujące jej całkowitą izolację w stosunku do terenów przyległych. Działania te wymagają jednak szczegółowych ekspertyz hydrogeologicznych (tu dużym zagrożeniem są szkody górnicze powodujące m.in. odpływ, ucieczkę wód w głąb górotworu).

W granicach Czeladzi obszary o potencjalnych możliwościach odtworzenia struktur przyrodniczo złożonych położone są wzdłuż doliny w północnej części miasta. Do znacznego wzbogacenia środowiska przyrodniczego można doprowadzić tworząc w tej części doliny stawy i tereny podmokłe (konieczna ekspertyza hydrogeologiczna). Wzdłuż koryta należy kształtować pasy roślinności przechwytyjącej substancje rozpuszczalne w wodzie i zabezpieczające przed erozją.

→ Ochrona istniejących i odtwarzanie małych oczek wodnych i sztucznych zbiorników wodnych:

- utrwalanie brzegów sztucznych zbiorników wodnych roślinnością rodzimą;
- budowa wysp i platform dla ptactwa na większych zbiornikach.

➔ Ochrona obszarów szczególnie cennych przed skutkami działalności górniczej:

- w przypadku obszarów najcenniejszych ograniczyć eksploatację do całkowitego jej wstrzymania na obszarach szczególnie zagrożonych;
- prowadzić rekultywację nieużytków pogórnich tj. zapadliska, zatopiska w kierunku ogólnoprzyrodniczym.

➔ Ochrona chronionych, rzadkich i zanikających gatunków roślin i zwierząt poprzez zabezpieczenie ich siedlisk:

- zabezpieczenie przed zmianami stosunków wodnych
- szczególna ochrona cieków i zbiorników wodnych jako miejsca rozrodu i bytowania wielu gatunków płazów i ptaków;
- przestrzegania zakazu wypalania roślinności na łąkach, pastwiskach, nieużytkach, rowach, pasach przydrożnych, szlakach kolejowych lub w strefie oczeretów i trzin (zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 1991 r., Art. 45);
- właściwy dobór drzew i krzewów w planowaniu zieleni urządzonej jako miejsc schronienia ptaków, gryzoni;
- ochrona drzew dziuplastych w parkach i zadrzewieniach śródmiejskich;
- edukacja społeczeństwa (propagowanie i popularyzacja postaw proekologicznych).

➔ Utrzymanie i wzbogacanie bioróżnorodności poprzez zapewnienie mozaiki biotopów:

- zachowanie mozaikowej struktury krajobrazu gwarantuje wzrost bogactwa fauny;
- kształtowanie nowych jakościowo struktur szczególnie na obszarach zdewastowanych;
- urozmaicenie krajobrazu (głównie w północnej części miasta) poprzez wprowadzenie na tereny nieużytków porolnych pasów zadrzewień i zakrzewień. W tej części miasta istotnym byłoby tworzenie zakrzewień śródpolnych o charakterze czyżni (tworzonych przez rodzime gatunki: głogu, tarniny, róż) w powiązaniu z analogicznymi obszarami położonymi w granicach Będzina (por. rozdz. 4.2.). Część dzisiejszych nieużytków porolnych sąsiadujących z terenami zabudowanymi powinna zostać przeznaczona na zakładanie „wysp”, „pasm” lasków miejskich, których skład gatunkowy (wyłącznie gatunki rodzime!)

powinien być dostosowany do warunków siedliska. W okresie perspektywicznym tereny te (wzbogacone o gatunki flory i fauny z migracji) stanowiłyby otulinę dla terenów zabudowanych - mieszkaniowych, podnosząc nie tylko walory przyrodniczo-krajobrazowe ale i zdrowotne. W kształtowanie tych obszarów powinni być zaangażowani mieszkańcy, młodzież szkolna i lokalne instytucje. Ich zaangażowanie we wszystkie etapy projektu zagwarantowałoby utrzymanie i właściwe wykorzystanie tych obszarów.

- odtwarzanie zbiorowisk łąkowych poprzez koszenie i wypas części dzisiejszych nieużytków;
- przeprofilowanie rolnictwa (preferowanie upraw roślin przemysłowych).

➔ Utrzymanie istniejących i kształtowanie nowych połączeń przyrodniczych:

- włączenie doliny Brynicy w układ przestrzenny systemu przyrodniczego (ochrona w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego);
- kształtowanie połączeń przyrodniczych w granicach miasta w powiązaniu z terenami sąsiadującymi (por. rozdz. 4.2.). Ze względu na specyficzną lokalizację Czeladzi wewnątrz terenów miejsko-przemysłowych aglomeracji katowickiej, „ściśnięcie” miasta przez rozrastające się w sąsiedztwie ośrodki miejskie, Czeladź nie posiada klasycznej strefy podmiejskiej z terenami otwartymi (lasami, łąkami), które stanowiłyby źródła zasilania dla bioróżnorodności wewnątrz miasta. Dlatego też niezwykle istotna jest w tym względzie współpraca między gminami leżącymi w sąsiedztwie: wspólne uzgadnianie, planowanie i kształtowanie powiązań przyrodniczych (np. na terenie miasta Katowice zaproponowano objęcie ochroną w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego kompleksu stawów Szopienice - Borki położonych w dolinie Brynicy; [Tokarska-Guzik i in., 1994] rozpoznanie walorów przyrodniczych odcinka doliny położonego na terenie Sosnowca mogłoby doprowadzić do opracowania spójnej strategii ochrony większego fragmentu doliny)
- wykorzystanie starych, nieczynnych linii kolejowych i drogowych jako korytarzy ekologicznych (zamiana w ciągi spacerowe z kępowymi zadrzewieniami i zakrzewieniami);
- budowanie przepustów i przejść dla zwierząt na terenie barier utrudniających ich migrację;
- tworzenie ciągów spacerowych łączących poszczególne obszary w granicach miasta i wyjść na tereny sąsiednie.

→ Rekultywację obszarów zdewastowanych, o zniszczonej pokrywie roślinnej, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej wokół zakładów przemysłowych.

→ Opieka i utrzymanie miejskich obszarów przyrodniczo cennych:

- ochrona i konserwacja zabytkowych założeń ogrodowych;
- ochrona pomnikowych okazów drzew;
- wprowadzanie zieleni na terenach śródmiejskich, w dzielnicach staromiejskich (pojedyncze zadrzewienia, niewielkie skwery, pnącza);
- projektowanie nowych terenów zieleni, szczególnie dla nowych osiedli mieszkaniowych (w tym także obszarów spontanicznej roślinności, które wymagają mniejszych nakładów finansowych);
- właściwa, fachowa pielęgnacja zieleni wysokiej, w tym szczególnie nasadzeń przyulicznych (Chachulski, 1992).

→ Ochrona krajobrazu kulturowego dokumentującego historię miasta i regionu:

- ochrona zabytkowego układu centralnej części miasta (założonego na bazie wrzeciona);
- ochrona zabytkowych budynków mieszkalnych, sakralnych i zabytków techniki;
- tworzenie powiązań z obszarami o wysokich walorach przyrodniczych (powiązanie zabytkowego centrum z obszarem projektowanego zespołu przyrodniczo-krajobrazowego).

→ Edukacja społeczeństwa:

- propagowanie obszarów przyrodniczo cennych, potrzeby ich ochrony i właściwego korzystania z ich zasobów;
- udostępnianie poszczególnych obszarów zgodnie z ich rolą i odpornością na presję człowieka (w przypadku obszarów szczególnie wrażliwych budowanie pomostów, przejść zabezpieczających najcenniejsze fragmenty roślinności, a jednocześnie umożliwiających dostęp człowiekowi).

- ➔ Prowadzenie stałego monitoringu stanu zasobów przyrodniczych miasta:
- egzekwowanie przeprowadzania ocen wpływu na środowisko planowanych inwestycji.

Pomimo znacznego przeobrażenia środowiska przyrodniczego miasta posiada ono wiele walorów godnych ochrony i utrzymania. W wyniku przeprowadzonej waloryzacji wyodrębniono kilkanaście obszarów przyrodniczo cennych dla części z nich proponując ochronę formalną.

Walorem miasta wymagającym zwrócenia szczególnej uwagi są rozległe tereny otwarte nieużytków porolnych (ok. 40 % powierzchni miasta), znajdujące się w północnej i wschodniej części miasta (tu walorem jest przestrzeń). Posiadają one wysokie potencjalne możliwości odtworzenia i wzbogacenia struktur przyrodniczych.

Sformułowane na podstawie aktualnych badań przyrodniczych wnioski i zalecenia ochronne pokrywają się w wielu punktach z założeniami do planu ogólnego perspektywicznego zagospodarowania przestrzennego miasta (Krzemień, 1991).

Niniejsze opracowanie stanowić powinno dokument informacyjny dla formułowania wytycznych i zasad zagospodarowania terenu miasta uwzględniającymi - zgodnie z założeniami nowej ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym - zasady ekorozwoju oraz wymagania ochrony środowiska przyrodniczego.

6. Piśmiennictwo

- Białobok S., 1955. Drzewoznawstwo. PWR i L, Warszawa.
- Bouchner M., 1992, Śladami zwierząt, przewodnik, Multico, Warszawa
- Bukowy S., 1974. - Monoklina śląsko-krakowska i zapadlisko górnośląskie. w: Budowa geologiczna Polski, t. IV - Tektonika, cz. 1 - Niż Polski. Wydawn. Geol. W-wa.
- Chachulski Z., 1992. Chirurgia drzew. Lerovil. Agencja Wydawniczo - Reklamowa, Warszawa
- Chmielewski W.A., 1984. Tropy i ślady zwierząt, PTTK "Kraj", Warszawa.
- Dobosz R., 1993., *Argiope bruennichi* (Scop.) (Aranei: Araneidae: Argiopinae) na Górnym Śląsku, *Acta Ent. Siles.*, 1[1]: 16.
- Doktorowicz-Hrebniński S., 1935. - Objasnienia do Szczegółowej Mapy Geologicznej Polskiego Zagłębia Węglowego, ark. Grodziec. Państw. Inst. Geol., W-wa.
- Domański K., 1992. „Dom Wieczności” w Czeladzi. Poznaj swój kraj. VII - VIII.
- Dyrz A., W. Grabiński, T. Stawarczyk, J. Witkowski, 1991. Ptaki Śląska - Monografia faunistyczna, Wrocław, Zakład Ekologii Ptaków, Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Gilewska S., 1972 - Wyżyny Śląsko-Małopolskie. w: Geomorfologia Polski, t.II, red. M. Klimaszewski, PWN, W-wa.
- Jankowski A.T., Wach J., 1987. - Komentarz do Mapy hydrograficznej w skali 1:50 000, ark. Katowice, GUGiK, W-wa.

- Jasiewicz A., 1984 (1986).** Nazwy gatunkowe roślin naczyniowych flory polskiej. *Fragm. Flor. et Geobot.* 30 (3): 217-285.
- Kalinowska A., 1991.** Ekologia - wybór przyszłości. Editions Spotkania, Warszawa.
- Kostrowicki A.S., 1976.** Zagrożenia i ochrona entomofauny. *Entomologia a ochrona środowiska. Wiśła-Uzgorowisko* 10-12. X. 1974. PWN, Warszawa.
- Kostrowicki S.A., 1991 -** Świat zwierzęcy [w :] Strakeł L.: *Geografia Polski, środowisko przyrodnicze*, PWN, Warszawa.
- Krajowa Karta Miejskich Terenów Zieleni., 1994.** Zarząd Gł.SITO, SGGW, Warszawa.
- Kropka J., 1994.** - Ujmowanie użytkowych wód kopalnianych w aspekcie likwidacji KWK „Saturn”. w: *Przewodnik LXV Zjazdu Pol. Tow. Geol., Sosnowiec*, 1994.
- Krzemień M., 1991.** Aktualizacja miejscowego planu ogólnego perspektywicznego zagospodarowania miasta Czeladzi. U.M. w Czeladzi (maszynopis).
- Lewandowski J., 1987.** - Złodowacenie Odry na Wyżynie Śląskiej. *Biul. Inst. Geol.,* t. 31.
- Łapczyński K. 1888.** Roślinność kilku miejscowości krajowych. *Pam. Fizjogr. T.VIII.*
- Mac J., Michalak R., Walter V., 1994.** Dolina Brynicy. Analiza zaszcłościplanistycznych i realizacyjnych na tle stanu środowiska przyrodniczego oraz koncepcja programu naprawczego. T.III. Synteza. U.Woj. Katowice (maszynopis).
- Matuszkiewicz W., 1984.** *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski.* PWN, Warszawa.
- Michałowski A. (red.), 1992.** Parki i ogrody zabytkowe w Polsce. *Studia i Materiały.Ogrody* 1. Zarząd Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo - Ogrodowych, Warszawa.

- Michałowski A. (red.), 1994.** Parki i ogrody zabytkowe w Polsce. Suplement I. Studia i Materiały. Ogrody 1(7). Ośr. Ochr. Zabytk. Krajobrazu Narod. Instytucja Kultury. Warszawa.
- Olaczek R., 1995.** Powiązanie zieleni miejskiej z obszarami pozamiejskimi w rozwoju historycznym na przykładzie Łodzi. [W:] Ekologiczny system miejskich terenów zieleni i krajobrazu, Materiały konferencyjne, U.M. Łódź, Uniwersytet Łódzki.
- Pawłowski B., 1977.** Skład i budowa zbiorowisk roślinnych oraz metody ich badania. [w:] Szafer W., Zarzycki K. (red.) Szata roślinna Polski t.I. PWN, Warszawa: 237-268.
- Pruszyński K., Staręga A., 1971,** Katalog Fauny Polski. Pająki cz. XXXII, PWN, W-wa.
- Raport o stanie środowiska naturalnego w Czeladzi., UM Czeladź, 1994.**
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin. Dziennik Ustaw nr 41: 1417-1419.**
- Sendek A., Wika St., 1992.** W sprawie ochrony Góry Św. Doroty - projekt zespołu przyrodniczo - krajobrazowego. [w:] Kształtowanie środowiska geograficznego i ochrona przyrody na obszarach uprzemysłowionych i zurbanizowanych. WBiOŚ, WNoZ U.Śl., Katowice-Sosnowiec, 7: 33-42.
- Seneta 1987.** Dendrologia. PWN, Warszawa.
- Szafer W., 1977.** Podstawy geobotanicznego podziału Polski. [W:] Szafer W., Zarzycki K. (red.) Szata roślinna Polski t.I. PWN, Warszawa
- Szafer W., Kulczyński St., Pawłowski B., 1976.** Rośliny Polskie. PWN, Warszawa.

Tokarska-Guzik B., Witkowska B., 1989. Stan zachowania fragmentów naturalnych zbiorowisk leśnych w parkach Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego i problemy ich ochrony. Arch. Ochr. Środ. 3-4: 201-215.

Wika S., 1992. Ochrona gatunkowa roślin w Polsce i województwie katowickim w świetle nowej ustawy o ochronie przyrody. [w:] Kształtowanie środowiska geograficznego i ochrona przyrody na obszarach uprzemysłowionych i zurbanizowanych. WBiOŚ, WNoZ U.Śl., Katowice-Sosnowiec, 4: 26-31.

Zanieczyszczenia atmosfery. 1987-90. WSSE Katowice.

Zarzycki K., Wojweoda W., Heinrich Z. 1992. Lista roślin zagrożonych w Polsce. Inst. Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.

7. Załączniki

Załącznik 1. Wykaz gatunków roślin naczyniowych

Gatunki zestawiono w porządku alfabetycznym, podając - w kolejnych kolumnach - określone informacje:

1. Nazwa łacińska gatunku - nomenklaturę taksonów przyjęto za Jasiewiczem (1984),/1986/;
2. Synonim - stara nazwa oparta na florze "Rośliny Polskie" (Szafer i inni, 1976).
3. Nazwa polska gatunku - polskie nazewnictwo gatunków oparte jest przede wszystkim na florze "Rośliny Polskie" (Szafer i inni, 1976).
4. Przynależność do rodziny (wg. Szafera i innych, 1976).
5. Klasyfikacja form życiowych wg. Raunkiaera; stosując następującą symbolikę:

C - chamefit zielny (krzewinka zielona)

Ch - chamefit zdrewniały (krzewinka zdrewniała)

G - geofit (trwała roślina kłączowa lub cebulowa)

H - hemikryptofit (roślina trwała - wieloletnia)

Hy - hydrofit (wieloletnie rośliny wodne i bagienne)

M - megafanerofit (drzewo)

N - nanofanerofit (krzew)

T - terofit (rośliny jednoroczne, zimujące w postaci nasion)

ep - epifit (-)

li - liana (pnące)

p - pasożyt (pasożytnicze rośliny bezzieleniowe)

pp - półpasożyt (pasożytnicze rośliny zielone)

W statystyce flory, w celu zwiększenia przejrzystości czynników, zgrupowano wszelkie formy pośrednie między formami życiowymi tworząc duże (klasy) grupy dominujących form życiowych: hemikryptofity, geofity, fanerofity, chamefity, hydrofity i terofity (por. rozdz. XX).

Przynależność gatunków do grup Raunkiaera przyjęto wg Zarzyckiego (1984) i Rothmalera (1976).

6. Klasyfikacja geograficzno-historyczna:

- większość taksonów to gatunki rodzime - apofity (bez specjalnego oznaczenia);
- antropofity (gatunki obce, zawleczone przez człowieka):

- Ar - archeofity (starsi przybysze) - rośliny, które dotarły na teren Polski w czasach wczesnohistorycznych;
- Ke - kenofity (nowi przybysze) - rośliny, które dotarły do Polski po XV wieku;
- Ef - efemerofity - antropofity nie zdomawiające się na trwałe.

7. Klasyfikacja socjologiczno-ekologiczna; wydzielając grupy siedliskowe gatunków:

LK - gatunki łąkowe

LZ - gatunki leśno-zaroślowe

MP - gatunki muraw piaszczyskowych

RD - gatunki ruderalne

SG - gatunki segetalne (chwasty upraw rolniczych i ogrodowych)

TR - gatunki torfowiskowe

NS - gatunki naskalne

WN - gatunki wodne i nadwodne

8. Kategoria ochrony gatunku:

CH - gatunki objęte ochroną ścisłą

CZ - gatunki objęte ochroną częściową

RZ - gatunki rzadkie w aglomeracji katowickiej

LR - gatunki lokalnie rzadkie

Nazwa łacińska gatunku	Synonim	Nazwa polska	Rodzina	Forma zycio-wa	Grupa geogr. historycz-na.	Gr. ekologiczna	Status ochronny
<i>Acer campestre</i> L.		Klon polny (paklon)	Aceraceae	NM		LZ	
<i>Acer negundo</i> L.		Klon jesionolistny	Aceraceae	M	Kn	LZ	
<i>Acer platanoides</i> L.		Klon zwyczajny	Aceraceae	M		LZ	
<i>Acer pseudoplatanus</i> L.		Klon jawor	Aceraceae	M		LZ	
<i>Achillea millefolium</i> L.		Krwawnik pospolity	Asteraceae	H		LK	
<i>Aegopodium podagraria</i> L.		Podagrycznik pospolity	Apiaceae	H		LZ	
<i>Aesculus hippocastanum</i> L.		Kasztanowiec zwyczajny	Hippocastanaceae	M	Kn	LZ	
<i>Aethusa cynapium</i> L.		Blekot pospolity	Apiaceae	T		SG	
<i>Agrimonia eupatoria</i> L.		Rzepik pospolity	Rosaceae	H		LK	
<i>Agrostemma githago</i> L.		Kakol polny	Caryophyllaceae	T	Ar	SG	
<i>Agrostis canina</i> L.		Mietlica psia	Poaceae	H		TR	
<i>Agrostis stolonifera</i> L.	<i>A. alba</i> L.	Mietlica rozłogowa	Poaceae	H		WN	
<i>Agrostis tenuis</i> Sibth.	<i>A. vulgaris</i> With.	Mietlica pospolita	Poaceae	H		LK	
<i>Alchemilla micans</i> Bus.		Przywrotnik polyskujący	Rosaceae	H		LK	
<i>Alisma plantago aquatica</i> L.		Zabieniec babka wodna	Alismataceae	Hy		W	
<i>Allium schoenoprasum</i> L.	<i>Allium sibiricum</i> L.	Czosnek syberyjski	Liliaceae	G	Kn	RD	
<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertner	<i>A. glutinosa</i> (L.) Gaertn.	Olśza czarna	Betulaceae	M		LZ	
<i>Alopecurus aequalis</i> Sobol		Wyczyńiec czerwonożółty	Poaceae	T		WN	
<i>Alopecurus geniculatus</i> L.		Wyczyńiec kolankowy	Poaceae	H		WN	
<i>Alopecurus pratensis</i> L.		Wyczyńiec łąkowy	Poaceae	H		LK	
<i>Alyssum alyssoides</i> (L.) L.	<i>A. calycium</i> L.	Smagliczka kielichowata	Brassicaceae	T		MP	
<i>Amaranthus albus</i> L.		Szarłat biały	Amaranthaceae	T	Kn	RD	
<i>Amaranthus retroflexus</i> L.		Szarłat szorstki	Amaranthaceae	T	Kn	RD	
<i>Anagalis arvensis</i> L.		Kurzyśląd polny	Primulaceae	T	Ar	SG	
<i>Anemone nemorosa</i> L.		Zawilec gajowy	Ranunculaceae	G		LZ	
<i>Angelica silvestris</i> L.		Dzięgiel leśny	Apiaceae	H		LZ	
<i>Anthemis arvensis</i> L.		Rumian polny	Asteraceae	T	Ar	SG	
<i>Anthemis coronarius</i> L.		Rumian	Asteraceae	T	Ef	RD	
<i>Anthericum ramosum</i> L.		Pajęcznica gałęzista	Liliaceae	H		LZ	RZ
<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.		Tomka wonna	Poaceae	H		LK	
<i>Anthriscus sylvestris</i> (L.) Hoffm.		Trybula leśna	Apiaceae	H		LZ	
<i>Apera spica-venti</i> (L.) Beauv.		Miotła zbożowa	Poaceae	T	Ar	SG	
<i>Arabidopsis thaliana</i> (L.) Heynh.		Rzodkiewnik pospolity	Brassicaceae	HT		MP	
<i>Arabis hirsuta</i> (L.) Scop.		Gęsiówka szorstkowłosista	Brassicaceae	H		MP	
<i>Arctium lappa</i> L.		Lopian większy	Asteraceae	H		RD	
<i>Arctium minus</i> Bernh.	<i>A. minus</i> (Hill.) Bernh.	Lopian mniejszy	Asteraceae	H		RD	
<i>Arctium tomentosum</i> Miller	<i>A. tomentosum</i> Mill.	Lopian pajęczynowaty	Asteraceae	H		RD	
<i>Arenaria serpyllifolia</i> L.		Piaskowiec macierzankowy	Caryophyllaceae	T		MP	
<i>Armoracia rusticana</i> P. Gaertner	<i>A. lapatifolia</i> Gilib.	Chrzan pospolity	Brassicaceae	G	Ar	RD	
<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) Beauv. ex J. ex C. Presl		Rajgras wyniosły	Poaceae	H		LK	
<i>Artemisia absinthium</i> L.		Bylica piołun	Asteraceae	Ch	Ar	RD	
<i>Artemisia campestris</i> L.		Bylica polna	Asteraceae	Ch		MP	
<i>Artemisia vulgaris</i> L.		Bylica pospolita	Asteraceae	Ch		RD	
<i>Asparagus officinalis</i> L.	<i>A. tenuifolius</i> Lam.	Szparag lekarski	Liliaceae	G		MP	
<i>Asplenium ruta-muraria</i> L.		Zanokcica mrowa	Polypodiaceae	H		NS	LR
<i>Asplenium trichomanes</i> L.		Zanokcica skalna	Polypodiaceae	H		NS	LR
<i>Aster lanceolatus</i> Willd.		Aster lancetowaty	Asteraceae	H	Kn	RD	
<i>Aster novi-belgii</i> L.	<i>A. Novi-Belgii</i> L.	Aster wirginijski	Asteraceae	H	Kn	RD	

Aster salignus Willd.		Aster wierzbolistny	Asteraceae	H	Kn	RD	
Athvrium filix-femina (L.)Roth		Wielica samcza	Polypodiaceae	H		LZ	
Atriplex hastata L.	A.hastatum L.	Łoboda oszczepowata	Chenopodiaceae	T		RD	
Atriplex nitens Schur.		Łoboda błyszczaca	Chenopodiaceae	T	Ar	RD	
Atriplex patula L.	A.patulum L.	Łoboda rozłożysta	Chenopodiaceae	T	Ar	RD	
Avena sativa L.		Owies zwyczajny	Poaceae	T	Ef	RD	
Avenula pubescens (Hudson)Dumort	Avenastrum pubescens (Huds.)Opiz.	Owsica omszona	Poaceae	H		LK	
Ballota nigra L.		Mierznica czarna	Lamiaceae	CH	Ar	RD	
Bellis perennis L.		Stokrotka pospolita	Asteraceae	H		LK	
Berberis vulgaris L.		Berberys zwyczajny	Berberidaceae	N		LZ	
Berteroa incana (L.)DC.		Pyleniec pospolity	Brassicaceae	HT		RD	
Betula pendula Roth	B.verrucosa Ehrh.	Brzoza brodawkowata	Betulaceae	M		LZ	
Bidens frondosa L.	Bidens melanocarpus (Wiegand)	Uczęp amerykański	Asteraceae	T	Kn	WN	
Bidens tripartita L.	B.tripartitus L.	Uczęp trójlistkowy	Asteraceae	T		WN	
Bilderdykia convolvulus (L.)Dumort	Polygonum convolvulus L.	Rdest powojowy	Polygonaceae	T	Ar	SG	
Brassica napus L.		Kapusta rzepek	Brassicaceae	T	Kn	RD	
Briza media L.		Drżączka średnia	Poaceae	H		LK	
Bromus inermis Leyss.		Stokłosa bezostna	Poaceae	H		MP	
Bromus mollis L.	B.hordaceus L.	Stokłosa miękka	Poaceae	T		LK	
Bromus tectorum L.		Stokłosa dachowa	Poaceae	T	Ar	RD	
Bromus unioloides Humb. et Kunth.		Stokłosa obietkowata	Poaceae	T	Kn	RD	
Buglossoides arvensis (L.) J.M. Johnston	Lithospermum arvense L.	Nawrot polny	Boraginaceae	T		SG	
Bunias orientalis L.		Rukiewnik wschodni	Brassicaceae	H	Kn	RD	
Calamagrostis epigeios (L.)Roth		Trzcinnik piaskowy	Poaceae	G		LZ	
Calendula officinalis L.		Nagietek lekarski	Asteraceae	T	Ef	RD	
Caltha palustris L.		Knieć błotna	Ranunculaceae	H		WN	
Calystegia sepium (L.) R.Br.		Kielisznik zaroślowy	Convolvulaceae	GHli		LZ	
Calystegia sylvestris (Willd.)Roem.et Schult.		Kielisznik leśny	Convolvulaceae	GHli	Kn	LZ	
Campanula glomerata L.		Dzwonek skupiony	Campanulaceae	H		LK	
Campanula patula L.subsp.patula	C.patula L.	Dzwonek rozpięzchły	Campanulaceae	H		LK	
Campanula rapunculoides L.		Dzwonek jednostronny	Campanulaceae	H		LZ	
Campanula rotundifolia L.		Dzwonek okrągłolistny	Campanulaceae	H		LZ	
Campanula trachelium L.		Dzwonek pokrzywolistny	Campanulaceae	H		LZ	
Capsella bursa-pastoris (L.) Medicus		Tasznik pospolity	Brassicaceae	T	Ar	RD	
Caragana arborescens Lam.		Karagana syberyjska	Fabaceae	N	Kn	RD	
Cardamine amara L.		Rzezucha gorzka	Brassicaceae	H		WN	
Cardaminopsis arenosa (L.)Hayek	Arabis arenosa (L.) Scop.	Gęsiówka piaskowa	Brassicaceae	H		MP	
Cardaminopsis halleri (L.)Hayek	Arabis Halleri L.	Gęsiówka Hallera	Brassicaceae	H		LZ	
Cardaria draba (L.)Desv.		Pieprzycznik przydrożny	Brassicaceae	HG	Ar	RD	
Carduus acanthoides L.		Oset nastroszony	Asteraceae	H	Ar	RD	
Carex lepidocarpa Tausch		Turzyca łuszczkowata	Cyperaceae	H		LK	
Carex ovalis Gooden.	C.leporina L.	Turzyca zajęcza	Cyperaceae	H		TR	
Carex praecox Schreb.		Turzyca wczesna	Cyperaceae	GH		MP	
Carlina acaulis L.		Dziewięciśil bezłodygowy	Asteraceae	H		LK	CH
Carlina vulgaris L.		Dziewięciśil pospolity	Asteraceae	H		LK	
Carpinus betulus L.		Grab zwyczajny	Betulaceae	M		LZ	
Carum carvi L.		Kminek zwyczajny	Apiaceae	H		LK	
Centaurea cyanus L.		Chaber bławatek	Asteraceae	T	Ar	SG	
Centaurea jacea L.		Chaber łąkowy	Asteraceae	H		LK	
Centaurea macroptilon Borbas subsp.oxylepis(Wimmer et Grab.)	C.oxylepis (Wimm. et Gr.)Hay.	Chaber ostroluskowy	Asteraceae	H		LK	
Centaurea rhenana Boreau		Chaber nadreński	Asteraceae	H		MP	
Centaurea scabiosa L.		Chaber driakiewnik	Asteraceae	H		MP	
Centaurium erythraea Rafn subsp. erythraea	C.umbellatum Gilib.	Centuria pospolita	Gentianaceae	T		LZ	CZ

Cerastium arvense L.		Rogownica polna	Caryophyllaceae	C		MP	
Cerastium glomeratum Thuil.	Cerastium viscosum L.	Rogownica lepka	Caryophyllaceae	T		WN	
Cerastium holosteooides Fries emend. Hyl.	C. vulgatum L.	Rogownica pospolita	Caryophyllaceae	C		LK	
Ceratophyllum demersum L.		Rogatek sztywny	Ceratophyllaceae	Hy		W	
Chaerophyllum aromaticum L.		Świerżabek korzenny	Apiaceae	H		LZ	
Chamomilla recutita (L.) Rauschert	Matricaria chamomilla L.	Rumianek pospolity	Asteraceae	T	Ar	SG	
Chamomilla suaveolens (Pursh) Rydb.	Matricaria discoidea DC.	Rumianek bezpromieniowy	Asteraceae	T	Kn	WN	
Chelidonium majus L.		Glistnik jaskółcze ziele	Papaveraceae	H		LZ	
Chenopodium album L.		Komosa biała (lebioda)	Chenopodiaceae	T		SG	
Chenopodium bonus-henricus L.		Komosa strzałkowata	Chenopodiaceae	C	Ar	RD	
Chenopodium glaucum L.		Komosa sina	Chenopodiaceae	T		WN	
Chenopodium hybridum L.		Komosa wielkolistna	Chenopodiaceae	T	Ar	SG	
Chenopodium polyspermum L.		Komosa wielonasienna	Chenopodiaceae	T		RD	
Chrysanthemum parthenium (L.) Bernh.	Tanacetum parthenium (L.) Schultz-Bip.	Złocien maruna	Asteraceae	H	Kn	RD	
Cichorium intybus L.		Cykoria podróżnik	Asteraceae	H	Ar	RD	
Cirsium arvense (L.) Scop.		Ostrożeń polny	Asteraceae	G		RD	
Cirsium palustre (L.) Scop.		Ostrożeń błotny	Asteraceae	H		LK	
Cirsium vulgare (Savi) Ten.	C. lanceolatum (L.) Scop.	Ostrożeń lancetowaty	Asteraceae	H		RD	
Consolida ambigua (L.) P.W. Ball. et Heywood	Consolida ajacis (L.) Schur	Ostróżeczka ogrodowa	Ranunculaceae	T	Ef	RD	
Consolida regalis S.F. Gray		Ostróżeczka polna	Ranunculaceae	T	Ar	SG	
Convallaria majalis L.		Konwalia majowa	Liliaceae	G		LZ	CZ
Convolvulus arvensis L.		Powój polny	Convolvulaceae	GHli	Ar	RD	
Cornus sanguinea L.		Dereń świdwa	Cornaceae	N		LZ	
Cornus sericea L.	C. stolonifera Mchx.	Dereń rozłogowy	Cornaceae	N	Kn	RD	
Coronilla varia L.		Cieciorka pstra	Fabaceae	H		MP	
Corylus avellana L.		Leszczyna (orzech laskowy)	Betulaceae	N		LK	
Corynephorus canescens (L.) Beauv.		Szczotlika siwa	Poaceae	H		MP	
Crataegus monogyna Jacq.		Głóg jednoszyjkowy	Rosaceae	NM		LZ	
Crepis biennis L.		Pępawa dwuletnia	Asteraceae	H		LK	
Cystopteris fragilis (L.) Bernh.		Paprotnica krucha	Polypodiaceae	T		LZ	
Dactylis glomerata L.		Kupkówka pospolita	Poaceae	H		LK	
Datura stramonium L.		Bieluń dziędzierzawa	Solanaceae	T	Kn	RD	
Daucus carota L.		Marchew zwyczajna	Apiaceae	H		LK	
Deschampsia caespitosa (L.) Beauv.		Śmiełek darniowy	Poaceae	H		LK	
Descurainia sophia (L.) Webb		Stulicha psia	Brassicaceae	T	Ar	RD	
Deutzia scabra Thunb.		Żyłstek szorstki	Saxifragaceae	N	Kn	RD	
Digitaria sanguinalis (L.) Scop.		Palusznik krwawy	Poaceae	T	Ar	SG	
Diplotaxis muralis (L.) DC.		Dwurzęd murowy	Brassicaceae	T	Kn	RD	
Dipsacus fullonum L.	D. silvester Huds.	Szczeń pospolita	Dipsacaceae	H	Ef	RD	
Dryopteris filix-mas (L.) Schott		Narecznica samcza	Polypodiaceae	H		LZ	
Echinocystis lobata (Michx.) Torrey et Gray		Ogórecznik	Cucurbitaceae	T	Ef	RD	
Echium vulgare L.		Żmijowiec zwyczajny	Boraginaceae	H		RD	
Eleocharis palustris (L.) Roem et Schult.	Heleocharis palustris (L.) R. et Sch.	Ponikło błotne	Cyperaceae	Hy		TR	
Elodea canadensis Rich.		Moczarka kanadyjska	Hydrocharitaceae	Hy		W	
Elymus repens (L.) Gould	Agropyron repens (L.) P.B.	Perz właściwy	Poaceae	G		WN	
Epilobium adenocaulon Hausskn.		Wierzbownica gruczołowata	Onagraceae	H	Kn	RD	
Epilobium angustifolium L.	Chamaenerion angustifolium (L.) Scop.	Wierzbówka kiprzyca	Onagraceae	H		LZ	
Epilobium collinum C.C. Gmelin	E. collinum Gmel.	Wierzbownica wżgierzowa	Onagraceae	H		RD	

<i>Epilobium dodonaei</i> Vill.	<i>Chamaenerion palustre</i> Scop.	Wierzbówka nadrzeczna	Onagraceae	H		RD	
<i>Epilobium hirsutum</i> L.		Wierzbownica kosmata	Onagraceae	H		LK	
<i>Epilobium obscurum</i> Schreb.	<i>E. virgatum</i> Fr.	Wierzbownica różgowata	Onagraceae	H		LK	
<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz	<i>E. latifolia</i> (L.) All.	Kruszyk szerokolistny	Orchidaceae	G		LZ	CH
<i>Equisetum arvense</i> L.		Skrzyp polny	Equisetaceae	G		SG	
<i>Erigeron acer</i> L.		Przymiotno ostre	Asteraceae	TH		MP	
<i>Erigeron annuus</i> ssp. <i>strigosus</i> (Muhl.) ex Willd.		Przymiotno	Asteraceae	TH	Kn	RD	
<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers.		Przymiotno białe	Asteraceae	TH	Kn	RD	
<i>Erodium cicutarium</i> (L.) L'Her. in Aiton		Iglica pospolita	Geraniaceae	TH		SG	
<i>Erysimum cheiranthoides</i> L.		Pszonak drobnokwiatowy	Brassicaceae	T		RD	
<i>Euonymus europaeus</i> L.		Trzmielina zwyczajna	Celastraceae	N		LZ	
<i>Eupatorium cannabinum</i> L.		Sadziec konopiasty	Asteraceae	H		WN	
<i>Euphorbia cyparissias</i> L.		Wilczomlec sosnka	Euphorbiaceae	HG		MP	
<i>Euphorbia esula</i> L.		Wilczomlec lancetowaty	Euphorbiaceae	H		LZ	
<i>Euphorbia helioscopia</i> L.		Wilczomlec obrotny	Euphorbiaceae	T	Ar	SG	
<i>Euphorbia marginata</i> Pursh.		Wilczomlec	Euphorbiaceae	T	Ef	RD	
<i>Euphorbia peplus</i> L.		Wilczomlec ogrodowy	Euphorbiaceae	T	Ar	SG	
<i>Euphrasia stricta</i> D. Wolff ex J.F. Lehm	<i>E. stricta</i> Host	Światlik wyprężony	Scrophulariaceae	Tpp		MP	
<i>Fagus sylvatica</i> L.		Buk zwyczajny	Fagaceae	M		LZ	
<i>Falcaria vulgaris</i> Bernh.		Sierpnica pospolita	Apiaceae	HT		MP	
<i>Festuca gigantea</i> (L.) Vill.		Kostrzewa olbrzymia	Poaceae	H		LZ	
<i>Festuca ovina</i> L.		Kostrzewa owcza	Poaceae	H		MP	
<i>Festuca pratensis</i> Huds.		Kostrzewa łąkowa	Poaceae	H		LK	
<i>Festuca rubra</i> L.		Kostrzewa czerwona	Poaceae	H		LK	
<i>Filaginella uliginosa</i> (L.) Opiz	<i>Gnaphalium uliginosum</i> L.	Szarota błotna	Asteraceae	T		WN	
<i>Forsythia suspensa</i> Vahl.		Forsycja zwisła	Oleaceae	N	Kn	RD	
<i>Fragaria ananassa</i> Duchesne	<i>Fragaria grandiflora</i> Ehrh.	Poziomka ananasowa, truskawka	Rosaceae	H	Ef	RD	
<i>Fragaria vesca</i> L.		Poziomka pospolita	Rosaceae	H		LZ	
<i>Frangula alnus</i> Miller		Kruszyna pospolita	Rhamnaceae	N		LZ	CZ
<i>Fraxinus excelsior</i> L.		Jesion wyniosły	Oleaceae	M		LZ	
<i>Fraxinus pennsylvanica</i> Marsh.		Jesion pensylwański	Oleaceae	M	Kn	RD	
<i>Galeopsis speciosa</i> Miller		Poziewnik pstry	Lamiaceae	T		LZ	
<i>Galeopsis tetrahit</i> L.		Poziewnik szorstki	Lamiaceae	T		LZ	
<i>Galinsoga ciliata</i> (Rafin.) S.F. Blake	<i>G. quadriradiata</i> Ruiz et Pav.	Żółtlica owłosiona	Asteraceae	T	Kn	SG	
<i>Galinsoga parviflora</i> Cav.		Żółtlica drobnokwiatowa	Asteraceae	T	Kn	SG	
<i>Galium aparine</i> L.		Przytulia czepna	Rubiaceae	T		LZ	
<i>Galium glabra</i> (L.) Ehrend.	<i>Galium verum</i> Scop.	Przytulia wiosenna	Rubiaceae	H		LZ	
<i>Galium mollugo</i> L.		Przytulia pospolita	Rubiaceae	H		LK	
<i>Galium verum</i> L.		Przytulia właściwa	Rubiaceae	H		MP	
<i>Geranium columbinum</i> L.		Bodziszek gołębi	Geraniaceae	T		RD	
<i>Geranium pusillum</i> L.		Bodziszek drobny	Geraniaceae	T	Ar	SG	
<i>Geranium robertianum</i> L.	<i>G. robertianum</i> L.	Bodziszek cuchnący	Geraniaceae	TH		LZ	
<i>Geum urbanum</i> L.		Kuklik pospolity	Rosaceae	H		LZ	
<i>Glechoma hederacea</i> L.		Bluszcz kurdybanek	Lamiaceae	GH		LZ	
<i>Gymnocarpium dryopteris</i> (L.) Newm.	<i>Phegopteris dryopteris</i> (L.) Fee	Zachyłka trójkątna	Polypodiaceae	G		LZ	LR
<i>Gypsophila muralis</i> L.		Lyszec polny	Caryophyllaceae	T		MP	
<i>Hedera helix</i> L.		Bluszcz pospolity	Araliaceae	C		LZ	CH
<i>Helianthemum nummularium</i> subsp. <i>obscurum</i> (Celak.) J. Holub	<i>Helianthemum ovatum</i> (Viv.) Dun.	Posłonek pospolity	Cistaceae	C		LK	
<i>Helianthus tuberosus</i> L.		Słonecznik (bulwowy) topinambur	Asteraceae	G	Kn	RD	
<i>Heracleum sphondylium</i> L.		Barszcz zwyczajny	Apiaceae	H		LK	
<i>Herniaria glabra</i> L.		Połonicznik nagi	Caryophyllaceae	H		MP	

Hieracium floribundum Wimmel et.Gr.		Jastrzębiec kwiecisty	Asteraceae	H		RD	
Hieracium pilosella L.		Jastrzębiec kosmaczek	Asteraceae	H		MP	
Hieracium sabaudum L.		Jastrzębiec sabaudzki	Asteraceae	H		RD	
Holcus lanatus L.		Kłosówka welnista	Poaceae	H		LK	
Holcus mollis L.		Kłosówka miekka	Poaceae	GH		LZ	
Hordeum murinum L.		Jęczmień płonny	Poaceae	T	Ar	RD	
Humulus lupulus L.		Chmiel zwyczajny	Cannabaceae	H		LZ	
Hypericum maculatum Crantz	H.maculatum Cr.	Dziurawiec czteroboczny	Guttiferae	H		LK	
Hypericum perforatum L.		Dziurawiec zwyczajny	Guttiferae	H		MP	
Iberis amara L.		Ubiorek gorzki	Brassicaceae	T	Ef	RD	
Impatiens glandulifera Royle	I.Roylei Walpers	Niecierpek Royleia	Balsaminaceae	T	Kn	RD	
Impatiens parviflora DC.		Niecierpek drobnokwiatowy	Balsaminaceae	T	Kn	LZ	
Iris pseudacorus L.		Kosaciec żółty	Iridaceae	HvG		WN	
Juglans regia L.		Orzech włoski	Juglandaceae	M	Kn	RD	
Juncus articulatus L.		Sit czlonowany	Juncaceae	H		LK	
Juncus bufonius L.		Sit dwudzielnny	Juncaceae	T		WN	
Juncus tenuis Willd.	J.macer Gray	Sit chudy	Juncaceae	H	Kn	WN	
Knautia arvensis (L.) Coult.		Świerzbica polna	Dipsacaceae	H		LK	
Lactuca serriola L.	L.serriola Torner	Salata kompasowa	Asteraceae	H	A	RD	
Lamium galeobdolon (L.) Ehrend. et Polatschek	Galeobdolon luteum Huds.	Gajowiec żółty	Lamiaceae	C		LZ	
Lamium album L.		Jasnota biała	Lamiaceae	H	Ar	LZ	
Lamium amplexicaule L.		Jasnota różowa	Lamiaceae	T	Ar	SG	
Lamium purpureum L.		Jasnota purpurowa	Lamiaceae	TH	Ar	SG	
Lathyrus pratensis L.		Groszek żółty	Fabaceae	H		LK	
Lathyrus tuberosus L.		Groszek bulwiasty	Fabaceae	H	Ar	SG	
Lemna minor L.		Rzesa drobna	Lemnaceae	Hy		W	
Lemna trisulca L.		Rzesa trójrowkowa	Lemnaceae	Hv		W	LR
Leontodon autumnalis L.		Brodawnik jesienny	Asteraceae	H		WN	
Leontodon hispidus L.		Brodawnik zwyczajny	Asteraceae	H		LK	
Leonurus cardiaca L.		Serdecznik pospolity	Lamiaceae	H		RD	
Lepidium campestre (L.) R.Br.		Pieprzyc polna	Brassicaceae	T	Ar	RD	
Lepidium ruderae L.		Pieprzyca gruzowa	Brassicaceae	TH	Ar	RD	
Leucanthemum vulgare L.	Chrysanthemum leucanthemum L.	Złocien właściwy	Asteraceae	H		LK	
Ligustrum vulgare L.		Ligustr pospolity	Oleaceae	N	Kn	RD	
Linaria vulgaris Miller	L.vulgaris (L.) Mill.	Lnica pospolita	Scrophulariaceae	G		RD	
Linum catharticum L.		Len przeczyszczający	Linaceae	T		LK	
Linum usitatissimum L.		Len zwyczajny	Linaceae	T	Ef	RD	
Lolium multiflorum Lam.		Zycica wielokwiatowa	Poaceae	HT	Kn	RD	
Lolium perenne L.		Zycica trwała	Poaceae	H		WN	
Lotus corniculatus L.		Komonica zwyczajna	Fabaceae	H		LK	
Lotus uliginosus Schkuhr	L.uliginosus Schk.	Komonica błotna	Fabaceae	H		LK	
Luzula campestris (L.) DC. in Lam. et DC.	L.campestris (L.) DC.	Kosmatka polna	Juncaceae	H		LK	
Lychnis flos-cuculi L.		Firletka poszarpana	Caryophyllaceae	H		LK	
Lycium barbarum L.	L. halimifolium	Kolcowój	Solanaceae	N	Kn	RD	
Lysimachia nummularia L.		Tojeść rozestłana	Primulaceae	C		TR	
Lysimachia vulgaris L.		Tojeść pospolita	Primulaceae	H		LK	
Lythrum salicaria L.		Krwawnica pospolita	Lythraceae	H		LK	
Malus domestica Borb.		Jabłoń domowa	Rosaceae	M	Kn	RD	
Malus sylvestris (L.) Mill.		Jabłoń dzika (Plonka)	Rosaceae	M		LZ	
Malva neglecta Wallr.		Ślaz zaniedbany	Malvaceae	HT	Ar	RD	
Malva sylvestris L.	M.sylvestris L.	Ślaz dziki	Malvaceae	TH	Ar	RD	
Matthiola bicornis DC.		Maciejka	Brassicaceae	T	Kn	RD	
Medicago lupulina L.		Lucerna nerkowata	Fabaceae	TH		RD	
Medicago sativa L. subsp. sativa	M.sativa L.	Lucerna siewna	Fabaceae	H	Kn	LK	
Medicago sativa subsp.falcata (L.) Arcangeli	Medicago falcata L.	Lucerna sierpowata	Fabaceae	H		MP	
Melilotus albus Medicus		Nostrzyk biały	Fabaceae	T		RD	

Melilotus officinalis (L.) Pallas	M.officinalis (L.) Lam. em Thuill.	Nostrzyk żółty	Fabaceae	T		RD	
Mentha aquatica L.		Mięta nadwodna	Lamiaceae	HHy		WN	
Mentha arvensis L.		Mięta polna	Lamiaceae	GHy		WN	
Mentha x verticillata L.	M.verticillata L.	Mięta okągowa	Lamiaceae	H		WN	
Moehringia trinervia (L.) Clairv.		Mozylinek trójnerwowy	Caryophyllaceae	TH		LZ	
Morus alba L.		Morwa biała	Moraceae	M	Kn	RD	
Myosotis arvensis (L.) Hill		Niezapominajka polna	Boraginaceae	TH	Ar	SG	
Myosotis micrantha Pall.	M.stricta L.K.	Niezapominajka piaskowa	Boraginaceae	T		MP	
Myosotis sylvatica (Ehrh.) Hoffm.		Niezapominajka leśna	Boraginaceae	H		LZ	
Myosoton aquaticum (L.) Moench	Malachium aquaticum (L.) Fr.	Kościenica wodna	Caryophyllaceae	GH		WN	
Odontites verna (Bellardi) Dumort. subsp. serotina (Dumort) Corb	Odontites rubra Gilib	Zagorzalek późny	Scrophulariaceae	Tpp		WN	
Oenothera biennis L.		Wiesiolek dwuletni	Onagraceae	HT		RD	
Oenothera paradoxa Hudziok		Wiesiolek dziwny	Onagraceae	HT	Kn	RD	
Oenothera rubricaulis Klebahn.	Oe.muricata L.	Wiesiolek czerwonolodowy	Onagraceae	HT		RD	
Oenothera subterminalis Gates	Oe.silesiaca Renner	Wiesiolek ślaski	Onagraceae	HT	Kn	RD	
Ononis spinosa L.		Wilżyna ciernista	Fabaceae	H		MP	CZ
Oxalis stricta L.		Szczawik żółty	Oxalidaceae	G		SG	
Papaver argemone L.		Mak piaskowy	Papaveraceae	T	Ar	SG	
Papaver rhoeas L.		Mak polny	Papaveraceae	T	Ar	SG	
Parthenocissus quinquefolia (L.) Planchon in A. et C.DC.		Winobluszcz pięciolistkowy	Vitaceae	N	Ef	RD	
Parthenocissus tricuspidata Planch.		Winobluszcz japoński	Vitaceae	N	Ef	RD	
Pastinaca sativa L.		Pasternak zwyczajny	Apiaceae	H		RD	
Peucedanum oroselinum (L.) Moench.		Gorysz pagórkowy	Apiaceae	H		LZ	
Phalaris arundinacea L.		Mozga trzcinowata	Poaceae	GH		WN	
Phalaris arundinacea v. picta L.		Mozga trzcinowata	Poaceae	H	Ef	RD	
Phleum pratense L.		Tymotka łąkowa	Poaceae	H		LK	
Phragmites australis (Cav.) Trin ex Steudel	Ph.communis Trin.	Trzcina pospolita	Poaceae	GHy		WN	
Picris hieracioides L.		Goryczel jastrzębcowaty	Astereceae	H		RD	
Pimpinella maior (L.) Hudson	P.maior (L.) Huds.	Biedrzeniec wielki	Apiaceae	H		LK	
Pimpinella saxifraga L.		Biedrzeniec mniejszy	Apiaceae	H		RD	
Plantago lanceolata L.		Babka lancetowata	Plantaginaceae	H		WN	
Plantago major L.	P.maior L.	Babka zwyczajna	Plantaginaceae	H		WN	
Poa annua L.		Wiechlinia roczna	Poaceae	TH		WN	
Poa compressa L.		Wiechlinia spłaszczona	Poaceae	H		RD	
Poa pratensis L.		Wiechlinia łąkowa	Poaceae	H		LK	
Poa trivialis L.		Wiechlinia zwyczajna	Poaceae	H		LK	
Polygala comosa Schkr.		Krzyżownica czubata	Polygalaceae	H		LK	
Polygonum amphibium L.		Rdest ziemowodny	Polygonaceae	GHv		WN	
Polygonum aviculare L.		Rdest ptasi	Polygonaceae	T		RD	
Polygonum bistorta L.		Rdest węzownik	Polygonaceae	G		LK	
Polygonum mite Schrank.		Rdest łagodny	Polygonaceae	T		LZ	
Polygonum persicaria L.		Rdest plamisty	Polygonaceae	T		SG	
Populus alba L.		Topola biała	Salicaceae	M		LZ	
Populus nigra L.		Topola czarna	Salixaceae	M		WN	
Populus tremula L.		Topola osika	Salicaceae	M		LZ	
Potamogeton compressus L.		Rdestnica ściśniona	Potamogetonaceae	Hy		W	LR
Potamogeton crispus L.		Rdestnica kędzierzawa	Potamogetonaceae	Hy		W	LR
Potamogeton natans L.		Rdestnica pływająca	Potamogetonaceae	Hy		W	LR
Potamogeton pectinatus L.		Rdestnica grzebieniasta	Potamogetonaceae	Hy		WN	LR
Potentilla anglica Laicharding	Potentilla procumbens Sibth.	Pięciornik rozścielony	Rosaceae	H		LK	
Potentilla anserina L.		Pięciornik gesi	Rosaceae	H		LK	

Potentilla erecta (L.) Rauschel	P. erecta (L.) Hampe	Pięciornik kurze ziele	Rosaceae	H		LZ	
Potentilla heptaphylla L.		Pięciornik siedmiolistkowy	Rosaceae	H		MP	LR
Potentilla intermedia L.		Pięciornik pośredni	Rosaceae	H	Ef	RD	
Potentilla reptans L.		Pięciornik rozłogowy	Rosaceae	H		WN	
Primula veris L.	P. officinalis (L.) Hill	Pierwiosnka lekarska	Primulaceae	H		LK	CZ
Prunella grandiflora Jacq.		Głownienka wielkokwiatowa	Lamiaceae	H		LK	
Prunella vulgaris L.		Głownienka pospolita	Lamiaceae	H		LZ	
Prunus avium L.	Cerasus avium (L.) Moench	Czeresnia	Rosaceae	M	Kn	RD	
Prunus cerasus L.	Cerasus vulgaris Mill.	Wiśnia pospolita	Rosaceae	M	Kn	RD	
Prunus padus L.	Padus avium Mill.	Czeremcha zwyczajna	Rosaceae	M		LZ	
Prunus serotina Ehrh.	Padus serotina (Ehrh.) Borkh.	Czeremcha amerykańska	Rosaceae	M	Kn	LZ	
Puccinellia distans (Jacq.) Parl.		Mannica odstająca	Poaceae	H		RD	
Pyrus communis L.	Pirus communis L.	Grusza pospolita	Rosaceae	M		LZ	
Quercus robur L.		Dąb szypułkowy	Fagaceae	M		LZ	
Quercus rubra L.		Dąb czerwony	Fagaceae	M	Kn	LZ	
Ranunculus acris L.	R. acer L.	Jaskier ostry	Ranunculaceae	H		LK	
Ranunculus bulbosus L.		Jaskier bulwkowaty	Ranunculaceae	H		MP	LR
Ranunculus repens L.		Jaskier rozłogowy	Ranunculaceae	H		LK	
Ranunculus sceleratus L.		Jaskier jadowny	Ranunculaceae	T		WN	
Raphanus sativus L.		Rzodkiew zwyczajna	Brassicaceae	T	Ef	RD	
Reseda lutea L.		Rezeda żółta	Resedaceae	H		RD	
Reynoutria japonica Houtt.	Polygonum cuspidatum Sieb. et Zucc.	Rdest ostrokończysty	Polygonaceae	G	Kn	RD	
Rhinanthus minor L.	Alectorolophus minor (L.) Wimm et Gr.	Szeleźnik mniejszy	Scrophulariaceae	Tpp		LK	
Rhus typhina L.		Sumak odurzający (octowiec)	Anacardiaceae	N	Kn	RD	
Ribes uva-crispa L.	Ribes grossularia L.	Porzeczka agrest	Saxifragaceae	N		LZ	
Robinia pseudoacacia L.		Robinia akacjowa	Fabaceae	M	Kn	RD	
Rorippa palustris (Leyss.) Bess.		Rzepicha błotna	Brassicaceae	TH		WN	
Rorippa silvestris (L.) Besser		Rzepicha leśna	Brassicaceae	CH		LZ	
Rorippa x armoracoides (Tausch) Fuss		Rzepicha chrzanolistna	Brassicaceae	HG		WN	
Rosa canina L.		Róża dzika	Rosaceae	N		RD	
Rosa multiflora Thunb.		Róża wielokwiatowa	Rosaceae	N		RD	
Rubus caesius L.		Jezyna popielica	Rosaceae	ChN		RD	
Rubus idaeus L.		Malina właściwa	Rosaceae	N		LZ	
Rumex acetosa L.		Szczaw zwyczajny	Polygonaceae	H		LK	
Rumex acetosella L.		Szczaw polny	Polygonaceae	GH		LK	
Rumex crispus L.		Szczaw kędzierzawy	Polygonaceae	H		WN	
Rumex hydrolapathum Hudson		Szczaw lancetowaty	Polygonaceae	HyH		WN	
Rumex obtusifolius L.		Szczaw tępolistny	Polygonaceae	H		RD	
Sagina procumbens L.		Karmnik rozesłany	Caryophyllaceae	H		RD	
Salix alba L.		Wierzba biała	Salicaceae	M		WN	
Salix caprea L.		Wierzba iwa	Salicaceae	NM		LZ	
Salix fragilis L.		Wierzba krucha	Salicaceae	M		WN	
Salix pentandra L.		Wierzba pięciopęcikowa	Salicaceae	MN		TR	
Salix purpurea L.		Wierzba purpurowa (wiklina)	Salicaceae	N		WN	
Salix viminalis L.		Wierzba wiciowa (witwa)	Salicaceae	N		WN	
Salvia verticillata L.		Szałwia okrągowa	Lamiaceae	H	Kn	RD	
Sambucus nigra L.		Dziki bez czarny	Caprifoliaceae	N		LZ	
Sanguisorba minor L.		Krwiciąg mniejszy	Rosaceae	H		MP	
Sanguisorba officinalis L.		Krwiciąg lekarski	Rosaceae	H		LK	
Saponaria officinalis L.		Mydlica lekarska	Caryophyllaceae	H		LZ	
Scabiosa ochroleuca L.		Dziurawiec żółty	Dipsacaceae	H		MP	
Scirpus maritimus L.	Bulboschoenus maritimus (L.) Palla	Sitowiec nadmorski	Cyperaceae	HyG		WN	RZ
Scirpus sylvaticus L.		Sitowiec leśny	Cyperaceae	G		WN	
Scleranthus annuus L.		Czerwiec roczny	Caryophyllaceae	T	Ar	SG	
Scrophularia nodosa L.		Trędownik bulwiasty	Scrophulariaceae	H		LZ	
Sedum acre L.		Rozchodnik ostry	Crassulaceae	C		MP	
Sedum maximum (L.) Suter.	S. maximum Sut.	Rozchodnik wielki	Crassulaceae	HG		MP	

Senecio vernalis Waldst. et Kit.		Starzec wiosenny	Asteraceae	T	Kn	RD	
Senecio viscosus L.		Starzec lepki	Asteraceae	T		RD	
Senecio vulgaris L.		Starzec zwyczajny	Asteraceae	TH	Ar	RD	
Setaria glauca (L.)Beauv.		Włośnica sina	Poaceae	T	Ar	SG	
Silene alba (Miller) E.H.L.Krauze	Melandrium album (Mill.) Garcke	Bniec biały	Caryophyllaceae	T		LK	
Silene vulgaris (Moench) Garcke	S.inflata (Salisb.) Sm.	Lepnica rozdęta	Caryophyllaceae	HG		RD	
Sinapis arvensis L.		Gorzyczka polna (ognicha)	Brassicaceae	T	Ar	SG	
Sisymbrium altissimum L.		Stulisz pannoński	Brassicaceae	TH	Kn	RD	
Sisymbrium loeselii L.m		Stulisz Loesela	Brassicaceae	TH	Kn	RD	
Sisymbrium officinale (L.)Scop.		Stulisz lekarski	Brassicaceae	T	Ar	RD	
Solanum dulcamara L.		Psianka słodkogórz	Solanaceae	CHN		RD	
Solanum lycopersicum L.	Lycopersicum esculentum Hiller	Pomidor	Solanaceae	T	Kn	RD	
Solanum nigrum L.		Psianka czarna	Solanaceae	T	Ar	SG	
Solanum tuberosum L.		Ziemniak	Solanaceae	G	Ef	RD	
Solidago canadensis L.		Nawłóć kanadyjska	Asteraceae	HG	Kn	RD	
Solidago gigantea Aiton	S.serotina Ait.	Nawłóć późna	Asteraceae	HG	Kn	RD	
Sonchus arvensis L.		Mlecz polny	Asteraceae	GH		SG	
Sonchus asper (L.) Hill		Mlecz koleczasty	Asteraceae	T	Ar	SG	
Sonchus oleraceus L.		Mlecz zwyczajny	Asteraceae	TH	Ar	SG	
Spiraea japonica L.		Tawuła japońska	Rosaceae	N	Kn	RD	
Spirea salicifolia L.		Tawuła bawolińska	Rosaceae	N	Kn	RD	
Stachys palustris L.		Czyszciec błotny	Lamiaceae	G		LK	
Stellaria graminea L.		Gwiazdnica trawiasta	Caryophyllaceae	H		LK	
Stellaria media(L.)Vill.	S.media Vill.	Gwiazdnica pospolita	Caryophyllaceae	T		SG	
Symphoricarpos albus (L.)Blaze		Śnieguliczka biała	Caprifoliaceae	N	Ef	LZ	
Symphytum officinale L.		Zywokost lekarski	Boraginaceae	G		LK	
Syringa vulgaris L.		Bez pospolity (lilak)	Oleaceae	N	Ef	LZ	
Tanacetum vulgare L.		Wrotycz pospolity	Asteraceae	H		RD	
Taraxacum officinale Web.		Mniszek pospolity	Asteraceae	H		LK	
Thesium linophyllum L.		Leniec pospolity	Santalaceae	H		LK	LR
Thlaspi arvense L.		Tobolki polne	Brassicaceae	H	Ar	LK	
Thymus pulegioides L.		Macierzanka zwyczajna	Lamiaceae	C		MP	
Tilia cordata Miller		Lipa drobnolistna	Tiliaceae	M		LZ	
Tragopogon dubius Scop.	Tragopogon maior Jacq.	Kozibród wielki	Asteraceae	H		RD	
Tragopogon pratensis subsp.orientalis (L.)Celak	Tragopogon orientalis L.	Kozibród wschodni	Asteraceae	H		LK	
Trifolium arvense L.		Koniczyna polna	Fabaceae	T		MP	
Trifolium campestre Schreb.		Koniczyna różnokosonkowa	Fabaceae	T		MP	
Trifolium hybridum L.		Koniczyna białoróżowa	Fabaceae	H		LK	
Trifolium medium L.		Koniczyna pogięta	Fabaceae	H		MP	
Trifolium pratense L.		Koniczyna łukowa	Fabaceae	H		LK	
Trifolium repens L.		Koniczyna biała	Fabaceae	CH		WN	
Trisetum flavescens (L.)Beauv.		Konietlica łukowa	Poaceae	H		LK	
Tussilago farfara L.		Podbiał pospolity	Asteraceae	G		RD	
Typha latifolia L.		Palka szerokolistna	Typhaceae	HyH		WN	
Ulmus laevis Pallas		Wiąz szypułkowy	Ulmaceae	M		LZ	
Ulmus minor Miller	U.campestris L. em Huds.	Wiąz pospolity	Ulmaceae	M		LZ	
Urtica dioica L.		Pokrzywa zwyczajna	Urticaceae	H		RD	
Urtica urens L.		Pokrzywa zęzawka	Urticaceae	T	Ar	SG	
Utricularia vulgaris L.		Pływacz zwyczajny	Lentibulariaceae	Hy		W	RZ
Valeriana officinalis L.		Kozłek lekarski	Valerianaceae	H		LK	
Verbascum nigrum L.		Dziewanna pospolita	Scrophulariaceae	H		MP	
Verbascum phlomoides L.		Dziewanna kutnerowata	Scrophulariaceae	H		RD	
Verbascum thapsus L.		Dziewanna drobnokwiatowa	Scrophulariaceae	H		RD	
Veronica arvensis L.		Przetacznik polny	Scrophulariaceae	T		SG	

Veronica beccabunga L.		Przetacznik bobowniczek	Scrophulariaceae	CHy		WN	
Veronica chamaedrys L.		Przetacznik ozankowy	Scrophulariaceae	C		LK	
Veronica hederifolia L.		Przetacznik bluszczowy	Scrophulariaceae	T		LK	
Veronica persica Poiret in Lam.		Przetacznik perski	Scrophulariaceae	T	Kn	SG	
Veronica verna L.		Przetacznik wiosenny	Scrophulariaceae	T		MP	
Viburnum opulus L.		Kalina koralowa	Caprifoliaceae	N		LZ	CZ
Vicia angustifolia L.		Wyka wąskolistna	Fabaceae	T	Ar	SG	
Vicia cracca L.		Wyka ptasia	Fabaceae	H		LK	
Vicia hirsuta (L.)S.F.Gray		Wyka drobnokwiatowa	Fabaceae	T	Ar	SG	
Vicia sepium L.		Wyka płotowa	Fabaceae	H		LZ	
Vicia villosa Roth.		Wyka kosmata	Fabaceae	T	Ar	SG	
Vinca minor L.		Barwinek pospolity	Apocynaceae	C		LZ	CH
Viola arvensis Murray	V. arvensis Murr.	Fiolek polny	Violaceae	T	Ar	SG	
Viola hirta L.		Fiolek kosmaty	Violaceae	H		MP	
Viola odorata L.		Fiolek wonny	Violaceae	H		LZ	
Viola reichenbachiana Jordan ex Boreau	V. silvestris Rchb.	Fiolek leśny	Violaceae	H		LZ	
Viola tricolor L.		Fiolek trójbarwny	Violaceae	T		MP	

Załącznik 2. Wykaz gatunków drzew i krzewów.

Taksony przedstawiono w porządku alfabetycznym podając w kolejnych kolumnach następujące informacje:

- 1. Nazwa łacińska gatunku - nomenklaturę oparto na opracowaniach dendrologicznych (Białobok, 1955, Seneta 1987)
- 2. Nazwa łacińska odmiany
- 3. Nazwa polska gatunku
- 4. Nazwa polska odmiany
- 5. Informacja dotycząca pochodzenia taksonu (głównie dotyczy taksonów introdukowanych).

Nazwa łacińska taksonu	Odmiana łacińska	Nazwa polska	Odmiana polska	Występowanie pochodzenie
Abies concolor Lindl.		Jodła jednobarwna (kalifornijska)		USA-Góry Kaliforni
Acer campestre L.		Klon polny		Europa,Azja Zachodnia
Acer ginnala Maxim.		Klon ginnala		Daleki Wschód
Acer negundo L.		Klon jesionolistny		USA
Acer platanoides L.		Klon pospolity		Europa,Kaukaz
Acer platanoides L.	'Globosum'	Klon pospolity		
Acer pseudoplatanus L.		Klon jawor		Europa,Azja zachodnia
Acer pseudoplatanus L.	'Purpureum'	Klon pospolity	purpurowa	
Acer saccharinum L.		Klon srebrzysty		Kanada,USA
Aesculus x carnea Hayne		Kasztanowiec czerwony		
Aesculus hippocastanum L.		Kasztanowiec biały		Balkany
Alnus glutinosa (L.) Gaertner		Olsza czarna		Europa
Berberis thunbergii DC		Berberys Thunberga		Japonia
Berberis thunbergii DC	'Atropurpurea'	Berberys Thunberga	purpurowa	
Berberis vulgaris L.		Berberys pospolity		Europa
Betula pendula Roth.		Brzoza brodawkowata		Euroazja
Betula pendula Roth.	'Youngi'	Brzoza brodawkowata	Younga	
Caragana arborescens Lam.		Karagana syberyjska		Syberia , Mandzuria
Carpinus betulus L.		Grab pospolity		Europa, Azja Zachodnia
Chamaecyparis pisifera Endl.		Cyprysyk groszkowy		Japonia
Clematis vitalba L.		Powojnik pnący		Europa
Cornus mas L.		Dereń jadalny		Europa i Azja
Cornus sanguinea L.		Dereń świdwa		Europa

Nazwa łacińska taksonu	Odmiana łacińska	Nazwa polska	Odmiana polska	Występowanie pochodzenie
Cornus stolonifera Mchx.		Dereń rozlogowy		USA
Corylus avellana L.		Leszczyna pospolita		Europa
Crataegus coccinea L.		Głóg szkarłatny		Ameryka Pn.
Crataegus crus-galli L.		Głóg ostrogowy		USA
Crataegus monogyna Jacq.		Głóg jednoszyjkowy		Euroazja
Crataegus oxyacantha L.		Głóg dwuszyjkowy		Europa, Afryka
Crataegus oxyacantha L.	'Rubra Plena'	Głóg dwuszyjkowy	pełnokwiatowa różowa	
Deutzia scabra Thunb.		Zylister szorstki		Japonia
Euonymus europaea L.		Trzmielina pospolita		Europa, Zach. Azja
Fagus sylvatica L.		Buk pospolity		Europa
Fagus sylvatica L.	'Atropunicea'	Buk pospolity	purpurowa	
Forsythia x intermedia Zabel.		Forsycja pośrednia		
Forsythia suspensa Vahl.		Forsycja zwisająca		Chiny
Frangula alnus Miller		Kruszyna pospolita		Europa, Azja Mn.
Fraxinus excelsior L.		Jesion wyniosły		Europa, Azja Mn
Fraxinus excelsior L.	'Pendula'	Jesion wyniosły	zwisła	
Fraxinus pennsylvanica Marsh.		Jesion pensylwański		Ameryka Pn.
Ginkgo biloba L.		Milorząb dwuklapowy		Chiny
Gleditsia triacanthos L.		Glediczja trócierniowa		USA
Hedera helix L.		Bluszcz pospolity		Europa
Hippophae rhamnoides L.		Rokitnik zwyczajny		Europa, Azja
Juglans regia L.		Orzech włoski		Azja
Juniperus communis L.		Jałowiec pospolity		Półkula Pn.
Juniperus sabina L.		Jałowiec sabiński		Europa, Azja
Juniperus virginiana L.		Jałowiec wirginijski		USA, Oregon
Larix decidua Miller (L. europea DC)		Modrzew europejski		Europa
Larix kaempferi Sarg. (L. leptolepis Gord)		Modrzew japoński		Japonia
Ligustrum vulgare L.		Ligustr pospolity		Europa
Lonicera tatarica L.		Suchodrzew tatarski		Azja Mn.
Lonicera xylosteum L.		Suchodrzew pospolity		Europa
Lycium barbatum L. (L. halimifolium Mill)		Kolcowój pospolity		Europa i Azja Pd.
Mahonia aquifolium L.		Mahonia pospolita		Ameryka Pn.
Malus domestica Borb.		Jabłoń domowa		
Malus sylvestris Mill.		Jabłoń dzika (płonka)		Europa
Malus x purpurea Rehd.		Jabłoń purpurowa		
Morus alba L.		Morwa biała		Chiny
Parthenocissus quinquefolia (L.) DC.		Winobluszcz pięciolistkowy		USA
Parthenocissus tricuspidata Planch.		Winobluszcz trójklapowy (japoński)		Azja Pd. Wsch.

Nazwa łacińska taksonu	Odmiana łacińska	Nazwa polska	Odmiana polska	Występowanie pochodzenie
Philadelphus coronarius L.		Jaśminowiec wonny		Włochy
Philadelphus lemoinei Lam.		Jaśminowiec Lemoine'a		
Physocarpus opulifolius Maxim.		Pęcherznica kalinolistna		Ameryka Pn.
Picea abies Karst		Świerk pospolity		Europa
Picea pungens Eng.		Świerk kłujący		USA
Picea pungens Eng.	'Glauca'	Świerk kłujący	sina	
Pinus nigra Arnold		Sosna czarna		Europa
Pinus sylvestris L.		Sosna pospolita		Europa, Azja
Pinus strobus L.		Sosna wejmutka		Ameryka Pn.
Populus alba L.		Topola biała		Europa, Azja, Afryka
Populus balsamifera L.		Topola balsamiczna		Kanada
Populus x berolinensis Dipp.		Topola berlińska		
Populus nigra L.		Topola czarna		Europa, Azja, Afryka
Populus nigra L.	'Italica'	Topola czarna	włoska	Włochy
Populus x serotina Hart.		Topola późna		
Populus simonii Carr.		Topola Simona		Chiny
Populus simonii Carr.	'Fastigiata'	Topola Simona	stożkowata	
Populus tremula L.		Topola osika		Europa, Azja
Populus wilsoni Schn.		Topola wilsona		Chiny
Prunus avium L.		Wiśnia ptasia (czereśnia)		Europa, Azja
Prunus cerasifera Ehrh.	'Atropurpurea'	Śliwa wiśniowa	purpurowa	
Prunus cerasifera Ehrh.		Śliwa wiśniowa		Zach. Azja, Kaukaz
Prunus cerasus L.		Wiśnia pospolita		Euroazja
Prunus domestica L.		Śliwa domowa (węgiełka)		Europa
Prunus insititia L.		Śliwa lubaszka		Europa
Prunus mahaleb L.		Wiśnia wonna (antypka)		Europa, Azja
Prunus padus L.		Czeremcha pospolita		Euroazja
Prunus serotina Ehrh.		Czeremcha późna (amerykańska)		Ameryka Pn.
Pseudotsuga menziesii Franco	=P. taxifolia Britt)	Daglezja zielona		Ameryka Pn.
Ptelea trifoliata L.		Parcelina trójlistkowa		USA
Pyrus communis L.		Grusza pospolita		Europa, Azja
Pyracantha coccinea Roem.		Ognik szkarłatny		Europa Pd.
Quercus robur L.		Dąb szypułkowy		Europa, Azja, Afryka
Quercus robur L.	'Fastigiata'	Dąb szypułkowy	stożkowata	
Quercus rubra L.		Dąb czerwony		Ameryka Pn.
Rhus typhina L.		Sumak octowiec		Ameryka Pn.
Rhamnus cathartica L.		Szklak pospolity		Europa
Ribes aureum Pursh		Porzeczka żółta		USA
Ribes nigrum L.		Porzeczka czarna		Europa
Ribes rubrum L.		Porzeczka czerwona		Europa

Nazwa łacińska taksonu	Odmiana łacińska	Nazwa polska	Odmiana polska	Występowanie pochodzenie
Ribes uva-crispa L.		Agrest pospolity		Europa
Robinia pseudoacacia L.	'Umbraculifera'	Robinia akacjowa	kulista	
Robinia pseudoacacia L.		Robinia akacjowa		USA
Robinia viscosa Vent.		Robinia lepka		Ameryka Pn.
Rosa canina L.		Róża dzika		Europa
Rosa multiflora Thunb.		Róża wielokwiatowa		Japonia, Korea
Rosa rugosa Thunb.		Róża pomarszczona		Azja Wsch.
Rubus idaeus L.		Malina		Europa, Azja
Rubus plicatus Neihe et Nees		Jeżyna faldowana		Europa, Afryka Pn.
Salix acutifolia Willd.		Wierzba ostrolistna (kaspjska)		Azja
Salix alba L.		Wierzba biała		Europa
Salix alba L.	'Tristis'	Wierzba biała	placząca	
Salix caprea L.		Wierzba iwa		Europa, Azja
Salix fragilis L.		Wierzba krucha		Europa, Azja
Salix pentandra L.		Wierzba laurowa		Europa
Salix purpurea L.		Wierzba purpurowa		Europa, Azja, Afryka Pn.
Salix triandra L.		Wierzba migdalowa		Europa
Salix viminalis L.		Wierzba wiciowa		Europa, Azja
Sambucus nigra L.		Bez czarny		Europa, Azja
Sorbus aria Crantz.		Jarząb mączny		Europa
Sorbus aucuparia L.		Jarząb pospolity		Eroazja
Sorbus aucuparia L.	'Pendula'	Jarząb pospolity	zwisająca	
Sorbus intermedia Pers.		Jarząb szwedzki		Skandynawia
Sophora japonica L.		Perelkowiec japoński		Japonia
Spiraea x arguta Zab.		Tawuła wczesna		
Spiraea x bumalda Burv.		Tawuła drobna		
Spiraea japonica L.		Tawuła japońska		Japonia, Korea, Chiny
Spiraea menziesi Hook		Tawuła Menziesia		Ameryka Pn.
Spiraea salicifolia L.		Tawuła wierzbolistna		Europa, Azja, Japonia
Spiraea x vanhouttei Zabb.		Tawuła Van Houtte'a		
Symphoricarpos albus Blake		Śnieguliczka biała		Ameryka Pn.
Syringa vulgaris L.		Lilak pospolity		Europa Pd.- Wsch.
Taxus baccata L.		Cis pospolity		Europa, Azja, Afryka
Thuja occidentalis L.		Żywotnik zachodni		Ameryka Pn.
Thuja orientalis L.		Żywotnik wschodni		Azja
Tilia cordata Mill.		Lipa drobnolistna		Europa
Tilia platyphyllos Scop.		Lipa szerokolistna		Europa
Ulmus laevis Pallas		Wiąz szypulkowy (limak)		Europa, Azja
Ulmus minor Miller		Wiąz polny		Europa

Nazwa łacińska taksonu	Odmiana łacińska	Nazwa polska	Odmiana polska	Występowanie pochodzenie
Viburnum opulus L.		Kalina koralowa		Europa
Vinca minor L.		Barwinek pospolity		Europa

Minimalne wymiary (cm) drzew kwalifikujące je na pomniki przyrody
(wg. Wróbla - propozycja do stosowania na obszarach parków Narodowych;
za Pawlaczykiem i Jermankiem, 1995)

Średnice i obwody mierzone na wysokości 1,3 m.

Nazwa taksonu	Średnica pnia [cm]	Obwód [cm]
dąb szypułkowy, topola biała, topola czarna	120	377
dąb bezszypułkowy, jodła, lipy, modrzewie, sosny, świerki, buk, wierzba biała, wierzba krucha	100	314
jawor, jesion	80	251
klon, osika, wiązy, brzoza brodawkowata	70	220
brzoza omszona, grab	60	188
grusza, jarząb, klon polny	50	157
czereemcha, czereśnia, głogi, jabłoń dzika, leszczyna	30	94

**Załącznik 3. Wykaz drzew o wymiarach pomnikowych i zbliżonych do pomnikowych
(drzewa okazowe).**

* - oznaczono drzewa posiadające minimalne wymiary kwalifikujące do objęcia ochroną pomnikową;

- obwody pni podano na wysokości 1,30m.

Nazwa łacińska	Nazwa polska	Obwód pnia - piersńnica	Adres	Uwagi
Acer platanoides L.	Klon pospolity	235	Piaski, Ośrodek opiekuńczo-adaptacyjny 'Ostoja', między ul. Sikorskiego i Graniczną	
*Acer platanoides L.	Klon pospolity	256	Osiedle Musiała, między budynkami	
*Acer platanoides L.	Klon pospolity	305	Osiedle Musiała, granica parku Grabek i nieużytków	
*Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	280	Piaski, Ośrodek opiekuńczo-adaptacyjny 'Ostoja', między ul. Sikorskiego i Graniczną	
*Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	270	Osiedle Musiała, granica parku i nieużytków przy ul. 21-go listopada	
Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	180	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	210	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
*Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	295	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	225	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	185	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	160	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
*Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	285	Piaski Ośrodek opiekuńczo-adaptacyjny 'Ostoja', między ul. Sikorskiego i Graniczną	
Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	180	Piaski, ul. Sikorskiego 3, posesja	
*Acer pseudoplatanus L.	Klon jawor	340	Piaski, w obrębie posesji między ul. Sikorskiego i Graniczną	3 pnie (poj. 140cm)
*Aesculus hippocastanum L.	Kasztanowiec biały	394	Park byłego dyrektora kopalni 'Saturn' ul. Denhelów	
Aesculus hippocastanum L.	Kasztanowiec biały	285	Piaski, Sikorskiego 3	
Aesculus hippocastanum L.	Kasztanowiec biały	240	Piaski Ośrodek opiekuńczo-adaptacyjny 'Ostoja', między ul. Sikorskiego i Graniczną	
Betula pendula Roth.	Brzoza brodawkowata	170	Park Jordana	
Betula pendula Roth.	Brzoza brodawkowata	196	Park Jordana	
Betula pendula Roth.	Brzoza brodawkowata	190	Park Jordana	
Betula pendula Roth.	Brzoza brodawkowata	195	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
Betula pendula Roth.	Brzoza brodawkowata	156	Piaski Ośrodek opiekuńczo-adaptacyjny 'Ostoja', między ul. Sikorskiego i Graniczną	
Betula pendula Roth.	Brzoza brodawkowata	195	Piaski, Park "Prochownia"	
Betula pendula Roth.	Brzoza brodawkowata	194	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
Carpinus betulus L.	Grab pospolity	152	Park Jordana	
Carpinus betulus L.	Grab pospolity	184	Park Grabek, skwer w pobliżu parku	
*Crataegus monogyna Jacq.	Głóg jednoszyjkowy	115	Piaski, park przy ul. Mickiewicza	

*Crataegus monogyna Jacq.	Głóg jednoszyjkowy	105	ul. Kościelna	
*Crataegus oxyacantha L. 'Rubra plena'	Głóg dwuszyjkowy, pełnokwiatowy, o. różowa	130	Piaski ul. Sikorskiego	
*Crataegus oxyacantha L. 'Rubra plena'	Głóg dwuszyjkowy, pełnokwiatowy, o. różowa	130	Piaski, ul. Sikorskiego	
Euonymus europaea	Trzmielina zwyczajna	60	Park Grabek	pokrój drzewiasty
Fagus sylvatica L. 'Atropunicea'	Buk pospolity, odm. purpurowa	235	Park Grabek	
Fraxinus excelsior L.	Jesion wyniosły	170	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	uszkodzony pień
Fraxinus excelsior L.	Jesion wyniosły	202	Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
Fraxinus excelsior L.	Jesion wyniosły	195	Piaski, posesja m. Sikorskiego i Graniczną	
*Fraxinus excelsior L.	Jasion wyniosły	258	Piaski, posesja m. Graniczną a Sikorskiego	
*Fraxinus excelsior L.	Jesion wyniosły	288	Piaski ul. 3-go Kwietnia	
*Fraxinus excelsior L.	Jesion wyniosły	250	Piaski ul. Sikorskiego 9	
Ginkgo biloba L.	Milorzab dwuklapowy	144	Piaski - park przy ul. Mickiewicza	
Gleditsia triacanthos L.	Glediczja trójcierniowa	135	Park miejski przy ul. Katowickiej	
Parthenocissus tricuspidata Planch	Winobluszcz japoński (trójklapowy)		Piaski Ośrodek opiekuńczo-adaptacyjny 'Ostoja', między ul. Sikorskiego i Graniczną	egzemplarz wiekowy
Populus x berolinensis Dipp.	Topola berlińska	375	Park miejski przy ul. Katowickiej	
*Populus nigra L.	Topola czarna	430	Piaski, ul. Graniczna, między garażami	
Populus nigra L.	Topola czarna	380	Piaski, ul. 3-go kwietnia	
Populus nigra L.	Topola czarna	340	Piaski, przy kościele M. Boskiej Bolesnej	
Populus nigra L.	Topola czarna	310	Piaski, przy kościele M. Boskiej Bolesnej	
Populus nigra L.	Topola czarna	310	Piaski, przy kościele M. Boskiej Bolesnej	k. kaplicy
*Populus nigra L.	Topola czarna	475	Zabytkowy park przy ul. Danhelów	
Populus nigra L.	Topola czarna	310	Piaski, park Prochownia	
Populus nigra L.	Topola czarna	326	Piaski, park Prochownia	
Populus nigra L.	Topola czarna	365	Piaski, park Prochownia	
Populus nigra L.	Topola czarna	346	Piaski, park Prochownia	
Populus nigra L. 'Italica'	Topola włoska	235	Piaski, cmentarz	
Populus nigra L. 'Italica'	Topola włoska	195	Piaski, cmentarz (k. krzyża)	
*Prunus serotina Ehrh.	Czeremcha amerykańska	155	Zabytkowy ogród przy dawnym domu mieszkalnym, ul. Denhelów	
*Salix fragilis L.	Wierzba krucha	345	Cz. - Cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej	
Sambucus nigra	Dziki bez czarny - drzewiasty	90	Piaski, Ogród Jordana, ul. Mickiewicza	drzewiasty
Tilia cordata Mill.	Lipa drobnolistna	240	Piaski, cmentarz	
Tilia cordata Mill.	Lipa drobnolistna	210	Cz. - Piaski Ośrodek opiekuńczo-adaptacyjny 'Ostoja', między ul. Sikorskiego i Graniczną	zaplecze posesji
*Tilia platyphyllos Scop.	Lipa szerokolistna	350	Oś. Musiała, park 21 listopada	3 pnie rozgałęzione na wysokości 80 cm
Ulmus laevis Pall	Wiąz szypulkowy	227	Park Grabek	5 sztuk

Załącznik 4. Ślimaki i pająki stwierdzone na terenie czeladzi.

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Uwagi
	Molusca	Mięczaki	
1.	Arianta arbustorum (L.)	Ślimak zaroślowy	
2.	Cepea spp.	Wstężyk	
3.	Helix pomatia L.	Winniczek	
4.	Deroceras spp.	Pomrowik	
5.	Limax maximus L.	Pomrów wielki	
6.	Arion rufus (L.)	Śinik	
7.	Lymnea stagnalis	Błotniarka stawowa	
	Chelicerata	Szczękoczułkowce	
8.	Opilio parietinus (De Geer)		
9.	Phalangium opilio L.		
10.	Araneus diadematus Cl.	Pająk krzyżak	
11.	Dolomedes sp.	Bagnik	
12.	Linyphia sp.	Osnówek	
13.	Tegeneria sp.	Kątnik	
14.	Salticua sp.	Skakun	
15.	Agriope bruennichi (Scop.)*	Tygrzyk paskowany	

Załącznik 5. Niektóre gatunki owadów stwierdzone na terenie Czeladzi.

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Uwagi
	Insecta	Owady	
	<i>Odonata</i>	<i>Ważki</i>	
1.	<i>Lestes</i> spp.	Pałatka	
2.	<i>Aeshna cyanae</i> Mull.	Żagnica	
3.	<i>Libellula depressa</i> L.	Ważka płaskobrzucha	
4.	<i>Sympetrum</i> sp.	Szablak	
5.	<i>Orthetrum</i> sp.	Lecicha	
6.	<i>Coenagrion</i> sp.		
	<i>Orthoptera</i>	<i>Prostoskrzydłe</i>	
	<i>Tettigonidae</i>	<i>Pasikonikowate</i>	
7.	<i>Tettigonia viridissima</i> L.	Pasikonik zielony	
8.	<i>Conocephalus dorsalis</i> (Latr.)	Miecznik Łakowy	
9.	<i>Merioptera brachyptera</i> (L.)		
	<i>Acrididae</i>	<i>Szarańczakowate</i>	
10.	<i>Chortippus biguttatus</i> L.	Konik pospolity	
11.	<i>Tetrix</i> sp.		
	<i>Homoptera</i>	<i>Pluskwiaki równoskrzydłe</i>	
	<i>Aphidinae</i>	<i>Mszyce</i>	
12.	<i>Schizoneura ulmi</i> (L.)		
13.	<i>Tetraneura ulmi</i> (L.)		
14.	<i>Pemphigus spyrothecae</i> Pass.		
15.	<i>Anoecia corni</i> (Fab.)		
16.	<i>Glyphina betulae</i> (L.)		
17.	<i>Glyphina schrankiana</i> Bor.		
18.	<i>Drepanosiphum aceris</i> Koch		
19.	<i>Monaphis antennata</i> (Kalt.)		
20.	<i>Eucalipterus tiliae</i> (L.)		
21.	<i>Chaitophorus capreae</i> (Mos.)		
22.	<i>Pterocomma salicis</i> (L.)		
23.	<i>Hyalopterus pruni</i> (Geoff.)		

24.	Rhopalosiphum padi (L.)		
25.	Aphis acetosae L.		
26.	Aphis craccae L.		
27.	Aphis craccivora Koch		
28.	Aphis fabae Scop.		
29.	Aphis spp.		
30.	Cryptosiphum artemisiae Buck.		
31.	Anuraphis farfarae (K.)		
32.	Anuraphis subterranea (Walk.)		
33.	Dysaphis crataegi (Kalt.)		
34.	Brachycaudus cardui (L.)		
35.	Brachycaudus helichrysi (Kalt.)		
36.	Hayhurstia atriplicis (L.)		
37.	Brevicoryne brassicae (L.)		
38.	Myzus cerasi (Fab.)		
39.	Myzus persicae (Sulz.)		
40.	Acyrtosiphum pisum (Har.)		
41.	Macrosiphum rosae (L.)		
42.	Uroleucon achilleae (Koch)		
43.	Uroleucon cichorii (Koch)		
	<i>Auchenorrhyncha</i>	<i>Skoczki</i>	
44.	Cixius nervosus (L.)		
45.	Javesella pellucida (Fab.)		
46.	Cercopis sanguinolenta (Scop.)		
47.	Neophilenus lineatus (L.)		
48.	Aphrophora alni (Fall.)		
49.	Aphrophora costalis (Mats.)		
50.	Philenus spumarius (L.)		
	<i>Psyllidae</i>	<i>Miodówkowate</i>	
51.	Psylla alni (L.)	Miodówka olchowa	
52.	Aphalara polygoni		
53.	Trioza urticae		
	<i>Heteroptera</i>	<i>Pluskwiaki różnoskrzydłe</i>	
	<i>Gerridae</i>	<i>Nartniki</i>	

54.	Gerris ssp.		
	<i>Notonectidae</i>	<i>Pluskolce</i>	
55.	Notonecta glauca (L.)	Pluskolec	
	<i>Anthocoridae</i>	<i>Dziubałkowate</i>	
56.	Anthocoris nemorum (L.)	Dziubałek gajowy	
	<i>Miridae</i>	<i>Tasznikowate</i>	
57.	Deraeocoris lutescens (Schill.)		
58.	Deraeocoris ruber (L.)		
59.	Deraeocoris punctulatus (Fall.)		
60.	Leptopterna dolabrata (L.)		
61.	Stenodema calcaratum (Fall.)		
62.	Stenodema laevigatum (L.)		
63.	Notostira elongata (Geoff.)		
64.	Megaloceroea recticornis (Geoff.)		
65.	Trigonotylus coelestialium (Kirk.)		
66.	Adelphocoris linneolatus (Geoz.)		
67.	Calocoris affinis (H.-S.)		
68.	Calocoris roseomaculatus (De Geer)		
69.	Calocoris norvegicus (Gmel.)		
70.	Stenotus binotatus (Fab.)		
71.	Lygocoris pabulinus (L.)		
72.	Lygocoris lucorum (M.D.)		
73.	Lygus rugulipennis (Popp.)		
74.	Orthops campestris (L.)		
75.	Liocoris tripustulatus (Fab.)		
76.	Charagohilus gyllenhali (Fall.)		
77.	Capsus ater (L.)		
78.	Capsodes gothicus (L.)		
79.	Halticus apterus (L.)		
80.	Plagiognathus chrysanthemi (Wff.)		
81.	Plagiognathus arbustorum (Fab.)		
82.	Campyloma verbasci (M.-D.)		
83.	Chlamydatus pulicarius (Fall.)		
84.	Criocoris crassicornis (Hahn.)		

85.	<i>Atractotomus mali</i> (M.-D.)		
86.	<i>Psallus ambiguus</i> (Fall.)		
87.	<i>Psallus variabilis</i> (Fall.)		
88.	<i>Phylus coryli</i> (L.)		
	<i>Nabidae</i>	<i>Zażerkowate</i>	
89.	<i>Himacerus apterus</i> (Fab.)		
90.	<i>Nabis ferrus</i> (L.)		
91.	<i>Nabis pseudoferus</i> Rem.		
	<i>Pentatomidae</i>	<i>Tarczówkowate</i>	
92.	<i>Aelia acuminata</i> (L.)		
93.	<i>Aelia klugi</i> Hahn.		
94.	<i>Neottiglosa pusilla</i> (Gmel.)		
95.	<i>Dolycoris baccarum</i> (L.)		
96.	<i>Palomena prasina</i> (L.)		
97.	<i>Pentatoma rufipes</i> (L.)		
98.	<i>Eurydema</i> sp.		
99.	<i>Picromerus bidens</i>		
	<i>Coleoptera</i>	<i>Tęgopokrywe</i>	
	<i>Gerynidae</i>	<i>Krętakowate</i>	
100.	<i>Gerynius</i> sp.	Kretak	
	<i>Dytiscidae</i>	<i>Pływakowate</i>	
101.	<i>Acilius</i> sp.	Toniak	
102.	<i>Dytiscus marginalis</i> L.	Pływak żółto-brzezek	
103.	<i>Colymbetes</i> sp.	Nurek	

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Uwagi
	<i>Carabidae</i>	<i>Biegaczowate</i>	
104.	<i>Carabus</i> spp.*	Biegacze	
105.	<i>Pterostichus</i> spp.	Szykoń	
	<i>Cerambycidae</i>	<i>Kózkowate</i>	
106.	<i>Stenurella melanura</i> (L.)	Pętłak	
107.	<i>Strangalia</i> spp.	Strangalia	
	<i>Scarabeidae</i>	<i>Żukowate</i>	
108.	<i>Melolontha melolontha</i> L.	Chrabąszcz najowy	
109.	<i>Amphimallus solstitialis</i> Pz.	Guniak czerwczyk	
110.	<i>Phyllopertha horticola</i> L.	Ogrodnica niszczylistka	
	<i>Curculionidae</i>	<i>Ryjkowcowate</i>	
111.	<i>Deporaus</i> spp.	Tutkarze	
	<i>Chrysomelidae</i>	<i>Stonkowate</i>	
112.	<i>Chrysomela</i> spp.	Rynnice	
113.	<i>Agelastica alni</i> L.	Hurmak olszowiec	
114.	<i>Lepinotarsa decemlineata</i> Say.	Stonka ziemniaczana	
	<i>Cantharidae</i>	<i>Omomiłkowate</i>	
115.	<i>Cantharis</i> spp.	Omomiłki	
	<i>Elatheridae</i>	<i>Sprężykowate</i>	
116.	<i>Brachylacon murinus</i> L.	Podrzut myszaty	
117.	<i>Selatosmus affinis</i> Pay.	Dwujkowiec	
118.	<i>Elater sanguinolentus</i> Schr.		
	<i>Caccinelidae</i>	<i>Biedronkowate</i>	
119.	<i>Adalia bipunctata</i> L.	Biedronka dwukropka	
120.	<i>Coccinella septempunctata</i> L.	Biedronka siedmiokropka	
121.	<i>Anatis ocellata</i> L.	Oczatka	
	<i>Mecoptera</i>	<i>Wojsiłki</i>	
122.	<i>Panorpa communis</i> L.	Wojsiłka pospolita	
	<i>Neuroptera</i>	<i>Sieciarki</i>	
123.	<i>Chrysopa</i> spp.	Złotooki	

	<i>Raphidoptera</i>	<i>Wielbłądki</i>	
124.	Raphidia sp.	Wielbłądka	
	<i>Diptera</i>	<i>Dwuskrzydłe</i>	
125.	Tipula paludosa Mg.	Komarnica błotna	
126.	Culex pipiens L.		
127.	Anopheles maculipennis Mg.	Widliszek	
128.	Charobus sp.	Wodzień	
	<i>Hymenoptera</i>	<i>Błonkoskrzydłe</i>	
129.	Bombus spp.*	Trzmiele	
130.	Cimbex sp.	Bzygun	
131.	Diplolepis rosae (L.)	Szypszyniec różany	
132.	Vespa crabro L.	Szerszeń	
133.	Vespa rufa L.	Osa	
134.	Apis mellifica L.	Pszczola miodna	
135.	Formica spp.		
136.	Myrmica spp.		
	<i>Lepidoptera</i>	<i>Motyle</i>	
137.	Alucita sp.	Śpicolotek	
138.	Triphaena pronuba L.	Rolnica tasienka	
139.	Laothe populi L.	Zmrocznik topolowiec	
140.	Euproctis chrysorrhoea L.	Kuprówka rudnica	
141.	Zyganea filipendulae L.	Kraśnik sześciopłamek	
142.	Lycaena spp.	Modraszki	
143.	Polymnatus icarus (Rott.)	Modraszek ikar	
144.	Apatura iris (L.)*	Mieniak tęczowiec	
145.	Aglais urticae L.	Rusalka pokrzywnik	
146.	Nymphalis antiopa L.	Rusalka żałobnik	
147.	Inachis io L.	Rusalka pawik	
148.	Vanessa atalanta L.	Rusalka admirał	
149.	Antiochae cardamines L.	Zorzynek rzezuchowiec	
150.	Gonopteryx rhami L.	Latolistek cytrynek	
151.	Papilio machaon L.*	Paź królowej	
152.	Pieris brassicae (L.)	Bielinek kapustnik	
153.	Pieris rapae (L.)	Bielinek rzepnik	

Załącznik 6. Wykaz zwierząt kręgowych stwierdzonych na terenie Czeladzi.

Objaśnienia:

* - gatunek chroniony

Z - gatunki obserwowane w pojedynczych przypadkach, prawdopodobnie zachodzące lub zalatujące mniej lub bardziej regularnie lub takie, których obecność na terenie miasta stwierdzono wyłącznie w okresie przelotów.

+ - gatunki, których stwierdzenie na terenie Miasta omówiono w tekście

? - oznaczenie niepewne.

Lp.	Nazwa łacińska taksonu	Nazwa polska taksonu	Uwagi
	<i>Pisces</i>	<i>Ryby</i>	
1.	Esox lucius L.	Szczupak	
2.	Perca fluviatilis L.	Okoń	
3.	Leucaspis delineatus (Heck.)	Słonecznica	
4.	Tinca tinca	Lin	
5.	Carassius auratus gibelio (Bloch)	Karaś srebrzysty	
6.	Carassius carassius (L.)	Karaś	
6.	Cyprinus carpio L.	Karp	
7.	Rutilus rutilus L.	Płoc	
	<i>Amphibia</i>	<i>Płazy</i>	
8.	Triturus vulgaris (L.)*	Traszka zwyczajna	
9.	Bufo bufo (L.)*	Ropucha szara	
10.	Bufo viridis (Laur.)*	Ropucha zielona	
11.	Hyla arborea (L.)*	Rzekotka drzewna	
12.	Rana temporaria (L.)*	Żaba trawna	
13.	Rana esculenta L.	Żaba wodna	
14.	Rana lessonae	Żaba jeziorkowa	
	<i>Aves</i>	<i>Ptaki</i>	
15.	Tachybaptus ruficollis (Pall.)*	Perkoz	
16.	Anas platyrhynchos L.	Kaczka krzyżówka	
17.	Buteo buteo (L.)*	Myszołów	Z.

18.	<i>Falco tinnunculus</i> L.*	Pustułka	
19.	<i>Perdix perdix</i> (L.)	Kuropatwa	
20.	<i>Phasianus colchicus</i> (L.)	Bazant	
21.	<i>Gallinula chloropus</i> (L.)*	Kokoszka wodna	
22.	<i>Fulica atra</i> L.	Łyska	
23.	<i>Larus ridibundus</i> *	Śmieszka	
24.	<i>Columba palumbus</i> L.*	Grzywacz	
25.	<i>Columba livia</i> Gmel.	Gołąb miejski	
26.	<i>Streptopelia decaocto</i> (Friv.)	Sierpówka	
27.	<i>Cuculus conorvus</i> L.	Kukułka	
28.	<i>Strix aluco</i> L.*	Puszczyk	
29.	<i>Apus apus</i> (L.)*	Jerzyk	
30.	<i>Upupa epops</i> L.*	Dudek	+
31.	<i>Dendrocopos major</i> (L.)*	Dzięcioł duży	Z.
32.	<i>Dendrocopos minor</i> (L.)*	Dzięciołek	Z.
33.	<i>Alauda arvensis</i> L.*	Skowronek	
34.	<i>Riparia riparia</i> (L.)*	Brzegówka	+
35.	<i>Hirundo rustica</i> L.*	Dymówka	
36.	<i>Delichon urbica</i> (L.)*	Oknówka	
37.	<i>Motacilla alba</i> L.*	Pliszka siwa	
38.	<i>Motacilla flava</i> L.*	Pliszka żółta	
39.	<i>Troglodytes troglodytes</i> (L.)*	Strzyżyk	
40.	<i>Erithacus rubecula</i> (L.)*	Rudzik	
41.	<i>Luscinia megarhynchos</i> C.L.Brehm*	Słownik rdzawy	
42.	<i>Phoenicurus ochruros</i> (Gmel.)*	Kopciuszek	
43.	<i>Oenanthe oenanthe</i> (L.)*	Białorzytka	
44.	<i>Turdus merula</i> L.*	Kos	
45.	<i>Turdus philarius</i> L.*	Kwiczol	
46.	<i>Turdus philomelos</i> C.L.Brehm*	Drozd śpiewak	
47.	<i>Acrocephalus palustris</i> (Bechst.)*	Łozówka	
48.	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> (Herm.)*	Trzcinniczek	
49.	<i>Sylvia curruca</i> (L.)*	Piegża	
50.	<i>Sylvia communis</i> Lath.*	Cierniówka	
51.	<i>Phylloscopus collybita</i> (Vieill.)*	Pierwiosnek	

52.	<i>Phylloscopus trochilus</i> (L.)	Piecuszek	
53.	<i>Parus palustris</i> L.*	Sikora uboga	
54.	<i>Parus montanus</i> Corn.*	Czarnogłówka	
55.	<i>Parus caeruleus</i> L.*	Modraszka	
56.	<i>Parus major</i> L.*	Bogatka	
57.	<i>Certhia brachydactyla</i> C.L.Brehm*	Pelzacz ogrodowy?	?
58.	<i>Oriolus oriolus</i> (L.)*	Wiga	+
59.	<i>Lanius collurio</i> L.*	Gąsiorek	
60.	<i>Garrulus glandarius</i> (L.)*	Sójka	
61.	<i>Pica pica</i> (L.)	Sroka	
62.	<i>Corvus monedula</i> L.*	Kawka	
63.	<i>Corvus frugileus</i> L.	Gawron	
64.	<i>Corvus corone cornix</i> L.	Wrona siwa	Z.
65.	<i>Sturnus vulgaris</i> L.*	Szpak	
66.	<i>Passer domestica</i> (L.)*	Wróbel	
67.	<i>Frangilla coelebes</i> L.*	Zięba	
68.	<i>Serinus serinus</i> (L.)*	Kulczyk	
69.	<i>Carduelis chloris</i> (L.)*	Dzwoniec	
70.	<i>Carduelis carduelis</i> (L.)*	Szczygieł	
71.	<i>Carduelis spinus</i> (L.)*	Czyż	Z.
72.	<i>Pyrrhula pyrrhula</i> (L.)*	Gil	Z.
73.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> (L.)*	Grubodziób	Z.
74.	<i>Emberiza citrinella</i> L.*	Trznadel	
<i>Mammalia</i>		<i>Ssaki</i>	
75.	<i>Sorex araneus</i> L.*	Ryjówka aksamitna	
76.	<i>Talpa europea</i> L.*	Kret	
77.	<i>Erinaceus europaeus</i> Martin*	Jeż wschodni	
78.	<i>Apodemus sylvaticus</i> (L.)	Mysz zaroślowa	
79.	<i>Apodemus agrarius</i> (Pall.)	Mysz polna	
80.	<i>Mus musculus</i> L.	Mysz domowa	
81.	<i>Clethrionomus graecolus</i> (Sch.)	Normicwa ruda	
82.	<i>Microtus arvalis</i> Pall.	Normik zwyczajny	
83.	<i>Rattus norvegicus</i> (Berk.)	Szczur wędrowny	
84.	<i>Ondatra zibethica</i> (L.)	Pizmak	

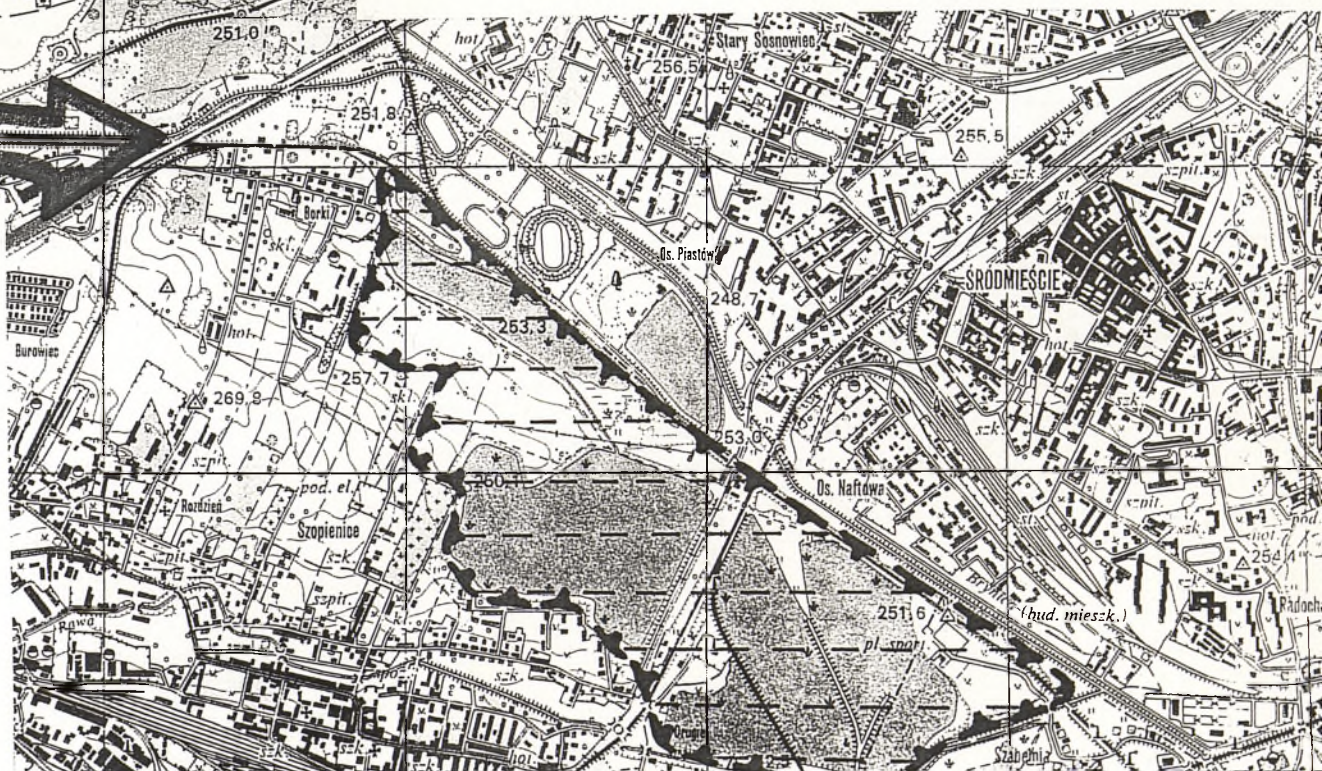
85.	<i>Lepus europeus</i> Pall.	Zając szarak	
86.	<i>Capreolus capreolus</i> (L.)	Sarna	
87.	<i>Mustela nivalis</i> L.*	Łasica	
88.	Chiroptera*	Nietoperze	

Rys. 4. Główne kierunki powiązań przyrodniczych miasta Czeladź z terenami sąsiadującymi (skala 1 : 50 000)

Legenda:

- projektowany zespół przyrodniczo - krajobrazowy „Doliny Brynicy”
- projektowany użytek ekologiczny „Wzgórze Bożecha”
- projektowane zespoły przyrodniczo - krajobrazowe poza granicami miasta
- małopowierzchniowe tereny zieleni
- wielkopowierzchniowe tereny otwarte (poła uprawne i nieużytki porolne)
- połączenia o znaczeniu regionalnym
- połączenia o znaczeniu lokalnym
- granice miasta

Centrum Dziedzictwa
Przyrody Górnego Śląska

Sygn. B 2406